

Reintegráció középfok

Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és
Rehabilitációs Központja

2018.

Reintegráció középfok

Írta, szerkesztette: Ranga Attiláné c. bv. alezredes

Vörös Erzsébet c. bv. őrnagy

2018.

Tartalom

1. Alapfogalmak	3
1.1 A bánásmód fogalma, alapelvei, valamint objektív és szubjektív elemei	3
1.2 A szabadságvesztés végrehajtásának célja, feladata	6
1.3 A KEK rendszer sajátossága, jelentősége, a kockázatelemzés és a befogadás	7
1.4 A befogadás	9
1.5 A rezsim fogalma, a progresszív rezsimszabályok	13
2. Speciális részlegek	14
2.1 Fiatalkorúak fogvatartottak	15
2.2 A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők	21
2.3 APAC részleg működése	25
2.4 Az elítéltek kezelése a gyógyító-terápiás részlegen	28
2.5 Drog prevenciós részleg	33
2.6 Időskorú fogvatartottak	38
2.7 Első büntényesek	39
2.8 Pszichoszociális részlegre helyezett fogvatartottak	40
2.9 Átmeneti részlegbe helyezett elítéltek	41
2.10 Előzetes letartóztatásba helyezett	45
2.11 Hosszú ítéletet töltő elítéltek	46
2.12 Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása alatt álló fogvatartottak	49
2.13 Nem magyar állampolgárságú fogvatartottak	52
2.14 Női fogvatartottak	55
2.15 Az alacsony biztonsági kockázatú részleg	59
3. A reintegrációs őrizet fogalma, feladatai	60
4. Az utógondozás és a pártfogó felügyelő tevékenység célja, feladatai, a társadalmi kötődési program	64
4.1 Utógondozás:	64
4.2 Pártfogó Felügyelői tevékenység	66
4.3 Társadalmi kötődés program	68
5. A végrehajtás progresszív elemei, értékelő vélemény	70
6. Felkészülési kérdések	72

1. Alapfogalmak

1.1 A bánásmód fogalma, alapelvei, valamint objektív és szubjektív elemei¹

„embertelenséggel nem lehet
emberiességet elérni”
/Pestalozzi/

A bánásmód tágabb értelemben emberek közötti viszonyt jelent. Ilyen viszony a fogva tartott és a fogva tartó közötti viszony is, amely azonban nem jelenti a fogva tartott teljes jogfosztottságát alárendeltségét és kiszolgáltatottságát.

A bánásmód általában huzamosabb időtartamú kapcsolatot feltételez, de megvalósulhat rövid idő alatt is. A bánásmód tartalma és terjedelme az adott viszony jellegétől függ. Olykor csekély mértékű, csak valamilyen életviszonyra, tevékenységre terjed ki, máskor pedig a függőségi /alárendeltségi/ helyzetben lévők szinte az egész életére, életkörülményeire hatással van.

A hatalmi jellegéből adódóan a fölérendelt helyzetben lévők önmérsékletet kell tanúsítania a tőle függőségi helyzetben lévővel szemben. Nem szabad a helyzetét kihasználnia, esetleg visszaélni azzal. Éppen ezért a mi társadalmi fejlettségi szinten az ilyen jellegű viszonyok többnyire valamilyen jogi szabályozás alatt állnak, valamint erkölcsi követelmények és szokások is átszövik.

A fogvatartottakkal való bánásmód fogalmi elemei

A fogvatartotti szerv (büntetés-végrehajtás) és a fogvatartott (előzetes letartóztatott, elítélt, stb.) között **büntetés-végrehajtási jogviszony** keletkezik. A büntetés-végrehajtási jogviszony hatalmi viszony ugyan, de nem jelentheti a fogva tartott jogfosztottságát, teljes alárendeltségét és kiszolgáltatottságát. A fogvatartott a büntetés-végrehajtásnak nem tárgya, hanem alanya, akit a büntető szankció végrehajtása során jogok illetnek meg, és kötelezettségek terhelnek.

A fogva tartó szervezetnek, mint a jogviszony másik alanyát szintén meghatározott jogok illetik meg, és kötelezettségek terhelik, ezek érvényesítésével hajtja végre a szankcióit. Ennek során különösen érvényesülnie kell annak az elvnek, hogy a fogva tartó szerv és a fogvatartott

¹ Börtönügyi szemle 2004.4. szám Dr. Csordás Sándor- Dr.habil. Vókó György : A fogvatartottakkal való bánásmód elvei és gyakorlata

között minden érintkezésnek csak a jogviszony alapját, a jog által szabályozottan szabad történnie.

A bánásmód alapelvei

A fogvatartottakkal való bánásmódot a felvázolt alaphelyzet határozza meg. Ebből fakadnak a bánásmód alapelvei:

1. tiszteletben kell tartani a fogvatartottak emberi jogait,
2. a fogvatartottakkal emberségesen, az emberi méltóság tiszteletben tartásával kell bánni,
3. tilos kínzást, embertelen, megalázó bánásmódot alkalmazni,
4. tartózkodni kell mindenfajta diszkriminációtól.

Az emberséges bánásmód, valamint az **emberi méltóság** tiszteletben tartásának követelményét több nemzetközi dokumentum és hazai jogszabály is meghatározza.

Az **Európai Börtönszabályok** ekképpen fogalmaz:” a szabadságtól megfosztás olyan tárgyi és erkölcsi viszonyokban nyilvánulhat meg, melyek meghatározzák az emberi méltóság tiszteletben tartását...”

Az emberséges bánásmód követelménye az **Alaptörvény**ből is következik, amely kimondja, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.

A kínzást és az embertelen, megalázó bánásmódot több nemzetközi dokumentum és hazai jogszabály is tiltja. A kínzás fogalmát a következőképpen definiálják: „a kínzás kifejezés minden olyan cselekményt jelent, amelyet szándékosan, éles testi vagy lelki fájdalom, vagy szenvedés kiváltása céljából alkalmaznak valakivel szemben” A hazai jogszabályokban az Alaptörvény Szabadság és Felelősség című fejezetének III. cikke rendelkezik arról, hogy senkit sem lehet kitenni kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódnak kitenni.

Az embertelen, megalázó bánásmód tilalmához szorosan kapcsolódik a diszkrimináció tilalma is. Nem tehető hátrányos megkülönböztetés a faj, a bőrszín, a nem, a nyelv, a vallás, a politika vagy más vélemény, meggyőződés, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint.

A felsorolt szabályok, előírások nem határozzák meg az **emberséges bánásmód fogalmát**, ezért azt a fogva tartási jogviszony tartalmából és terjedelméből lehet levezetni.

A fogvatartottakkal való bánásmód tartalma és terjedelme

A fogva tartási viszonyt, az ebből fakadó jogokat, kötelezettségeket és egyéb normákat a különböző dokumentumok (ajánlások, határozatok), valamint különböző szintű jogszabályok részletesen szabályozzák. A nemzetközi dokumentumok közül kiemelnénk az **Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Ajánlása az Európai Börtönszabályokról 2006. (Rec.2.)**. A hazai hatályos jogszabályok közül a fogva tartással kapcsolatos alapvető normákat a 2013. évi CCXL. tv. szabályozza (**Büntetés-végrehajtási Törvény**). Az alacsonyabb szintű jogszabályok közül a leglényegesebb a szabadságvesztés, az elzárás és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 16/2014.(XII.19) IM. Rendelet.

A fentieket összefoglalva **emberségesnek az a bánásmód tekinthető**, amely:

- megfelel a fogva tartással kapcsolatos nemzetközi dokumentumok előírásainak,
- valamint a jogszabályok rendelkezéseinek, és

- feleljen meg az emberi kapcsolatokra vonatkozó erkölcsi normáknak is.

A fogva tartó és a fogvatartott közötti viszony tartalma és terjedelme széleskörű, a fogvatartottnak szinte az egész „életére” kiterjed. A fogvatatás tényéből következően a fogvatartott életszükségleteiről, emberi mivoltából fakadó egyéb szükségleteiről a fogvatatónak kell gondoskodnia.

A fogva tartási jogviszonyból eredendően a bánásmód tartalmát és terjedelmét alapvetően két nagy területre, az objektív és szubjektív elemekre lehet felosztani.

A bánásmód objektív elemei

- az elhelyezési körülmények (lakóhelyhez lehetőleg legközelebbi bv. intézet, zárka, lakóhelyiség alapterülete, légtere, szellőzés, világítás, stb.)
- berendezési tárgyak minősége, mennyisége.)
- a higiéniai viszonyok és minősége (tisztálkodás, mellékhelyiség használata, mosás, szárítás stb.)
- az ételminőség színvonala (étel minősége, mennyisége, étkezési körülmények stb.)
- ruházat, ágynemű milyensége,
- az egészségügyi ellátás színvonala

A bánásmód szubjektív elemei

- a személyi állomány fogvatartottakhoz való viszonyulásának irányultsága (hangnem, kényszerítő eszközök alkalmazása, bántalmazás, megalázás, korrupció, a kötelezettségek teljesítésének megkövetelése stb.)
- a fogvatartottak egymás közötti viszonyának kontrollálása (bántalmazás, kényszerítés, kihasználás, vallási radikalizálódás stb.)
- a napi elfoglaltságok biztosításának színvonala és mértéke (szabad levegőn tartózkodás, sport, művelődés, munkavégzés stb.)
- a fogvatartotti jogok biztosításának megfelelősége (kapcsolattartás, vallásgyakorlás stb.)
- a fogva tartottak ügyei, panaszai és kérelmei intézésének színvonala.

A felsorolt objektív és szubjektív elemek mindegyikét különböző szintű normák, előírások szabályozzák. Az ezeknek való megfelelés minősíti a bánásmódot.

A bánásmód mindig annak a részéről valósul meg, aki az adott szabály megtartásáért felelős.

Az emberséges bánásmód fogalmi tisztázása mellett azt is tisztázni kell, hogy mi tekinthető embertelen, megalázó bánásmódnak.

A nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott állásfoglalásokat figyelembe véve, ahhoz az álláspontra juthatunk, hogy az emberséges bánásmódnak nem egyedüli ellentéte az embertelen bánásmód. Ugyanis a normákkal ellentétes bánásmódnak egy bizonyos súlyossági fokot el kell érnie ahhoz, hogy embertelen, megalázó bánásmódnak minősüljön. Amennyiben a normaszegés nem éri el a súlyosság fokát, akkor tekinthető a bánásmód „nem emberségesnek”.

Összefoglalva tehát: *embertelen a bánásmód, ha a fogva tartásra vonatkozó normákat olyan mértékben megsérti, melynek következtében a fogvatartott emberi méltósága is sérelmet szenved.*

1.2 A szabadságvesztés végrehajtásának célja, feladata

A büntetés végrehajtásra vonatkozó szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának célja, illetve feladata összefüggésben van a büntetés lényegéről és céljáról kialakított, a BTK-ban rögzített meghatározással.

„A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.

A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.¹

A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának a célja a társadalom védelme érdekében az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése.

A szabadságvesztés végrehajtásának feladata

A szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége, felelősségérzete fejlődhessen, és ezáltal felkészüljön a szabadulása utáni, a társadalom elvárásának megfelelő önálló életre.

A nemzetközi normákból a hazai szabályozásba átvett olyan alapelvi szinten megjelenő elemeket, mint az **önbecsülés fenntartása**, a **felelősségérzet fejlesztése**, a büntetés-végrehajtási szervezet azon kötelességét is hangsúlyozzák, hogy a börtönbüntetés - amennyire az lehetséges - ne károsítsa az egyén értékeit, így önértékelését, önálló életvitelre való képességét, ellenben keltse fel felelősségérzetét saját jövőbeni sorsának alakulásáért.

Az elítélt számára biztosítani kell a büntetés céljával, valamint az intézet rendjével és biztonságával **nem ellentétes** családi, személyes és társadalmi kapcsolatok létesítését, fenntartását, illetve fejlesztését.

Az elítélt **önbecsülésének fenntartását:**

- megfelelő bánásmóddal,
- értelmes tevékenység szervezésével,
- a társadalmi hasznosság tudatának kialakításával, illetve erősítésével lehet elérni.

Az elítélt **felelősségérzetének fokozásához** pedig:

- az öntevékenységet, önképzést,
- iskolai tanulmányokban való részvételt
- jutalmazást, fegyelmi felelősségre vonást,
- a munkavégzés lehetőségeit,
- valamint a családi társadalmi, kapcsolatok támogatását kell felhasználni.

1.3 A KEK rendszer sajátossága, jelentősége, a kockázatelemzés és a befogadás

A Kockázatelemzési és Kezelési Rendszer

A büntetés-végrehajtási szervezet eddig nem rendelkezett arra vonatkozó mérésekkel és adatokkal, hogy a szabadságvesztését megkezdő fogvatartottat milyen visszaesési kockázattal lehet jellemezni, és az sem volt mérhető, hogy a fogva tartás során milyen fejlődésen, változáson megy keresztül, azaz reintegrációs hajlandósága mely irányba változik.

A büntetés-végrehajtási szervezet az elítélt visszaesési és fogva tartási kockázatainak felmérése, értékelése és kezelése, illetve a sikeres társadalmi reintegráció elősegítése érdekében **Kockázatelemzési és Kezelési Rendszert** (a továbbiakban: KEK rendszer) alakított ki és működtet.

Kockázatelemzési és Kezelési Rendszer: az elítélt visszaesési és fogva tartási kockázatának a felmérése, értékelése és kezelése érdekében kialakított és működtetett szakmai rendszer.

E rendszer működtetése lehetővé teszi az elítéltek kategorizálását, a büntetés-végrehajtási kockázati csoportba sorolását és a feltárt szükségletekhez igazított kezelési igények meghatározását.

Előnyei abban mutatkoznak meg, hogy egyértelmű, szakszerű és differenciált iránymutatást ad az elítélt veszélyességével kapcsolatban és a programok kiválasztásához is alapvető támpontként szolgál.

A KEK rendszer célja: büntetés-végrehajtás hatékonyságának növelése, az eredményes reintegráció elősegítése, a visszaesés számának csökkentése az egyes fogva tartási és visszaesési kockázatok feltárása, elemzése, kezelése, a fogva tartottak motivációjának elérése és fenntartása révén.

A KEK rendszer részei:

- a kockázatelemzésre szolgáló Prediktív Mérőeszköz /PME/
- a kimutatott kockázatokra irányuló speciális kezelési programok,

- illetve a progresszív rezsimszabályok

A **KEK** rendszer az elemzéssel indul. Az elemzés által kimutathatóvá váló kockázatok mentén lehetőség nyílik a beavatkozásra, azaz a kezelésre.

A kockázatelemzés olyan büntetés-végrehajtási szakmai tevékenység, amelynek során az elítélt vonatkozásában felmérésre és értékelésre kerül a rendeletben meghatározott kockázatsoportok kockázati értéke.

A kockázatfelmérés és elemzés eszköze a PME, amely négy szakterületet / nyilvántartási, reintegrációs, egészségügyi, pszichológiai/ átölélő, a BVOP szakfeladatokat ellátó szervezeti egységei által összeállított egységes kérdőív.

A prediktív mérőeszköz által mért kockázati tényezők:

- öngyilkosság,
- agresszív viselkedés,
- pszichoaktív szerhasználat,
- fogolyszökés,
- fogvatartotti hierarchiában várhatóan alacsony státusz,
- fogvatartotti hierarchiában várhatóan magas státusz.

A felmérés során a kockázatsoportokat külön-külön kell értékelni, amelynek alapján a kockázati érték **magas, közepes vagy alacsony** lehet.

Az elítélt köteles együttműködni a visszaesési és fogva tartási kockázatok felmérését szolgáló eljárások során.

Ha a kockázatértékelés alapján az elítélt kockázati értéke közepes, vagy magas, akkor az elítélt részére önkéntes alapon fel kell ajánlani a visszaesés valószínűségét csökkentő terápián való részvételt.

A kockázatelemzés különböző esetei, szabályai:

1. Elsődleges kockázatelemzés:

A fogvatartott intézetbe történő befogadását követő szükséges intézkedés, melyet a hivatali munkaidőben befogadott fogvatartott esetén a befogadás napján, munkaidőn kívüli befogadás esetén a befogadás napját követő első munkanapon meg kell kezdeni.

2. Időszakos felülvizsgálati kockázatelemzés:

A KEK rendszer, valamint a reintegrációs tevékenység folyamat jellege miatt 6 havonta szükséges a fogvatartottak kockázati csoportok szerinti kockázati szintjének időszakos felülvizsgálata.

3. Rendkívüli kockázati besorolás:

Minden, a fogvatartási kockázatokra negatív hatással bíró életeseeményt vagy annak közeli reális veszélyét azonnali hatállyal rögzíteni kell.

1.4 A befogadás

A Büntetés-végrehajtási Törvény alapján a befogadás központi eleme minden esetben a kockázatelemzés és az értékelés, valamint ez alapján a megfelelő rezsिम kijelölése.

Befogadási és Fogvatartási Bizottság feladatai

A Befogadási és Fogvatartási Bizottság az elítéltek egyéniesítését, progresszív rezsimrendszerbe helyezését, a reintegrációs céloknak leginkább megfelelő programokban való részvételük elősegítését megvalósító, helyi döntéshozó szakmai testület.

A BFB ülésein kötelezően részt vesz a biztonsági osztályvezető, a büntetés-végrehajtási osztályvezető, a munkáltatás-biztonsági vezető, vagy az általuk kijelölt személyek, a nyilvántartási szakterület képviselője, az illetékes reintegrációs tiszt, az egészségügyi szakterület képviselője és a gazdasági vezető által megbízott személy.

A bv. gazdasági társaság további képviselőit az ügyvezető igazgató jelöli ki a gazdálkodó szervezet alkalmazottai közül.

A Befogadási és Fogvatartási Bizottság feladatai:

1. A befogadó részlegben történő elhelyezését **követő nyolc** napon belül a kiadott módszertani útmutató alapján **kockázatelemzési vizsgálatát** pszichológus bevonásával kell elvégezni. A kockázatelemzési vizsgálat eredményének kiértékelését követő öt napon belül az elítélttel együttműködve a részleg vezetője elkészíti az egyéniesített fogva tartási programtervet.
2. Legkésőbb a befogadó részlegbe helyezést követő **tizenötödik** napon az elítéltet a Befogadó és Fogvatartási Bizottság meghallgatja és dönt az elítélt rezsimbesorolásáról és biztonsági kockázati besorolásáról.
3. Az egyéniesített fogva tartási programtervnek tartalmaznia kell a szükséges egészségügyi, pszichológiai feladatokat, valamint az elítélt foglalkoztatásba, továbbá személyiségfejlesztő programokba történő bevonására irányuló terveket.
4. Az elkészült egyéniesített fogva tartási programtervet a fogva tartás során az elítélt előmeneteléhez igazodva módosítani lehet. Az elítélt előmenetelét a reintegrációs tiszt nyomon követi és az eredményeket vagy megállapításait a reintegrációs nyilvántartásban rögzíti.
5. A büntetés-végrehajtás befogadó részlegében elhelyezett elítélt vonatkozásában a **végrehajtási fokozatnak megfelelő általános rezsimszabályokat** kell alkalmazni.
6. A befogadó részlegben elhelyezett elítélt a munkavégzés alól mentesíthető vagy részére csökkentett munkaidő állapítható meg.
A befogadó részlegben való elhelyezés időtartamába nem számít be az IMEI-ben, a Központi Kórházban vagy a más bv. intézetben megőrzésen töltött idő.
7. A fogvatartott egyéniesítéséhez igazodó rezsimkategóriába sorolásáról, és annak megváltoztatásáról, valamint a magas szintű biztonsági kockázati besorolásáról a Befogadási és Fogvatartási Bizottság határozattal dönt.
8. Halaszthatatlan esetekben az elítélt rezsimkategóriájának, illetve elhelyezésének módosításáról a büntetés-végrehajtás parancsnoka is határozhat.

Halaszthatatlan az eset, ha fogolyzandulás, fogolyszökés, támadás, tömeges ellenállás, önkárosítás, vagy bármilyen, az intézet biztonságára veszélyt jelentő más körülményről bejelentés érkezik, valamint ha rendkívüli esemény bekövetkezéséről tartani lehet.

9. A fogva tartásért felelős szakterületek bevonásával a büntetés-végrehajtásnál kell elvégezni – legalább hathavonta – az elítéltek kötelező felülvizsgálatát a rezsimbe helyezés vonatkozásában, amelyről a Befogadási és Fogvatartási Bizottság dönt.

A Befogadási és Fogvatartási Bizottság elítéltekkel kapcsolatos feladatai

- az elítélt elhelyezése,
- a rezsimbe sorolás és a besorolás megváltoztatása,
- a rezsimbe helyezés felülvizsgálata hathavonta,
- a reintegrációs programba történő bevonás, ilyen programba történő helyezés vagy annak megszüntetése, a programon való részvétel eredményességének értékelése,
- a biztonsági kockázati besorolás és a besorolás megváltoztatása,
- a biztonsági kockázati besorolás és a besorolás megváltoztatása,
- az elítélt biztonsági kockázati besorolását a BFB:
  - az alacsony szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább évente,
  - a közepes szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább hathavonta,
  - a magas szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább háromhavonta felülvizsgálja.
- A besorolás alapjául szolgáló körülmények változása esetén a BFB – halaszthatatlan esetben a bv. intézet parancsnoka – az elítélt biztonsági kockázati besorolását határidőktől függetlenül is köteles megváltoztatni.
- a nem dolgozó és újonnan befogadott elítélt munkába állítása, a munkahely és a munkakör kijelölése,
- a dolgozó elítélt más munkahelyre történő áthelyezése, munkahelyről történő leváltása./ amennyiben a fogvatartott nem ért egyet a munkaképesség meghatározásával, az első fokú döntés ellen a FÜV Bizottsághoz, a FÜV Bizottság döntése ellen pedig a Központi Kórház főigazgató főorvosához 15 napon belül írásban panaszt jelenthet be. A panaszt 15 napon belül kell elbírálni és arról a fogvatartottat írásban értesíteni./
- A fogvatartott bv. intézet területén kívül történő foglalkoztatása esetén az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazásáról a BFB dönt
- Ha a fogvatartott a BFB döntésével nem ért egyet, akkor a biztonsági kockázati besorolására vonatkozó döntés indokairól tájékoztatást kérhet az intézet parancsnokától, valamint az egyéb kérdésekben hozott döntés ellen pedig panasszal fordulhat a parancsnokhoz. A panasznak a BFB döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya.
- A BFB rendszeresen - legalább három havonta - felülvizsgálja a munkaképes, jogszabály alapján munkavégzésre kötelezett és nem dolgozó fogvatartott munkába állításának lehetőségét.
- a büntetés-végrehajtási szerv orvosának javaslata alapján döntés a munkaterápiás foglalkoztatásról, annak munkaidejéről és munkarendjéről,
- az oktatásra, a szakképzésre és a továbbképzésre jelentkezők beiskolázása,

- a hosszúidős speciális részlegben történő elhelyezés vagy annak megszüntetése,/ a BFB háromhavonta felülvizsgál/
- a gyógyító-terápiás részlegben történő elhelyezés vagy annak megszüntetése, gyógyító-terápiás részlegben való ideiglenes elhelyezés harminc napra, mely egy alkalommal harminc nappal meghosszabbítható,
- a pszichoszociális részlegben történő elhelyezés vagy annak megszüntetése,
- a drogprevenciós részlegben történő elhelyezés vagy annak megszüntetése,
- az alacsony biztonsági kockázatú részlegben történő elhelyezés vagy annak megszüntetése,
- reintegrációs őrizet elrendelésére javaslatétel,
- a vallási részlegben történő elhelyezés vagy annak megszüntetése,
- a jogszabályban meghatározott egyéb feladat

A bv. intézet parancsnokának hatáskörei kapcsán a BFB véleményezési, illetve javaslattevési feladatokat is elláthat, így különösen:

- javaslatot készít a bv. intézet parancsnoka számára a biztonsági zárkába, vagy részlegre helyezés elrendeléséhez, valamint időtartamának meghosszabbításához,
- javaslatot készít a családterápiás foglalkozás engedélyezéséhez,
- javaslatot tesz a kiemelt figyelmet érdemlő fogvatartottak egyéni kezelési utasításához, egyénre szabott mozgatási, kezelési és egyéb speciális szabályokat tartalmazó helyi rendelkezéséhez a fogvatartott jogainak és kötelezettségeinek teljesítésére, elhelyezésére, ellenőrzésére, a bv. intézeten belüli és azon kívüli mozgására, valamint kapcsolattartására vonatkozó szabályok kialakítására,
- javaslatot tesz a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők részére létrehozott részlegben történő elhelyezésre.

A befogadó részleg, az egyéniesített reintegrációs programterv

A befogadó részlegek a végrehajtó bv. intézetek büntetés-végrehajtási osztályainak önálló szakmai egységeként tevékenykednek a kijelölt reintegrációs tisztek vezetésével, a büntetés-végrehajtási osztályvezetők felügyelete alatt.

A részleg működésének célja az elítélt személyiségének megismerése, a kockázatelemzés elvégzése, az egyéniesített fogvatartási programterv kialakítása.

Ennek érdekében a szállítással végleg érkezett, a bv. intézetben előzetes letartóztatottból jogerős elítéltté váló, az elzárásból jogerős elítéltnak átfogadott, valamint a saját befogadású jogerős elítélteket minden esetben a befogadó részleg fogadja be.

Az elítélt egyéni- és csoportfoglalkozásokon vesz részt, személyisége és körülményeinek megismerése céljából.

A befogadó beszélgetés során az alábbi témákra feltétlenül ki kell térni:

- családi háttér, neveltetés, és a jelenlegi családi körülmények;
- életkörülmények, jövedelmi viszonyok;

- bűncselekmény elkövetésének okai, körülményei;
- munkahely, szakma, munkahelyi kapcsolatok, a munkához való viszony;
- baráti kapcsolatok, hobbi, sporttevékenység;
- társadalmi szerepvállalás, kapcsolatok;
- bármilyen fogyatékkal, illetve korlátozottság (pl. gyámság alatt áll az elítélt);
- dohányzás, alkohol, drogfogyasztás, szerencsejáték, egyéb szenvedélyek;
- hit- és világnézetbeli sajátosságok, és - akár az ehhez kapcsolódóan - speciális étkezési szokások,
- aktuális állapota: szakadt-e meg bármilyen folyamat a letartóztatásával, például oktatás, képzés, gyógykezelés, elvonókúra, hiteltörlesztés, személyes kapcsolat stb.
- intézkedés igénylő hátrahagyott körülmények;
- hasznos képzettség, tudás;
- különleges, speciális ismeretek/jártasságok;
- büntetett/büntetlen előélet, annak körülményei;
- tetoválások;
- rossz kapcsolata a börtönön belül;
- a fogva tartáshoz való viszony, annak körülményei kérdés, kérdés;
- jelenlegi ügyének körülményei, az ahhoz való viszony;
- érdeklődési köre és szokásai;
- szabadulása utáni elképzelései.

Amennyiben a megismeréséhez, illetve egyes büntetés-végrehajtási feladatok ellátásához további információk szükségesek, a bv. pártfogó felügyelő véleményét ki kell kérni.

A befogadó részleg reintegrációs tisztje értékelő véleményt készít, a megismerés érdekében végzett vizsgálatok írásos feljegyzései alapján és javaslatot terjeszt elő a BFB részére:

- foglalkoztatásra vagy beiskolázásra;
- az egyéniesített reintegrációs programtervre;
- biztonsági kockázati besorolásra, valamint a rezsimbe sorolásra;
- speciális részlegen történő elhelyezésre.

Az egyéniesített reintegrációs programterv tartalmazza:

- a bv. intézetben tanúsítandó - egyéni, illetve a társas viszonyokra is vonatkozó - magatartással kapcsolatos elvárásokat;
- a családi és munkahelyi kapcsolatok ápolásával, megőrzésével kapcsolatos feladatokat;
- a munkához való viszony fejlesztését;
- a tanulmányok folytatását, a tudás és készségek, illetve a műveltség fejlesztésére sport és a szabadidő hasznos eltöltése irányuló tevékenységeket;

- a befogadás során feltárt önbecsülési, felelősségérzetbeli hiányosságokat, agressziókezelési, önkifejezési problémákat, a bűncselekményhez való viszonyt, a korábbi életvitel stb. megváltoztatására, javítására ajánlott feladatokat, tréningeket, programokat;
- továbbá az arra történő figyelemfelhívást, hogy az elítélt érdemben foglalkozzon a társadalomba történő visszailleszkedés reális feltételeinek megteremtésével.

Az egyéniesített fogvatartási programtervet az elítélttel közösen kell kialakítani, amelynek megismerését és azzal való egyetértését aláírásával igazolnia kell.

Ha az elítélt írni, olvasni nem tud, az egyéniesített reintegrációs programterv ismertetését szóban kell elvégezni és annak megtörténtét az elítélt jelenlétében két tanú aláírásával, írásban kell rögzíteni.

1.5 A rezsím fogalma, a progresszív rezsímszabályok

A rezsím az egyéniesítés alapelveihez igazodó, a fogva tartottakra vonatkozó reintegrációs célok megvalósítását biztosító végrehajtási környezet.

Azt, hogy melyik elítéltra mely rezsímszabályok lesznek az irányadók, azt a kockázati elemzése, a magatartása, a reintegrációs tevékenységekben való részvételének aktivitása határozza meg.

Ennek megfelelően kerül bevezetésre a progresszív rezsímszabályoknak a rendszere, amely eredményeként 1-1 végrehajtási fokozaton belül 3 rezsímkategória kerül meghatározásra a **szigorú az általános és az enyhébb.**

Progresszív rezsímszabály:

A progresszív rezsímszabály egy olyan tevékenység és teljesítmény alapú osztályozási rendszer, amelyben a besorolás és az előmenetel a fogva tartott együttműködési hajlandóságán, és motivációján alapul, és annak folyamatos fenntartását, illetve fejlesztését célozza, és amely a fogva tartott reintegrációs folyamatban történő érdekeltté tételével hozzájárul a reintegrációs tevékenység eredményességéhez.

A progresszív rezsímszabály célja: hogy a fogvatartott belső késztetéséből fakadó normakövetésén keresztül érje el a fogva tartási és visszaesési kockázatok csökkentését és a reintegráció lehetőségének növelését.

A progresszív rezsímszabályok – egymásra épülő- szigorúbb, általános, és enyhébb rezsímekben valósulnak meg.

Ennek megfelelően az elítélt életrendjének szigorúságát az elérhető kedvezmények körét és mértékét, valamint szabad élethez viszonyított lehetőségeket a végrehajtási fokozaton belül, bővülő rendszerben valósítja meg.

Ha a fogva tartott kockázatértékelését a BFB végzi, az első besoroláskor az általános rezsimbe kell sorolni.

Ettől eltérően a fogvatartott:

- szigorúbb rezsimbe sorolható, ha az egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltakat nem fogadja el, vagy a személyi állománnyal nem működik együtt, vagy
- enyhébb rezsimbe sorolható, ha a kockázatértékelése során mért kockázati érték alacsony.

Szigorúbb rezsimkategóriába kell besorolni az elítéltet:

- Ha a fogva tartás rendjét és biztonságát súlyosan megsérti
- Ha a részére meghatározott egyéniesített foglalkoztatási magántervben foglaltakat nem tatja be, az együttműködést megtagadja.

Általános rezsimkategóriába kell besorolni az elítéltet:

- ha a fogvatartás rendjét és biztonságát nem veszélyezteti, vagy
- a részére meghatározott egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltak megtartása, abban való együttműködése fejlesztésre szorul.

Enyhébb rezsimkategóriába kell besorolni az elítéltet:

- ha a fogvatartás rendjét és biztonságát maradéktalanul megtartja és a bv. intézet biztonságára kockázatot nem jelent,
- ha a bv. intézet személyi állománnyal szemben magatartása kifogástalan, és
- a részére meghatározott egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltakat maradéktalanul megtartja és abban való együttműködése példamutató.

A fogvatartásért felelős szakterületek bevonásával a bv. intézetnél kell elvégezni- legalább hathavonta- a fogva tartottak kötelező felülvizsgálatát a rezsimbe helyezés vonatkozásában, amelyről a BFB dönt.

Soron kívül kell vizsgálni a rezsimbe sorolást, ha:

- a bv bíró a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát megváltoztatja,
- olyan szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, amely a szabadságvesztés végrehajtási sorrendjére kihatással van.

2. Speciális részlegek

A különböző reintegrációs eljárások, kezelési formák a büntetés-végrehajtási intézeten belüli viselkedésminták korrekcióját segítik elő, a társadalomba való visszailleszkedés megkönnyítése érdekében.

A társas érintkezés normarendszere, az erősen szabályozott napi életvitel a civil társadalombeli elvárásokat tükrözi, amelyekhez az elítélteknek a szabadulást követően is

alkalmazkodniuk

kell.

Ennek megfelelően már az intézet falain belül kiemelt szerepet kapnak azon korrekciós eljárások, amelyek az egyén társadalomban betöltött szerepének megfelelő szabályrendszer elsajátítását tűzik ki elsődleges célként.

Az alkalmazott módszereknek kiválasztásában azonban mindenképpen idomulniuk kell az elítélt igényekhez, képességeihez, adottságaihoz, hiszen a korrekciós lehetőségek igénybe vételét "kierőszakolni" nem lehet.

2.1 Fiatalkorúak fogvatartottak

„Akitől megvonják az érzelmi táplálékot, annak egyetlen segítsége az erőszak. A szeretetben megcsalt gyermeknek felnőttkorra már csak a gyűlölet marad.”

/ Vikár György/

A Btk.105.§-a szerint fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. Az országgyűlés által elfogadott szabályozás azonban kivételesen súlyos bűncselekmény elkövetése esetén, rendkívül korlátozottan megengedi a büntethetőségi korhatár 14. évről 12. évre való csökkentését.

Ilyen kivételes eset a kiskorúak, gyermekek által elkövetett emberölés, halált okozó testi sértés, rablás, vagy kifosztás. Ez esetekben is csak akkor, ha az elkövető a szükséges belátási képességgel rendelkezik. Fontos hangsúlyozni, hogy ezekben az esetekben, a 12 évnél idősebb elkövető ellen büntetés nem, csak kizárólag intézkedés lesz alkalmazható. Az intézkedés azonban nem jelent majd szabadságvesztés büntetést: a 14 évnél fiatalabb elkövetővel szemben alkalmazható legsúlyosabb szankció a javítóintézeti nevelés marad.

A fiatalkorúak felnőttéktől eltérő büntetőjogi megítélését, büntetés-végrehajtási kezelését az életkori sajátosságaik indokolják (kialakulóban lévő személyiségük, lezárulatlan jellembeli, biológiai és szociális fejlődésük).

A fiatalkorúakkal szemben alkalmazott **büntetés, vagy intézkedés célja** elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányban fejlődjen, szabaduláskor ne a társai által kihasznált, vagy ellenkezőleg: agresszivitásra hajlamos ember kerüljön ki az intézetből, hanem tudásszintje, képzettsége növekedjen, és a társadalom hasznos tagjává váljon.

A fiatalkorúak szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának a felnőttéktől megkülönböztetett körülményeit, reintegrációs, kezelési, gondozási feltételeit rögzítik a Büntetés-végrehajtási Törvény azon alaprendelkezései, amelyek előírják, hogy "a fiatalkorúak szabadságvesztését külön büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani", illetve, hogy "különös gondot kell fordítani a fiatalkorú reintegrációjára, oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésére".

A fiatalkori bűnözés egyik fő jellemzője a csoportos elkövetés, illetve az elkövetés során tapasztalható erőszak, brutalitás. A fiatalkorúak családi környezete és a kriminalitás

gyakorisága között összefüggés mutatható ki, akárcsak az iskolai végzettség és a kriminalitás gyakorisága között.

Fontos momentum ebben a kérdéskörben, hogy a fiatalkorú a büntetés-végrehajtási intézetbe való bekerülésekor még nem tekinthető érett személyiségnek. Alakulása az intézeten belül tovább folytatódik, fejlesztésének lehetősége adott.

A büntetés-végrehajtási intézet célja a fiatalkorú bűnelkövetők kezelésében, hogy a fiatalkorúak tekintetében fontos eszközként jelenik meg a rezsimek közötti átjárhatóság biztosítása, mely lehetőséget nyújt az elítéltek részére, hogy fejlődésének megfelelően az egyik speciális csoportból a másikba kerülhessen.

A fiatalkorú elítéltekre az alábbi speciális rendelkezések vonatkoznak:

1. A szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot kell fordítani a fiatalkorú reintegrációjára, oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésének elősegítésére, a tankötelezettség érvényesítésére, az első szakmához jutás lehetőségére.

2.A fiatalkorúak szabadságvesztését külön büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani (börtön, fogház), a rezsimek szabályokat életkori sajátosságaikból fakadó eltérésekkel kell kialakítani. **A fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézetében felnőtt korú elítéltek csak a büntetés-végrehajtás intézet működése érdekében helyezhetők el.**

A fiatalkorú kérelmére az azonos nemű fiatalkorú testvérével együttesen elhelyezhető, ha ez mindkét fiatalkorú érdekében áll, és a büntetés-végrehajtási intézetben ennek lehetősége megteremthető.

3.A fiatalkorú befogadó részlegbe való helyezése kötelező, a róla készített környezettanulmányt a pártfogó felügyelői szolgálatától be kell szerezni.

A fiatalkorú befogadásáról és szabadulásáról három napon belül értesíteni kell:

- a lakóhelye szerint illetékes gyámhatóságot,
- a fiatalkorú szülőjét vagy más törvényes képviselőjét, gyámság esetén a gyámot,
- átmeneti vagy tartós nevelésbe vett fiatalkorú esetén az illetékes területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, továbbá
- ha a büntetés-végrehajtási intézetnek tudomása van arról, hogy a fiatalkorúval szemben közérdekű munka vagy pártfogó felügyelet végrehajtása van folyamatban, a fiatalkorú lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálatot

Oktatási intézménytől, gyermekvédelmi intézménytől beszerzendő pedagógiai vélemény megkérése mellőzhető, ha a szabadságvesztésből harminc nap vagy annál kevesebb idő vár végrehajtásra.

4.A **tizennyolcadik életévét be nem töltött** fiatalkorút a befogadás során írásban tájékoztatni kell arról, hogy **dohányterméket nem** tarthat magánál, és dohányzása még a törvényes képviselőjének a hozzájárulásával sem engedélyezett.

A dohányzásról való leszokás támogatása érdekében - az e feladatok ellátására képesítéssel rendelkező szakember által tartott - terápiás foglalkozást kell felajánlani.

5.Biztosítani kell, hogy a fiatalkorú szakmunkás-illetőleg betanított munkás-képzésben vegyen részt, és lehetővé kell tenni, hogy a középfokú tanulmányokat folytasson. Az oktatásban vagy szakmai képzésben részt vevő fiatalkorú- a szabadságvesztés végrehajtási fokozatra tekintettel nélkül-azonos tanulmányi osztályba, illetve tanulócsoporthoz is beosztható.

A szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot kell fordítani a fiatalok oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésére, a tankötelezettség érvényesítésére, az első szakmához jutás lehetőségére.

A fiatalok a tankötelezettségét a törvényben meghatározottak szerint 16. életévének betöltéséig köteles folytatni.

Megkezdett tanulmányok folytatása:

Intézeteken kívül:

- fogvatartott kérelmére a vizsgakötelezettség teljesítése érdekében, a büntetés-végrehajtási intézet gondoskodik az előállításáról, ha ehhez az oktatási intézmény vezetője és a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka együttesen hozzájárul.
- tanulói vagy magántanulói jogviszonyt a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokának engedélyével a fiatalok a büntetés-végrehajtási intézeteken kívüli oktatást nyújtó intézménnyel is létesíthet, amely során iskolalátogatási és vizsgakötelezettségét az oktatási intézményben teljesíti.

Intézeteken belül:

- szerződéses kapcsolat alapján általános iskolával,
- a büntetés-végrehajtási intézet illetékességi területébe tartozó iskola a büntetés-végrehajtási intézettel kötött együttműködési megállapodás alapján biztosítja az alapfokú képzést, magántanulói jogviszony keretében teljesíti.

A fiatalok kapcsolatot tarthat az oktatási-nevelési intézménye pedagógusával, tanulmányi és vizsgakötelezettsége, valamint személyiségfejlődése érdekében.

A tanulmányi eredményt és a szorgalmat az egyéni képességek alapján kell értékelni.

6.Fegyelmi: A magánelzárás a fiatalok büntetésében tíz, a fiatalok fogházában öt nap, előzetesen tíz nap, elzárás esetén is öt napig terjedhet. A magánelzárással fenytett fiatalok az iskolai órától, reintegrációs programokról nem lehet eltiltani. Dohánytermék tartása, illetve dohányzás esetén fegyelmi eljárás nem indítható, ebben az esetben csak a dohányterméket lehet elvenni a fiataloktól.

A magánelzárással fenytett fiatalok az iskolai óráról és a reintegrációs programokról nem lehet eltiltani.

7.Jutalmazás: A fiatalok dicsérő oklevéllel is jutalmazható. A fiatalok dicsérő oklevéllel való jutalmazására a parancsnok jogosult. Dicsérő oklevél az elítéltek csoportjainak is adományozható.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött elítéltektől eltávolításra és kimaradásra akkor bocsátható, ha őt a törvényes képviselője, nagykorú hozzátartozója, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelője vagy valamely, a büntetés-végrehajtási szervezettel együttműködési megállapodást kötött társadalmi szervezet vagy vallási közösség képviselője fogadja és a kíséréséről, valamint a visszaszállításáról is gondoskodik.

8.A fiatalok munkáltatása a fiatalokra vonatkozó szabályok figyelembe vételével történik, külső munkában részt vehet. A fiatalok gyógyszert, gyógyászati segédeszközöket térítés nélkül kap.

9.A büntetés-végrehajtási intézet a reintegrációs programját, a fiatalok egyéni fejlesztési tervét a fiatalok társadalmi beilleszkedésének elősegítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarai enyhítése, pszichés állapota rendezése, iskolázottsága, szakmai képzettségének fejlesztése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása, az egészséges életmódra való felkészítése érdekében a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter felügyelete alá

tartozó javítóintézetek szakmai tapasztalatai felhasználásával, azokkal együttműködve alakíthatja ki.

10.A fiatalkorú elítéltek részére –amennyiben annak feltételei biztosítottak- **naponta lehetővé** kell tenni a **meleg vizes fürdést**. Ugyanakkor részükre legalább hetente biztosítani kell a térítésmentesen használható sportolási lehetőségek igénybe vételét.

11. A fiatalkorú fogvatartott saját vagy a törvényes képviselő kérelmére és a büntetés-végrehajtási intézet engedélyével, **háromhavonta családi konzultáción** vehet részt, amely a büntetés-végrehajtási intézetben megvalósuló kötetlen kapcsolattartási forma. A családi konzultáción a szülő, valamint az vehet részt, aki a Polgári Törvénykönyv alapján a fiatalkorúval kapcsolattartásra jogosult, kivéve, ha a bíróság vagy a gyámhatóság a kapcsolattartási jogot korlátozta vagy megvonta.

A családi konzultáció iránti kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából a büntetés-végrehajtási intézet megkeresheti a területileg illetékes családsegítő vagy gyermekjóléti szolgálatot.

A családi konzultációt a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka engedélyezheti, az engedélyezéskor a parancsnok kijelöli a családi konzultáció helyszínét és meghatározza a lebonyolítás pontos körülményeit.

A konzultációra ellenőrzés mellett, legfeljebb kilencven perc időtartamban kerülhet sor.

A fiatalkorú – a büntetés-végrehajtási intézet lehetősége szerint – saját vagy a törvényes képviselő kérelmére és a büntetés-végrehajtási intézet engedélyével **családterápiás foglalkozáson** vehet részt, ha a fiatalkorú és a vele kapcsolatot tartó hozzátartozója közötti viszony megromlása tapasztalható. Ez esetben a büntetés-végrehajtási intézet beszerzi a fiatalkorú törvényes képviselőjének, illetve a fiatalkorúval kapcsolatot tartó hozzátartozójának részvételi szándékára vonatkozó nyilatkozatát.

A családterápiás foglalkozás engedélyezéséről a Befogadási és Fogvatartási Bizottság javaslata alapján a parancsnok dönt.

A családterápiás foglalkozásokat pszichológusi végzettséggel rendelkező személy vezeti. A foglalkozást vezető határozza meg az általa szükségesnek ítélt foglalkozások számát és gyakoriságát, valamint - a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokának jóváhagyásával - javaslatot tehet külső személyek bevonására is.

A családterápiás foglalkozáson nem vehet részt a szülő, ha kapcsolattartásra nem jogosult.

A fiatalkorú családterápiás foglalkozáson való részvétele kivételesen a büntetés-végrehajtási intézeten kívül is engedélyezhető.

A családi konzultáció és a családterápiás foglalkozás nem minősül látogatófogadásnak és az az elítéltek között is engedélyezhető.

12.A fiatalkorú a tartására fordított költségekhez csak akkor köteles hozzájárulni, ha munkáltatásban vesz részt, rendszeres pénzellátással rendelkezik vagy ösztöndíjban részesül.

A tizennyolcadik életévét meg nem haladott fiatalkorú részére, ha letéti pénzzel nem rendelkezik, a büntetés-végrehajtási intézet költségtérítés nélkül biztosítja az előállítását a súlyos beteg közeli hozzátartozója meglátogatása vagy a közeli hozzátartozó temetésén való részvétel, vagy a kegyelet lerovása érdekében.

13. Ha az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alatt tölti be a **21. életévét**, akkor az intézet legalább 30 nappal azelőtt előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónak az új végrehajtási fokozat megállapítására. Az előterjesztésnek az elítélt reintegrációs tisztje által készített értékelő véleményt is tartalmaznia kell.

A fiatalkorú a törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása nélkül is önállóan tehet panaszt, kérelmet, vagy nyilatkozhat a fogva tartásával kapcsolatban felmerülő ügyekben, kivéve az egészségügyi önrendelkezési jogának érvényesülésével kapcsolatban.

A fiatalok szabadítása:

Ha a fiatal a várható szabadulásakor a **tizennyolcadik életévét** még nem töltötte be, a büntetés-végrehajtási intézet a pártfogó felügyelettel kapcsolatos intézkedés érdekében értesíti a fiatal lakóhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt.

Ha a fiatal nem a korábbi lakóhelyén kíván tartózkodni és ezt írásban jelzi a büntetés-végrehajtási intézet felé, a büntetés-végrehajtási intézet a letelepedési helyként megjelölt területileg illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt is értesíti.

Ha a fiatal a szabadságvesztés foganatba vétele előtt átmeneti nevelésbe vagy tartós nevelésbe vették, a szabadulás előtt a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot is értesíteni kell a fiatal elhelyezésének elősegítése érdekében. Ez esetben a fiatal a szabadulásakor a területi gyermekvédelmi szakszolgálat által megjelölt személynek kell átadni.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatal szabadítása előtt **hatvan nappal** a törvényes képviselőt értesíteni kell.

A fiatal szabadítása esetén a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülőnek, vagy a gyámnak kell átadni a büntetés-végrehajtási intézet székhelyén. A törvényes képviselő írásbeli hozzájárulása esetén a fiatal kísérő nélkül hagyhatja el a büntetés-végrehajtási intézetet.

Ha a fiatal szülőjéhez, vagy gyámjához történő hazatérésére megtett intézkedések nem vezetnek eredményre, akkor a büntetés-végrehajtási intézet megkeresi a gyámhatóságot a szükséges gyermekvédelmi intézkedés megtétele érdekében.

Ha a fiatal törvényes képviselője nem jelent meg az átvétel érdekében és nem járult hozzá a fiatal kísérő nélküli eltávozásához, a büntetés-végrehajtási intézet haladéktalanul megkeresi a fiatal ideiglenes elhelyezése érdekében a gyermekek védelméről szóló törvényben feljogosított szervet és gondoskodik a fiatalnak az ideiglenes hatályú elhelyezéséről rendelkező határozatban megjelölt gondozási helyre történő szállításáról.

Ha a fiatal szabadulásakor a gyermekvédelmi gyám nem jelent meg a fiatal átvétele érdekében, a büntetés-végrehajtási intézet haladéktalanul értesíti a fiatal gyermekvédelmi gyámját működtető területi gyermekvédelmi szakszolgálatot a fiatal gondozási helyére történő szállításának megszervezése érdekében.

A fiatal (vagy fiatal felnőtt) elítéltek védelme, segítése érdekében az egyes szakterületek együttműködése elengedhetetlen:

- családi kapcsolatok ápolása, a fiatalok és a szülők felvilágosítása: családterápiás foglalkozás, családi konzultáció megtartásával;
- útmutatás az elkövetővé vagy áldozattá válás elkerülése érdekében: egyházak, civil szervezetek bevonása;
- szenvedélybetegségek káros hatásainak megismerése: családsegítő központ, drogambulanciák segítségével;
- együttműködés a fiatalok védelmére rendelt intézményekkel: önkormányzatok, gyámhivatalok;
- reintegrációs gondozás a szabadulásra történő felkészítés érdekében, és a szabadulást követő utógondozás előkészítése: büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők;
- testi, szellemi, érzelmi gyarapodás: oktatási intézmények.

A fiatalok tekintetében fontos eszközként jelenik meg a rezsimek közötti átjárhatóság biztosítása, amely lehetőséget nyújt az elítéltek részére, hogy fejlődésének megfelelően az egyik

speciális részlegből a másikba kerülhessen. A részlegek közötti átjárás a következő szempontok figyelembe vételével történik:

- a személyiség alakulása;
- munkavégzés;
- az oktatásban való részvétel;
- közösségi munka, aktivitás;
- a társakhoz való viszony;
- a felügyelethez való viszony.

Mindezekben belül végrehajtási fokozatonként három rezsimit különböztethetünk meg:

- Enyhébb rezsím: azon fiatalkorú elítéltek részére, akik esetében a negyedéves értékelés alapján példás magatartás kerül megállapításra, valamint biztonsági kockázati besorolásuk alacsony.
- Általános rezsím: általában a befogadó részlegből történő kihelyezést követően kerülnek itt elhelyezésre a fiatalok, közepes biztonsági kockázati besorolással.
- Szigorúbb rezsím: azon fiatalok részére, akik a bv. intézetben belül több, súlyos fegyelmi vétséget vagy bűncselekményt követtek el, illetve közepes vagy magas a biztonsági kockázati besorolásuk.

A fiatalkorú elítélt reintegrációjának elősegítése

A fiatalkorú elítélt mind életkori, mind hátrányos helyzetéből adódó sajátosságai miatt nem képes megfelelően alkalmazkodni a társadalmi normákhoz, amely elősegítheti a deviáns magatartásmintázatok kialakulását és megerősödését. A bv. pártfogó felügyelőnek vizsgálnia kell az elítélt által elkövetett bűncselekmény (ek) körülményeit is.

Amennyiben azok háttérében kimutatható a szocializációs deficit, a gyenge problémamegoldó- és az alacsony döntéshozó képesség, vagy az agressziókezelési és a szociális készségek hiányosságai, a fiatalkorú fogvatartott egyéni kezelése mellett hangsúlyossá kell tenni a csoportos foglalkozásokat.

Utóbbi módszerek segíthetnek abban, hogy a fiatalkorú gondolkodása és viselkedése megváltozzon, tudatosabban, logikusabban gondolkodjon, és élete egészét illetően, a társadalom által elfogadott, erkölcsileg helyes döntést tudjon hozni.

A fiatalkorú fogvatartott reintegrációjának elősegítése és a visszaesési kockázatának csökkentése szempontjából külső, ilyen irányú tevékenységet végző szervezetek bevonásával törekedni kell a kognitív magatartás-alakítás módszereinek alkalmazására, így különösen az indulatkezelés, a problémamegoldó technikák, a társadalmi életben való jártasság növelését szolgáló tréningek megtartására.

El kell érni, hogy a fiatalkorú elítélt a reintegrációs tiszttal és a bv. pártfogó felügyelő irányítása mellett önként és aktívan közreműködjön élete alakításában, motivációja és felelősségérzete fejlesztésében.

Fiatalkorú elítélt esetében kiemelt szerepe van a családi kapcsolatok fenntartásában vagy újrafelvételében és fejlesztésében.

A 18 év alatti, állami gondoskodásban élő, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett fiatalkorú fogvatartott esetében a bv. pártfogó felügyelőnek fokozottan együtt kell működnie a fiatalkorú

gyámjával és a gyermekotthon vezetőjével.

Külső szakember bevonásával törekedni kell a reintegrációt szolgáló egyes helyreállító módszerek, így a Családi Döntéshozó Csoport konferencia módszer alkalmazására, amelynek során a fogvatartott reintegrációs tisztje - vagy az erre kijelölt, utógondozó reintegrációs tiszt - és a bv. pártfogó felügyelő aktív közreműködése mellett a családtagok és más érintett személyek részvételével megbeszéléseket tartanak, közösen tárják fel a szabadulás utáni szükségleteket és a visszailleszkedést elősegítő feladatokat vállalnak.

A Családi Döntéshozó Csoportkonferencia módszer lényege, hogy biztonságos körülmények között egy külső semleges személy (facilitátor) irányításával lehetőséget nyújt a fiatal, családja és az általuk megnevezett támogatók számára az együttes problémafeltáráásra, megoldási alternatívák keresésére.

A családi döntéshozó csoportkonferencia (CSDCS) egy olyan módszer mely elősegíti a családi kapcsolatrendszerben, a család működésében fennálló elakadási pontok, nehézségek feltárását, a családtagok szükségleteinek megfogalmazását.

A CSDCS a meglévő konfliktusok megoldásában elsősorban a család erőforrásaira támaszkodik, a családra bízva a megoldási módok kidolgozását.

A reintegrációs gondozás során a bv. pártfogó felügyelőnek és a bv. szerv reintegrációs tisztjeinek a fiatalkorú szabadulásra való felkészítésében fokozottabban együtt kell működnie. A bv. szerv kiemelt feladata, hogy a reintegrációs tiszt/utógondozó reintegrációs tiszt és a bv. pártfogó felügyelő javaslata alapján feltérképezze azokat a külső szervezeteket, amelyek megfelelő képesítéssel és gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek a fentiekben bemutatott módszerek alkalmazására.

2.2 A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők

A részlegén azon elítéltek kerülhetnek behelyezésre, akik nemi erkölcs és nemi élet szabadsága elleni bűncselekményt követtek el 18. életévét be nem töltött személy sérelmére, vagy a 18. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmény körülményeiben a szexuális motívum felmerül a befogadási eljárás (kockázatértékelési vizsgálat) során.

Kezelésüknek célja: hogy a kezelésben részt vevők szabadulásukat követően tartózkodjanak újabb bűncselekmények elkövetésétől, valamint a visszaesés valószínűségének csökkentése, és a bűnismétlés elkerülése.

2

---

² 5/2017. (I.23.) OP szakutasítás

A fogvatartott Részlegre helyezésére abban az esetben kerülhet sor, amennyiben:

- a Részlegben van szabad férőhely;
- bűncselekményét elismeri;
- motivációja a programban való részvételre megfelelő;
- esetében a csoportmunkát súlyosan nehezítő vagy kizáró pszichopathológia nem diagnosztizálható;
- intellektuális színvonala a csoportmunkához megfelelő;
- egészségügyi szempontból csoportba helyezésre alkalmas;
- a magyar nyelvet társalgási szinten ismeri és használja szóban és írásban;
- írásbeli nyilatkozatban vállalja a programban történő részvételt;
- "A szexuális bűnelkövetők rizikófaktorainak, terápiás szükségleteinek becslésére" készített strukturált interjúban közepes vagy magas rizikószintet ér el.

A feltételek fennállását a fogva tartás helye szerinti bv. intézet pszichológusa vizsgálja, a strukturált interjú kivételével, melyet a Részlegben dolgozó pszichológus készít.

Az előzetesen letartóztatottak kezelését az előzetes letartóztatást végrehajtó bv. intézet pszichológusa biztosítja.

A jogerősen elítéltek kezelése történhet a Budapesti Fegyház és Börtön speciális, szexuális bűnelkövetők kezelésére létrehozott terápiás részlegén (a továbbiakban: Részleg).

Amennyiben az elítélt a Részlegben történő kezelését nem kéri, vagy a Részlegre helyezés feltételei esetében nem állnak fent, részére a bűncselekménnyel kapcsolatos, visszaesést megelőző foglalkozásokon (a továbbiakban: Foglalkozások) való részvétel lehetőségét kell felajánlani és biztosítani. A Foglalkozásokat a fogva tartó bv. intézet pszichológusa vezeti.

A befogadást végző bv. intézet nyilvántartási szakterülete a befogadást követő 10 napon belül tájékoztatja a bv. intézet pszichológusát, ha a befogadott esetében fennállnak a kezelésben való részvétel törvényi feltételei. A pszichológus az értesítést követő 10 napon belül felkeresi az elítéltet és tájékoztatja a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők kezelésének céljáról és lehetőségeiről.

A tájékoztatást követően az elítélt nyilatkozik a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők kezelésére létrehozott Részlegben történő elhelyezésére, vagy a Foglalkozásokon való részvételére, vagy arra vonatkozóan, hogy nem kíván részt venni a részére felajánlott kezelésen, vagy visszaesést megelőző foglalkozásokon.

Jogerősen elítéltek esetében, ha az elítélt a Részlegben történő kezelését kéri, de várható szabadulási ideje meghaladja a nyilatkozattétel időpontjához viszonyítva a 2 évet, úgy az elítélt várakozási listára kerül, viszont indokolt esetben, olyan elítélt is a Részlegre

helyezhető, akinek a várható szabadulási ideje a nyilatkozattétel időpontjához képest a 2 évet meghaladja.

Amennyiben az elítélt a Részlegben kéri kezelését - és várható szabadulási ideje a nyilatkozattétel időpontjához képest a 2 évet nem haladja meg - az intézet pszichológusa írásban javaslatot tesz a fogvatartott BFB elé állítására az átszállítás érdekében, a Részlegre helyezés elindítása okán. A BFB a javaslattételt követő soron következő ülésén dönt a Részlegre helyezési folyamat elindítására vonatkozóan, illetve megteszi a szükséges intézkedéseket az elítélt Budapesti Fegyház és Börtönbe történő átszállítása érdekében. A Budapesti Fegyház és Börtönbe átszállított elítélttel a Részleg szakpszichológusa felmérő interjút készít, mely értékelését követően a Részleg reintegrációs tisztjével együtt meghatározza a vizsgált fogvatartott kezelési feltételeit, csoportba történő bevonásának időpontját.

Azon elítélt esetében, aki nyilatkozatában kezelését kéri, de a Részlegre történő átszállításába nem egyezik bele, bv. intézetének pszichológusa a nyilatkozat megtételétől számított 10 napon belül megkezdi az érintett fogvatartott állapotfelmérését.

A fogva tartó bv. intézet pszichológusa hajtja végre a Foglalkozásokon való részvételre vonatkozó nyilatkozást követően az előzetesen letartóztatottak állapotfelmérését és kezelését.

A kezelés megkezdése előtt, valamint a kezelés befejezésekor a fogvatartott állapotfelmérésen vesz részt. A vizsgálati eredmények alapján a bv. intézet pszichológusa kezelési tervet készít, melyet rögzít a Fogvatartotti Alapnyilvántartás (a továbbiakban: FANY) megfelelő rovatában.

A Foglalkozásokat minimálisan 10 alkalomra kell tervezni, és hetente 1 alkalommal levezetni. A Foglalkozásokról, és az elmaradt Foglalkozások indokáról a kezelést végző pszichológus feljegyzést készít a FANY megfelelő rovatában.

A fogvatartott írásbeli kérelmére a kezelés megszüntethető.

A Részleg kialakítása és működési rendje

A Budapesti Fegyház és Börtön Részleget a pszichoszociális részleg elkülönített részeként, a csoportfoglalkozások lebonyolítására alkalmas foglalkoztató helyiség biztosításával kell kijelölni.

A Részlegben elhelyezhető maximális létszámát, az elhelyezésre kijelölt zárkákat, a Részleg működési rendjének részletes szabályait helyi intézkedésben a bv. intézet parancsnoka határozza meg.

A reintegrációs tiszt és a klinikai szakpszichológus egybehangzó véleménye alapján - a terápiás folyamatok segítőjeként -, a kezelési program újabb csoportjába bevonható olyan fogvatartott (a továbbiakban: Facilitátor), aki a kezelési programot a korábbiakban már elvégezte, s esetében a program megítélhető célkitűzései megvalósultak.

A Facilitátor a Részleg fogvatartottjaival mellérendelt viszonyban áll, feladata a programban részt vevők terápiájának segítése.

A Részleg működésének irányítása

A Részleg vezetője a reintegrációs tiszt, aki a Részleg tevékenységét, a kezelési programban részt vevők munkáját a klinikai szakpszichológussal együtt szervezi és koordinálja.

A fogvatartottak tevékenységének figyelemmel kísérése és időszakos értékelése

Az elítéltek tevékenységének értékelése a reintegrációs tiszt és a klinikai szakpszichológus feladata.

A kezelési program

A kezelési program alapját a csoportos pszichológiai foglalkozások képezik, melyek hetente három alkalommal (90-120 perc/alkalom időtartamban) kerülnek levezetésre (2 terápiás csoport + 1 pszichológusi nagycsoport).

A csoportos pszichológiai foglalkozásokat kéthetente 1 alkalommal nagycsoportos reintegrációs tiszt foglalkozás (60-90 perc/alkalom) egészíti ki.

A Részlegen szolgálatot teljesítő személyi állományi tagok minimum kéthetente egy alkalommal irányított szabadidős foglalkozást (pl. kézműves foglalkozás, filmvetítés, zenehallgatás) szerveznek a Részleg elítélteire részére.

Amennyiben az elítélt foglalkozásokról való hiányzásainak száma modulonként meghaladja a 10%-ot, úgy a modulon való részvételt meg kell ismételni.

A kezelési program időhatáros, de időtartama minimum 8 hónap.

A kezelési csoport nyitott, ami azt jelenti, hogy a program során lehetőség van újabb csoporttagok felvételére. Új csoporttag felvételéről a koordinációs csoport dönt.

A kihelyezési eljárás

A fogvatartott írásbeli kérésére a kezelés félbeszakítható. A kezelést saját kérésére félbeszakító fogvatartottat a terápiás Részlegről ki kell helyezni.

Ha a fogvatartott fegyelmi vétséget követ el, annak súlyát - a Részlegről való kihelyezés szempontjából is - mérlegelni kell. Amennyiben az általa elkövetett fegyelmi vétség súlyos fokú vagy bűncselekmény elkövetését is megalapozza, soron kívül intézkedni kell a Részlegről történő kihelyezéséről.

A fogvatartott Részlegről történő kihelyezésének elbírálása a BFB hatáskörébe tartozik.

A program befejezését vagy félbeszakítását követően törekedni kell a fogvatartottak védett részlegen (pl. pszichoszociális részleg) történő elhelyezésére.

2.3 APAC részleg működése

Az APAC mozaikszó az Association for the Protection and Assistance of the Condemned - magyarul: Szövetség az Elítéltek Védelmére és Támogatására - rövidítése. Jellege szerint a büntetés-végrehajtási rendszerben működtetett keresztény közösség. Legfőbb jellemzője, hogy a Részlegre helyezettek testvéri közösséget vállalnak egymással.

Az APAC részleg (a továbbiakban: Részleg) működtetésének célja összhangban áll a társadalmi elvárásokkal, amely szerint a társadalom védelme érdekében az elkövető ne kövessen el újra bűncselekményt. A módszer alkalmazása az isteni, az embertársi, testvéri befogadás és együttélés eszményére épül. Mindezek mellett a célok elérését segíti elő a szigorú Regula, amelyet önként, belsőleg fogadnak el és követnek a Részlegen elhelyezettek.

3

A Részleg céljainak elősegítése érdekében közösen megfogalmazott Regula kialakítása szükséges, amelyet önként, belsőleg fogadnak el és követnek a fogvatartottak. A szabályokat egyértelműen, tisztán kell megfogalmazni annak érdekében, hogy a büntetés-végrehajtás keretein belül könnyen betarthatóak legyenek. A Regulát a Részleg alapkövének kell tekinteni, tekintettel arra, hogy a közös vállalások együttes megfogalmazása a közösséghez tartozás igényét erősíti meg, ezzel is támogatva a csoporton belüli összetartó erőt.

A Regula előszóból, alapvetésekből és zárszóból áll. Az előszó a Regula szükségességét fogalmazza meg, az alapvetések pedig a Biblia tanításaira, a Tízparancsolatra épülnek.

Az általános elvárások mellett meg kell fogalmazni a vallási részlegen elhelyezett elítéltek - mint testvéri közösség - mindennapi életére vonatkozó konkrét vállalásokat, az imák rendjét, az egymás, és más elítéltek közötti kapcsolatokra, a zárkán, a vallási részlegen belüli életre vonatkozó szabályokat is.

Meg kell határozni továbbá a követendő jó cselekedeteket, és azokat is, amelyektől a közösség elhatárolódik.

A vallási részlegen elhelyezett, elítélti testvéri közösség általi egyszerű, könnyen érthető megfogalmazást ki kell egészíteni a Szentírás igéivel, a példaképek állított, a közösség által tisztelt tanítók idézeteivel. A zárszó egyben fogadalom is, amelyben utalni kell arra, hogy a Regula nem foglalja magába a tökéletesség minden szabályát, ezáltal közösen, konszenzus útján a közösség fejlődésével a Regula módosítható.

Az APAC egyedülálló módszer, amely a legkomplexebb, legkoherensebb hatást fejt ki a keresztény börtönmissziók közül, de a hasonló világi programokat figyelembe véve is

---

³ 24/2017.(II.14.) OP szakutasítás

kiemelkedő. A nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján az APAC alkalmazása a reintegráció szempontjából is hatékony, mert több szintéren működik.

Építően hat a fogvatartott személyiségére, énképére és önbecsülésére. A családi kapcsolatok megerősítését, a családon belüli elfogadást is eredményesen szolgálja.

A külső partnerek, missziós szervezetek, vallási közösségek és civil szervezetek bevonásával megvalósuló közösségi jóvátételi programok a resztoratív igazságszolgáltatás céljait segítik elő. Utóbbiak együttesen, komplex módon járulnak hozzá a fogvatartott sikeres reintegrációjához.

A visszaesési mutatók várható eredményessége mellett általánosan megállapítható, hogy az APAC alkalmazása a fogvatartási kockázatok csökkentésében is hatásos módszer.

A módszer alkalmazása által javul a fogvatartott bv. intézetben tanúsított magatartása is, amely a fegyelmi-jutalmazási helyzetének értékelésekor nagyban valószínűsíthető.

Alkalmazásának feltételei

A Részlegre az előírt kiválasztási eljáráson sikeresen résztvevő fogvatartottak kerülhetnek be, részükre külön részleget kell kijelölni. A Részleg működésének részletszabályait a módszertani útmutató figyelembe vételével, helyi szinten, intézetparancsnoki intézkedésben kell meghatározni. A bv. intézeti szabályokon túlmenően a saját maguk alkotta, a büntetés-végrehajtás szakmai céljaihoz igazodó Regula határozza meg a Részlegre helyezettök önmagukkal szemben támasztott követelményeit, és mindennapi életüket.

A Részlegnek bármely fogvatartott tagja lehet hitbéli meggyőződésétől függetlenül, amennyiben elfogadja a Részleg működési rendjét, a napirendet és a Regulát, továbbá a kérelmének elbírálásában a Befogadási és Fogvatartási Bizottság pozitívan döntést hoz.

A kiválasztás kritériumai

A Részlegre helyezhető fogvatartottak kiválasztásában a börtönlelkész javaslata meghatározó.

A kiválasztás során szem előtt kell tartani továbbá a Magyar Testvéri Börtöntársaság (a továbbiakban: MTBT) által is támogatott alábbi szempontrendszer:

- lehetőség szerint dolgozó, vagy oktatásban részt vevő fogvatartottak kerüljenek behelyezésre;
- a fogvatartott rendelkezzen rendszeres és rendezett családi kapcsolattartással;
- a család lehetőleg 100 km-en belüli lakhatással rendelkezzen;
- a család vállalja, hogy havonta két alkalommal látogató fogadáson megjelenik, rendszeresen látogatja a fogvatartottat.

A kiválasztási eljárás végrehajtása

A fogvatartottat az általa kiadott kérelem alapján, a börtönlelkész és a reintegrációs tiszt javaslatát figyelembe véve a Bizottság helyezi be a Részlegre. A csoportba helyezés előtt

mérlegelni kell a fogvatartott által elkövetett bűncselekményt, az ítéletét, a várható szabadulásáig hátralévő időt, az ellene folyamatban lévő büntetőeljárást, valamint vizsgálni kell a fogvatartott magatartását és az előzőleg meghatározott további szempontokat.

A Részleg kialakítása és működési rendje

A csoport elhelyezésére elkülönített részleget kell kijelölni, melyről a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Fogvatartási Ügyek Főosztályát tájékoztatni kell. A Részleg kialakításakor további fontos szempont, hogy a reintegrációs tiszt és a börtönlelkész irodája is ezen a részlegen, vagy annak a közelében legyen. A csoport maximált létszámát, az elhelyezésre kijelölt zárkákat, a Részleg működési rendjének részletes szabályait helyi intézkedésben az intézet parancsnoka határozza meg.

A részleg és zárkarend

A fogvatartottakat a jogszabályban meghatározott elkülönítési szabályok figyelembe vételével kell elhelyezni. A fegyház fokozatú zárkák ajtainak nyitva tartását a parancsnok engedélyezheti.

A Részleg működésére külön napirendet és havi programtervet kell készíteni, amelyeknek illeszkedniük kell a bv. intézet általános rendjéhez. A napirendben meg kell határozni a foglalkozások és a munkavégzés idejét, a zárkák nyitva tartásának rendjét. A napirend a csoport zárkáiban elhelyezett bv. intézeti Házirend részét képezi. A napirendhez igazodóan a módszer alkalmazása során használt és engedélyezett hangszerek kiadhatók a fogvatartottak részére.

A látogatófogadás rendje

A Részlegen bevezetett módszerek alkalmazása során meghatározott célok elérése érdekében, kiemelt jelentőségű a családdal való szoros kapcsolattartás.

A bv. intézet havonta két alkalommal biztosítja a látogató fogadást a Részlegbe helyezett fogvatartottak és hozzátartozóik részére, ezen felül havi egy alkalommal három óra időtartamban családi istentiszteletet szervez, amely a börtönlelkész részvételével és önkéntesek bevonásával, közös imádság, zenés foglalkozás formájában kerül végrehajtásra.

Foglalkoztatás, szakmaképzés, programok

Törekedni kell a Részlegen elhelyezett fogvatartottak minél szélesebb körű foglalkoztatására. A munkáltatási adottságokhoz igazodóan a Részlegen lehetőleg dolgozó, vagy iskolarendszerű oktatásban, szakmaképzésben résztvevő fogvatartottakat kell elhelyezni. A havi programok összeállítását a reintegrációs tiszt és a börtönlelkész közösen készítik el.

A börtönlelkész által tartott vallási foglalkozások:

- Úrvacsora (havonta);
- keresztény filmklub (hetente);

- csoportos lelkigondozás beszélgetések (hetente);
- Bibliakör-, Biblia iskola;
- egyéni lelki gondozás (alkalomszerűen, kérelemre);
- vasárnap Istentisztelet, Szentmise.

A Részlegben elhelyezettek részére engedélyezhető, hogy részt vegyenek a bv. intézetben belüli és kívüli - civil gyülekezetek és szervezetek együttműködése keretében szervezett - bűnmegelőzési vagy resztoratív célú, és egyéb vallásgyakorlási alkalmakon. Törekedni kell, hogy a fogvatartottak a bv. intézet által szervezett egyéb programokon is részt vehessenek.

A Körlet működésének irányítása

A Részleg vezetője a reintegrációs tiszt, aki a csoport munkáját szervezi és irányítja. A tevékenységeket a börtönlelkésszel szorosan együttműködve koordinálja. A vallásgyakorlási alkalmak szervezését és lebonyolítását a börtön a szakterületi vezetők együttműködésével végzi, a különböző vallási közösségek és egyházi jogi személyek tevékenységét koordinálja.

A fogvatartottak tevékenységének megfigyelésére lehetőséget adó foglalkozások (egyéni, illetve csoportos), programok értékelése a reintegrációs tiszt és a börtönlelkész feladata, amelynek során - a külső, együttműködő partnerektől és a Részlegben szolgálati feladatait ellátó körletfelügyelőktől beszerzett információk alapján - tapasztalataikról egymást tájékoztatják. Havonta, csoportos foglalkozás keretében a Részleg tevékenységét a reintegrációs tiszt és a börtönlelkész közösen értékeli, meghatározva a következő hónapra tervezett főbb feladatokat. Negyedévente a csoport tagjainak tevékenységét és magatartását a reintegrációs tiszt egyéni foglalkozás keretében értékeli. A csoportos és az egyéni értékeléseket egyaránt rögzíteni szükséges a FANY rendszerben.

A kihelyezési eljárás végrehajtása

A fogvatartott Részlegről történő kihelyezésének elbírálása a Bizottság hatáskörébe tartozik. Ha a fogvatartott fegyelmi vétséget követ el, annak súlyát - a Részlegről való kihelyezés szempontjából is - mérlegelni kell.

Amennyiben az általa elkövetett fegyelmi vétség súlyos fokú vagy bűncselekmény elkövetését is megalapozza, soron kívül intézkedni kell a Részlegről történő kihelyezése iránt. Ha ez elítélt enyhébb vétséget követ el, nem törvényszerű kihelyezése, de magatartását fokozottan figyelemmel kell kísérni. Ha az elítélt több, egymást követő enyhébb súlyú fegyelmi vétséget követ el, a kihelyezése iránt meg kell tenni a szükséges intézkedéseket.

Abban az esetben is meg kell szüntetni a Részlegben való elhelyezését, ha a fogvatartott azt írásban kezdeményezi.

2.4 Az elítéltek kezelése a gyógyító-terápiás részlegben

A befogadott elítéltek személyiségzavara, vagy kábító hatású anyagok (alkohol, kábítószer stb.) káros élvezete miatti leépültsége, avagy fejlődési rendellenesség miatt szellemileg visszamaradott állapota teszi szükségessé külön csoportba helyezésüket. Ezek az elítéltek sokkal nehezebben tudnak beilleszkedni a zárt intézet életrendjébe, az általában alkalmazott

reintegrációs, kezelési módszerek kevésbé érvényesíthetők hatékonyan. Számukra ezért 1979-től egyes büntetés-végrehajtási intézetekben külön részleget, az úgynevezett gyógyító-terápiás részleget hozták létre.

A gyógyító-terápiás részlegbe helyezés nem érinti az elítélt bíróság által meghatározott szabadságvesztési fokozatát, továbbá az elítéltekre általában vonatkozó, a büntetés-végrehajtási Törvényben rögzített jogokat és kötelezettségeket sem.

A hatályos szabályozás meghatározza az elítélteknek azt a személyi körét, amelyeknek e részlegbe helyezéséről gondoskodni kell.

Gyógyító-terápiás részlegben kell elhelyezni – az Igazságügyi Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetben végzett kivizsgálás után- azt az elítéltet,

- **akinek korlátozott beszámítási képességét állapították meg;**
- **akit a szabadságvesztés végrehajtása alatti időben kóros elmeállapota miatt az Igazságügyi Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetben kezeltek és elmeállapota olyan mértékben javult, hogy az a szabadságvesztés folytatását nem akadályozza;**
- **akinek a személyiségzavar jellege, vagy annak súlyossága miatt a gyógyító-terápiás részlegben való elhelyezése indokolt.**

4

A kóros elmeállapotra utaló tüneteket először a büntetés-végrehajtási intézet orvosa állapítja meg, és tesz javaslatot az elítélt Igazságügyi Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetben való kivizsgálására.

Ha megfigyelésének, illetve gyógykezelésének eredményeképpen megállapítható, hogy az elítélt elmeállapota olyan mértékben javult, hogy az a szabadságvesztés végrehajtását nem akadályozza, gyógyító-terápiás részlegből történő kihelyezésről kell intézkedni. A kihelyezésről a Befogadási és Fogvatartási Bizottság dönt.

Általános rendelkezések

A gyógyító-terápiás részlegben a fogvatartottak - kérelemre vagy hivatalból - végrehajtási fokozatuktól függetlenül, közösen helyezhetőek el.

A gyógyító-terápiás részlegben a zárkaajtók nyitva, illetve zárva tartásának rendjét a parancsnok határozza meg az intézet házirendjében.

A gyógyító-terápiás részlegre vonatkozó házi - és napirendet az intézet házirendjében, a munkáltatásba, munkaterápiás foglalkoztatásba, oktatásba és képzésbe történő bevonás

---

⁴ 24/2017.(II.14.) OP szakutasítás

lehetőségét intézetparancsnoki intézkedésben, valamint a reintegrációt elősegítő művelődési, szabadidős, sport, személyiségfejlesztő, illetve gyógyító-rehabilitációs programokon való részvétel lehetőségét heti programtervben kell szabályozni.

A Befogadási és Fogvatartási Bizottság orvosi javaslatra ideiglenesen legfeljebb 30 napig helyezheti a fogvatartottat a gyógyító-terápiás részlegre, amely további 30 nappal meghosszabbítható.

Amennyiben a fogvatartott részlegben tartása az ideiglenes behelyezésen túl is indokolt, az IMEI-be kell beutalni kivizsgálásra. A vizsgálatra történő szállítást az IMEI-ben elő kell jegyeztetni.

Ideiglenes behelyezésre csak azon intézet Befogadási és Fogvatartási Bizottsága jogosult, amelyben gyógyító-terápiás részleg működik.

A gyógyító-terápiás részlegre helyezésről, illetve az onnan történő kihelyezésről a Befogadási és Fogvatartási Bizottság - a gyógyító-terápiás részleg működtetését végző munkacsoport (a továbbiakban: TEAM) javaslata, illetve szükség esetén az IMEI engedélye alapján - határozattal dönt. A határozat egy példányát a nyilvántartási anyagban kell elhelyezni.

A gyógyító-terápiás részlegről való kihelyezéskor összefoglaló véleményt kell készíteni, amely tartalmazza a kivizsgálás legfontosabb adatait, az alkalmazott terápiák hatásait, az elítélt gyógyító-terápiás részlegben tanúsított magatartását, javaslatot a további gondozásra, szabadulás esetén az utógondozásra. Az összefoglaló véleményt az egészségügyi anyagban kell elhelyezni, továbbá egy példányát az IMEI részére meg kell küldeni.

Amennyiben ideiglenes behelyezés esetén az elítélt állapota oly mértékben javult, hogy normál közösségbe helyezhető, a gyógyító-terápiás részleg reintegrációs tisztje a Munkacsoporttal egyeztetve kezdeményezheti a kihelyezést.

A gyógyító-terápiás részleg szervezeti kérdései:

A gyógyító-terápiás részleg vezetője a reintegrációs tiszt, aki a csoport munkáját irányítja, szervezi, összehangolja, koordinálja az ott folyó tevékenységeket, a feladatok végrehajtását. A team további tagjai, az intézeti lehetőségek függvényében: az intézet orvosa, pszichológus, pszichiáter, beosztott nevelő, gyógypedagógus, a csoporthoz állandóan beosztott körletfelügyelők.

A csoportot elkülönített körletrészen kell elhelyezni. Követelmény, hogy rendelkezésre álljon olyan nagyobb méretű közösségi helyiség, foglalkoztató, ahol a csoportos, kulturális és szabadidős foglalkozások megszervezhetőek, lebonyolíthatók. A csoport körletének a kialakításakor fontos szempont, hogy a nevelői irodai is ezen a körletrészen legyen.

Az elítélt csoporton belüli elhelyezésénél a Törvény nem teszi kötelezővé az elítéltek végrehajtási fokozatonkénti elkülönítését, viszont a terápiás programok sikeres megvalósítása érdekében célszerű a differenciált elhelyezési szabályok érvényesítése. A zárkacsoportok összeállításakor figyelembe kell venni a személyiségbeli és szociálpszichológiai szempontokat is. A dohányzási szokásnak megfelelő elkülönítés a vonatkozó törvény értelmében továbbra is kötelező érvényű. Az egy körletrészen elhelyezett elítéltek, ha az elítélt egyéni megítélése, fegyelmi helyzete, vagy a csoport szakmai tevékenységének a

zavartalan működése azt megkívánja, a szükséges időtartamig a fegyház végrehajtási fokozatú elítélteknek megfelelően zárkájának az ajtaja zárva tartható. Az elkülönítési szabály érvényesítése mellett a fegyház fokozatú elítélt részére, az esetlegesen szükséges zárva tartás mellett az egyéni és a csoportos foglalkozásokon történő részvételt biztosítani kell.

Szakköri lehetőségek megléte esetén törekedni kell arra, hogy a gyógyító-terápiás részlegben elhelyezett elítélteket ösztönözzék a részvételre.

A gyógyító-terápiás részleg működésére külön napirendet és heti programtervet kell készíteni, melyeknek illeszkedniük kell a büntetés-végrehajtási intézet általános rendjéhez. A napirendben meg kell határozni a terápiás foglalkozások és munkafoglalkozások idejét. A napirend és a heti rend a gyógyító-nevelő részleg zárkáiban elhelyezett intézeti házirendek részét képezik.

A gyógyító-terápiás részleg zárkáit, közös helyiségeit, az intézeti lehetőségekhez mérten, javasolt dekorálni, felszerelési tárgyakkal kiegészíteni.

A gyógyító-terápiás részlegbe elhelyezett, munkaképes fogvatartottak a gazdasági társasági, illetve költségvetési foglalkoztatás keretében dolgozhatnak.

Azon fogvatartottak részére, akik testi vagy pszichés állapotuk miatt megváltozott munkaképességűek, meg kell szervezni a terápiás foglalkoztatást.

Ha az elítélt személyiségzavarban szenved, vagy mentális állapota miatt különleges gondozást igényel, de a gyógyító-terápiás részlegre helyezés feltételei nem állnak fenn, a Befogadási és Fogvatartási Bizottság pszichoszociális részlegben helyezheti el. Az itt elhelyezett elítéltek reintegrációs tevékenységét komplex terápiás program keretében kell megvalósítani.

A gyógyító-terápiás tevékenység

A gyógyító-terápiás részlegre utalt fogvatartott reintegrációs tevékenységét komplex terápiás program keretében kell megvalósítani, a következő három fázisban:

- a kezelés első fázisában főképpen a beutalt problémáinak feltárására, megértésére, a megfelelő személyes kapcsolat megteremtésére,
- egy második fázisban az alkalmazkodási, a magatartási zavarok redukálására,
- míg a harmadik fázisban a segítő szemléletmód kialakítására, a családi kapcsolatok megerősítésére, az utógondozás előkészítésére törekszik.

A csoportban alkalmazott komplex terápia többféle módszer együttes alkalmazásából tevődik össze. Ez állhat egyéni, csoport- és családi terápiából, terápiás jellegű munka, tanulás, esztétikai jellegű foglalkozásokból (például biblioterápia, filmterápia stb.).

A kezelésnek módszertani és tartalmi vonatkozásában messzemenően figyelembe kell venni a beutalt egyéni szükségleteit. A terápiás kezelést az orvos által felügyelt gyógyszeres kezelés egészítheti ki.

A fogvatartottak állapotát, a komplex terápiás programban foglaltak megvalósulását, a részlegben tartást vagy az onnan történő kihelyezés lehetőségét a TEAM - az első felülvizsgálat kivételével - félévente köteles megvizsgálni. Az első felülvizsgálatot a részlegre helyezéstől számítva 3 hónapon belül el kell végezni.

A részlegben elhelyezett általános munkavégző képességgel rendelkező fogvatartottak a gazdasági társaságnál, illetve a költségvetési munkáltatásban is foglalkoztathatók.

A gyógyító-terápiás részlegre utalt fogvatartottak az arra vonatkozó feltételek fennállása esetén sem helyezhetők átmeneti részlegre, azonban számukra is biztosítani kell az előírt jogosultságokat.

Törekedni kell arra, hogy a gyógyító-terápiás részleg működésével kapcsolatos speciális büntetés-végrehajtási feladatok ellátása során minél nagyobb számban vegyenek részt együttműködő civil, egyházi és karitatív szervezetek, amelyek megfelelően képzett szakemberekkel rendelkeznek.

Az együttműködés keretében az alapítványok, civil, egyházi szervezetek segítséget tudnak nyújtani a részleg folyó sajátos, a reintegrációt is elősegítő programok megvalósításában. A programok megvalósítására a közösen benyújtott pályázatok adhatják meg az anyagi fedezetet.

Fegyelmi eljárás

A gyógyító-terápiás részlegbe tartozó fogvatartott fegyelmi ügyének kivizsgálásával elsősorban a részleg reintegrációs tisztje bízható meg. Amennyiben a fegyelmi lapot a részleg reintegrációs tisztje állítja ki, úgy a kivizsgálással másik reintegrációs tisztet kell megbízni.

Ha a fegyelmi eljárás során felmerül a kóros elmeállapot gyanúja, akkor a fegyelmi jogkör gyakorlója döntését kizárólag a pszichiáter szakorvos véleménye alapján hozhatja meg.

Amennyiben a fogvatartott fegyelmi felelőssége megállapításra kerül, a gyógyító-terápiás részlegről - rendkívüli esetben, a TEAM javaslata alapján - kihelyezhető. Erre a szankcióra csak abban az esetben van lehetőség, ha ideiglenesen került behelyezésre, vagy ha kihelyezésének lehetősége a TEAM hatáskörébe utalt.

Fegyelmi cselekményeket követően, lehetőség szerint szükséges a mediatív, konfliktusfeloldó eljárások alkalmazása, melyet a reintegrációs tiszt végez. A fogva tartás rendjét és biztonságát a fogvatartottak önkéntes jogkövetésre való ösztönzésével, a jogszabályoknak megfelelő őrzéssel, felügyelettel és ellenőrzéssel, a szükséges intézkedések megtételével, végső esetben kényszerítő eszköz alkalmazásával kell megvalósítani.

A pszichiátria, a pszichológia, szociológia, gyógypedagógia és más tudományos ismeretek felhasználásával törekedni kell arra, hogy a csoportban rend, fegyelem, nyugalom legyen. Ennek érdekében kiemelt hangsúlyt kell fektetni a konfliktus megelőző, a mediáció, mint konfliktusfeloldó, az agressziókezelő és az erőszakmentes kommunikációs tevékenységekre és eljárásokra.

A gyógyító-terápiás részlegről kihelyezettek gondozása a szabadságvesztés alatt, utógondozás:

A gyógyító-terápiás részlegről kihelyezett fogvatartottak sok esetben további gondozást, támogatást, nagyobb odafigyelést igényelnek, mint egészséges társaik. Ezért lehetővé kell tenni számukra, hogy egyrészt problémáik megoldásában a gyógyító-reintegráló team illetékes tagjához fordulhassanak, másrészt pl. az addiktológiai problémák esetében, a kihelyezés után az ezzel kapcsolatos foglalkozásokra visszajárjanak.

A gyógyító-terápiás részlegben elhelyezett elítéltek vonatkozásában különös figyelmet kell fordítani a szabadulás feltételeinek a biztosítására, a kapcsolattartás rendezésére. Minden elítélt esetében meg kell vizsgálni szabadulása előtt a pártfogó felügyelet alá helyezés szükségességét és az intézetből történő szabadításának a lehetőségét. Az esetleges

szabadítására történő átszállításnak a lehetőségét, 3 hónappal a szabadulást megelőzően javasolt megvizsgálni.

Ha a fogvatartott részéről gyógyintézetben, illetve szociális, vagy hajléktalan ellátó intézményben való ellátás vagy elhelyezés igénye merül fel, a büntetés-végrehajtási intézet ennek érdekében az igény felmerülésekor a párfogó bevonásával haladéktalanul megteszi a szükséges intézkedéseket.

A feladatok hatékony végrehajtása érdekében kiemelten kell kezelni az Igazságügyi Szolgálattal történő szoros együttműködést.

A „börtön pártfogás/utógondozás” célja a fogvatartott magatartásának helyes irányba terelése, ott tartása, a visszaesés kockázatának, a börtönártalmaknak a csökkentése, és felkészítés a reintegrációra.

A börtönpártfogás nem más, mint a fogvatartott szabadulása előtt elkezdett feladatok elvégzése, például a személyes iratok pótlásában, a szükséges egészségügyi ellátások megoldásában történő segítségnyújtás, szállás vagy lakhatás kérdésében való közreműködés, valamint a hozzátartozók felkészítése a szabaduló érkezésére. Ezek kezelésére megfelelő az egyénre szabott feladatok, beszélgetések, hivatalos ügyek intézésének segítése, valamint a különböző tematikus csoportfoglalkozások.

Törekedni kell arra, hogy a gyógyító-terápiás részleg működésével kapcsolatos speciális büntetés-végrehajtási feladatok ellátásában minél nagyobb számba vegyenek részt együttműködő civil, egyházi és karitatív szervezeteket, melyek rendelkeznek megfelelően képzett szakemberekkel

2.5 Drog prevenció részleg

A Részleg alapvető célja, hogy:

- a résztvevők ismereteket szerezzenek drogfogyasztás következtében kialakuló függőség kezeléséről, megelőzési lehetőségeiről,
- a kialakult káros szokások, következmények hatásainak csökkentése,
- a normál környezetbe történő problémamentes visszailleszkedés elősegítése,
- a felvilágosító tevékenység, a kábítószer-használat nélküli élet igényének megerősítése,
- a változásra való motiválás,
- a kábítószermentes életmód kialakítására irányuló pszichoedukációs tevékenység és a szermentesség fenntartásának támogatása,
- valamint a reintegráció és a visszaesés megelőzése.

5

A Részlegre helyezés rendje

---

⁵ 24/2017.(II.14.) OP szakutasítás

A prevenció részlegén történő elhelyezésre elsősorban azon önként jelentkező elítélt kérelmét kell engedélyezni, aki írásban nyilatkozik arról, hogy:

- tudomásul veszi a részleg speciális szabályait,
- előzetesen letartóztatott esetén a formaruha viselését és az elítéltekkel való elhelyezést,
- valamint, hogy a kábítószer-mentesség ellenőrzése érdekében aláveti magát rendszeres vizsgálatoknak, és azokhoz vizsgálati anyagot (testvialadékok) szolgáltat.

A Részlegén történő elhelyezésre elsősorban azon fogvatartottak kérelmét lehet engedélyezni,

- akiket kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény miatt ítélték el;
- akikről a befogadás során vagy a felkészítő részlegben a bevonulást megelőzően drogfogyasztásra utaló adatok merültek fel;
- akiket a büntetés-végrehajtási intézetben drogfogyasztás miatt felelősségre kellett vonni;
- akik még nem kerültek kapcsolatba a kábítószerrel, de beszámolójuk szerint folyamatos veszélyeztetésnek vannak kitéve.

A Részlegbe helyezést a fogvatartott kérelmére a reintegrációs tiszt kezdeményezi, miután a fogvatartott nyilatkozik arról, hogy vállalja a részlegre kerüléssel járó feltételeket. A reintegrációs tiszt a meghallgatás alapján véleményezi a kérelmet, amelynek kiemelten ki kell térnie az elítélt kriminalitására vonatkozó adatokra (ítélet, szabadulás, előző büntetések stb.), a kábítószer fogyasztásának körülményeire, okaira és az előzményeire, a veszélyeztetettség körülményeire. A vélemény tartalmazza a kapcsolattartás alakulását.

A reintegrációs tiszt továbbítja a kérelmet szakterületi véleményezésre az intézetben foglalkoztatott pszichológus részére. A pszichológusi vélemény azokat az információkat tartalmazza, amelyek nem képezik orvosi titoktartás körét.

Amennyiben a bv. intézetben nem működik drogprevenció részleg, a kérelmező fogvatartottat tájékoztatni kell, hogy kérelmeznie kell átszállítását olyan bv. intézetbe, ahol drogprevenció részleg működik.

A fogvatartottnak a figyelmét fel kell hívni az adatszolgáltatás önkéntes jellegére, amit a véleményben rögzíteni szükséges.

A szakterületi véleményezést követően a BFB dönt a lehetőségek figyelembe vételével a Részlegbe helyezésről. A BFB döntését minden esetben azonnal a fogvatartott tudomására kell hozni.

Erre elsősorban azért van szükség, mert a fogvatartott azonnal jelezheti kifogását, így a felülvizsgálat rövid időn belül megkezdődhet.

A felülvizsgálatkor a kábítószerrel érintettség súlyát kell kiemelten elemezni. A bv. intézetnek készíteni kell egy ún. várólistát azokról a fogvatartottakról, akik férőhely hiányában nem kerültek behelyezésre a Részlegbe. Amennyiben hely szabadul fel a Részlegén, a drogprevenció reintegrációs tiszt jelzést küld a BFB felé. A következő BFB ülésen nyilatkoztatják a fogvatartottat, hogy fenntartja-e korábbi kérelmét. A fogvatartott

kérelmének fenntartása esetén az azóta keletkezett körülmények vizsgálata alapján a Részlegre helyezhető.

Amennyiben a BFB nem egy, hanem több fogvatartott behelyezéséről dönt és a férőhelyek száma nem teszi lehetővé valamennyi kérelmező behelyezését a részlegbe, úgy előbb valamennyi fogvatartottat meg kell hallgatni, majd a rendelkezésre álló információk (szakterületi vélemények) értékelését követően kizárásos módszerrel határozzák meg a behelyezettek körét.

Ha a BFB férőhely hiánya miatt utasítja el a fogvatartott kérelmét, úgy a fogvatartottat tájékoztatni kell arról, hogy más bv. intézetben is lehetősége van drogprevenciós részlegre kerülnie. Amennyiben ezt vállalja, akkor kérelmét továbbítani kell a Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály felé.

Mintaszolgáltatás a drogteszthez

A kábítószerrel és pszichotróp anyagokkal történő visszaélés gyanújának bizonyítása vizeletmintából történik.

Drogtesztet kell elvégezni a drogprevenciós részlegre helyezés előtt, valamint haladéktalanul akkor is, ha kábítószer fogyasztására utaló gyanú merül fel. Amennyiben a fogvatartott gyógyszeres kezelés alatt áll, a mintavétel értékelésénél a kezelőorvos véleményét figyelembe kell venni.

A fogvatartottat kísérő személyzetet úgy kell kiválasztani, hogy azonos nemű legyen a mintaadásra kötelezettel.

Az ellenőrzés végrehajtását tartalmazó iratokat az egészségügyi osztály tárolja, a mintavétel és a vizsgálat is minden esetben az ő közreműködésükkel történik.

A Részlegben elhelyezett fogvatartottak kötelesek a csoportra vonatkozó speciális szabályokat betartani, tehát a teszteléshez mintát szolgáltatni.

A prevenciós részleg működése

A drogmentesség érdekében szükséges a megfelelő motiváció kialakítása és erősítése, a foglalkoztatás, valamint hatékonyan működő civil szervezet/szervezetek bevonása a szakmai munkába, akik a fogvatartott szabadulását követően a folytonosság igényével át tudják venni a valóban elkötelezett személy továbbvitelét drogproblémájának megoldásában. **A bv. intézetekben működő Részleg nem azonos az eltereléssel, de foglalkozások összevonhatóak.**

A Részleg lehetőség szerint elkülönítve kerüljön kialakításra. Törekedni kell a zárkák felszerelésének a szabad élethez hasonló kialakítására, a kapcsolattartás erősítésére és a családi kapcsolatok helyreállítására.

Az előzetesen letartóztatott a drogprevenciós részlegben lévő zárkákban az elítéltekkel közösen helyezhető el, ha az nem ellentétes a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezésével,

illetve a fogvatartott önkéntesen vállalja a formaruha viselését és az elítéltekkel történő közös elhelyezést.

A drogvenciósi részleg elhelyezett fogvatartottak részére a reintegrációs tiszt heti foglalkoztatási programot készít, amely tartalmazza a prevenciósi programokat is.

A drogvenciósi részleg elhelyezett fogvatartottak magatartását, aktivitását, érdeklődését, együttműködési készségét, kapcsolattartását és egyéb lényeges eseményeket a reintegrációs tiszt legalább **hathavonta** értékeli.

A foglalkozásoknak külön tematikát kell készíteni, s a FANY rendszerben a tematika feltüntetésével, a tapasztalatok összegzésével kell dokumentálni.

A programok tekintetében a reintegrációs tiszt és a pszichológus külön programterv alapján egyéni és csoportos foglalkozásokat tart, továbbá más szakterületek (pl. egészségügy, biztonság), meghívott előadók és szervezetek is tartanak foglalkozásokat előre egyeztetett időpontok szerint.

A Részleg elhelyezett fogvatartottak a foglalkozást tartó személyi állományi tagoktól foglalkozásonként egyéni részértékelést kapnak.

Egy foglalkozás során elérhető maximális pontszám: 5 pont, amely következőképpen alakul:

- Ha a fogvatartott aktívan részt vesz a foglalkozáson, valamint a kapott házi feladatot elkészíti (1 pont),
- követi a bv. és a program szabályait (1 pont),
- a foglalkozásra időben érkezik (0,5 pont), megjelenése rendezett (0,5 pont), -
- viselkedése mind a személyi állományi tagokkal (1 pont), mind a fogvatartott társakkal (1 pont) tisztelettudó.

A Részleg elhelyezett fogvatartottak kezelési programja tartalmazzon a droghasználattal összefüggő következményekről szóló felvilágosítást, pszichoedukációt. A foglalkozások során törekedni kell a résztvevők problémaérzékenységének fokozására, a visszaesés szempontjából magas kockázatú helyzetek, valamint a visszaesést bevezető jelek és tünetek azonosítására. A kezelési programnak tartalmaznia kell olyan gyakorlatokat, amelyek hozzájárulnak a hatékony megküzdési stratégiák kialakításához, valamint segítségül szolgálhatnak a negatív automatikus gondolatok, téves hiedelmek felszínre hozásában.

A Részleg elhelyezett fogvatartottak rendszeres, szervezett munkáltatásban foglalkoztathatók, de a Részleg programjain való részvételt ez esetben is biztosítani kell.

A szabadulás előkészítés folyamatában törekedni kell a fogvatartott lakóhelyéhez közeli segítő szervezetekkel (civil szervezetek, drogambulanciák, rehabilitációs intézetek) való kapcsolatfelvételre, a szabadulást követő segítségnyújtás érdekében. A reintegrációs tiszt abban az esetben kezdeményezi az elítélt prevenciósi részleg való elhelyezésének a megszüntetését a Befogadási és Fogvatartási Bizottságnál, ha:

- amennyiben az elítélt megtagadja a mintavételt, vagy a megismételt teszt eredménye pozitív,

- ha a fogvatartott az intézetben vagy azon kívül más súlyos fegyelemsértést, kiemelten pszichoaktív szer használatát, tartását, vagy bűncselekményt követ el,
  - illetve ha a programokon tanúsított együttműködése alacsony, motiválatlan
- Az elítélt kérelmére is meg kell szüntetni a részlegen való elhelyezését.

Ajánlott módszerek a csoportos foglalkozások végrehajtásához

A Részleg tevékenységében az egyéni támogató beszélgetéseken túl számos csoportos foglalkozás alkalmazható.

A csoportfoglalkozások során célként jelenik meg a fogvatartottak szociális és kommunikációs kompetenciáinak fejlesztése. A foglalkozásoknak köszönhetően képessé válnak arra, hogy érzelmeiket és gondolataikat tudatosítsák, szükségleteiket, vágyaikat pontosan kifejezzék, és megtapasztalják ezek megvalósíthatóságát társas helyzetekben.

- **Kérdőívkitöltés és megbeszélés**
- **Kreatív csoportok, alkotómunka:** Mérhető/könnyen visszajelezhető eredményeket nyújtanak az ilyen jellegű foglalkozások.
  - A festés, rajzolás, szobrászkodás (pl. agyaggal, gyurmával) szintén segítséget jelenthetnek az önismeret fejlesztésében. Azonban a foglalkozások irányulhatnak olyan alkotó tevékenységre is (pl. mappa készítése), amely során az alkotást a fogvatartottak magukkal vihetik a zárkába. A foglalkozásokat követően lehetőség nyílik tematikus beszélgetésre.
- **Filmnézés:** Filmvetítésre, majd a látottak megvitatására kerül sor. A filmek elemzése lehetőséget biztosít arra, hogy a szereplők sorsát értékelve úgy beszéljenek saját gondolataikról, érzéseikről, élményeikről, hogy túlságosan feltárulkoznának a többiek előtt.
- **Irodalmi alkotások felolvasása és megbeszélése:** A foglalkozásvezető által összeállított versek, novellák, regényrészletek, kábítószeresek visszaemlékezései feldolgozása.
- **Zenehallgatás:** A fogvatartottak felírják kedvenc zeneszámaikat, amelyeket a csoportvezető a következő foglalkozásra összegyűjt, és közösen meghallgatják. A foglalkozások célja az egymás iránti tolerancia erősítése, kedvelt szabadidős programok megbeszélése a szerhasználattal kapcsolatos hiedelmek megvitatása.
- **Asszertivitást fejlesztő gyakorlatok:** A fogvatartottak a problematikusnak azonosított helyzetekben magatartásformákat (alárendelő, agresszív, önérvényesítő) játszanak el. A gyakorlat után megbeszélés következik, amelynek tartalma arra irányul, hogy melyik magatartásforma a legeredményesebb, melyik szolgálja leginkább a felek érdekeit.
- **Szabad interakciós csoportfoglalkozás:** A csoporttagokat aktuálisan foglalkoztató témákról kezdeményezett kötetlen beszélgetés.
- **Önéletrajz készítés:** A csoporttagok kb. 6-15 oldal terjedelemben elkészítik önéletrajzaikat, amelyeket a résztvevők elolvasnak. A foglalkozások során egy-egy fogvatartott ismerteti az életrajzát, és válaszol a társak által feltett kérdésekre, majd megbeszélés következik, amelynek célja a fogvatartott élettörténetében azonosítható, a kábítószer-használathoz vezető és azt fenntartó faktorok azonosítása, valamint lehetséges megoldási javaslatok és megküzdési stratégiák kidolgozása.

- **Kognitív - és viselkedésterápiás elemeket tartalmazó, a kábítószerről történő leszokást célzó foglalkozások:** A gyakorlatok során a fogvatartottak megismerkednek a kábítószer-használat okaival.

A program során a leszokás technikáit érintő, elsősorban kognitív és viselkedésterápiás gyakorlatok a magas kockázatú helyzetek, sóvárgás, a drogfogyasztáshoz és a visszaeséshez vezető negatív automatikus gondolatokkal, hiedelmekkel foglalkoznak.

Egészségfejlesztésre irányuló foglalkozások:

- **Sporttevékenység:** kosárlabda, kézilabda, labdarúgás foglalkozások
- **Előadássorozat,** amelynek központi témája a szenvedélybetegség.
Ezen témakörön belül a meghívott addiktológusok, orvosok, pszichológusok, gyógyult szenvedélybetegek, rehabilitációs központok képviselői, a témában íródott könyvek szerzői előadást tartanak. Ezek az előadások az ismeretterjesztés, érzékenyítés révén érik el azt a célt, hogy az érdeklődőkben megerősödjön az a motiváció, hogy lehet foglalkozni szenvedélybetegségükkel, és tudomást szerezzenek a szenvedélybetegséggel való megküzdés professzionális kezelési lehetőségeiről.
- NA (Narcotic Anonymus) vagy más **önsegítő szervezetekkel** való kapcsolatfelvétel intézeten belüli önsegítő csoport létrehozása, amely nemcsak a prevenció részlegre korlátozódhat, hanem indulásakor nyitott csoportként bárki csatlakozhat, aki úgy érzi, segítségre van szüksége szerhasználatának kontrollálásában.
- **Relaxációs technikák** (pl.: autogén tréning, mélylégzés, imagináció) megtanítása. Célként fogalmazódik meg, hogy a fogvatartottak a mindennapi tevékenységük során képesek legyenek alkalmazni a relaxációs technikákat.

2.6 Időskorú fogvatartottak

A bv. intézetekben kiemelt fontosságú az időskorú személyekkel kapcsolatos eljárási sémák kidolgozása. A 60-65 éves életkor elérését követően testi és szellemi jellegű változások veszik kezdetüket, vagy intenzitásuk felerősödik.

Maga a börtönbe kerülés is óriási traumaként - gyakran a szégyenérzet felfokozásával együtt jelentkezik az időskorú elítéltek esetében, azonban az elhelyezési körülményekhez való alkalmazkodás, a megszokott környezet elvesztése, a különböző életkorra jellemző megbetegedések (pl.: demencia, mozgásszervi-, érrendszeri megbetegedések, inkontinencia) jelentik a kezelés legfőbb területeit.

Az idős elítéltekkel való egyéni foglalkozások, csoportosan megtartott programok elsődleges célja ennek tükrében az elítélti csoportokkal való kommunikáció erősítése, az elfogadás erősítése, az életkorból fakadó tapasztalatok ismételt rendszerezése és beillesztése a jelenlegi helyzetbe, állapotba.

Az idős elítéltekkel való egyéni foglalkozások, csoportosan megtartott programok elsődleges célja ennek tükrében az elítéltek csoportokkal való kommunikáció erősítése, az elfogadás erősítése, az életkorból fakadó tapasztalatok ismételt megszerezése és beillesztése a jelenlegi

A bűncselekmény jellegétől függően változhat az időskorú elítélt kapcsolattartásának intenzitása. Házastársa mellett jellemzően gyermekei (ha azok nem fordultak el tőle a bűncselekmény elkövetése miatt), a lakókörnyezetében fellelhető ismerősei, rokonai képezik azt a kapcsolattartói kört, akiktől egyfajta támogatást várhat. A támogatás elmaradása azonban nagyon érzékenyen érintheti az elítéltet, az elfordulás miatt gyakori a bezárkózás, a teljes elszigeteltség kialakítása egyfajta önvédelmi célból is. Ebből az állapotból legkönnyebben egy hasonló korú társ, egy megértő ugyancsak idős elítélt segítheti ki.

Ennek oka, hogy a fiatalabbak nem rendelkeznek a szemükben megfelelő élettapasztalattal, elég ismerettel ahhoz, hogy részükre a helyzetre megfelelő tanácsot tudjanak adni. Ezért keresik az idősebb elítéltek egymás társaságát közös elhelyezésükre vonatkozó kérelmek formájában. A közös elhelyezés egyrészt elősegíti a társas kapcsolatot, másrészt gátja lehet az áldozattá válásnak, a fiatalabb elítéltek idősekre irányuló ártó szándékának. Az idősekkel való foglalkozás elsősorban rendkívüli türelmet és nagyfokú toleranciát igényel.

Esetükben az egyéni foglalkozások mutatkoznak elsődlegesen célravezetőnek, közösségben nehezen nyílnak meg, problémáikat a zárkatársak előtt nem vetik fel.

A Bv. tv. mindezen szempontokra figyelemmel jelöli ki a pszichoszociális részlegek egyik tipikus alanyává az időskorú elítélteket, akik életkoruk miatt sajátos védelmet és gondoskodást igényelnek, közös elhelyezésük sok szempontból indokolt.

2.7 Első büntényesek

A bv. intézetekbe kerülő első büntényes elkövetők számára az elítéltek esetében jelentkező frusztráció, szorongás, az ismeretlen és félelmetes közeggel való találkozás élménye halmozottan jelentkezik.

Az első büntényesek kezelésének egyik jelentős pontja a frusztráció, szorongás, az ismeretlen negatív értékének gyengítése, személyiségük pozitív elemeinek felszínre hozása.

A kommunikáció elősegítése, valamint annak előtérbe helyezése enyhítheti a kezdeti szorongást, félelmet, illetve elfogadtathatja a mélyen negatívként megélt valóság tényét. A negatív hatások elkerülése, a pozitív személyiség jegyek fejlesztése, erősítése érdekében a kapcsolattartás alakulását különösen figyelemmel kell kísérni. Annak minősége és jellege erős hangulati és befolyásoló tényező, amennyiben megfelelő irányba mozdítja az elítélt reintegrációját, úgy annak fenntartására és további fejlesztésére kell ösztönözni. Az első büntényes bűnelkövető közösségbe helyezésekor kiemelt figyelmet kell fordítani annak összetételére, az elítélt fizikális és egyéb állapotára, a kriminológiai fertőzöttségére.

2.8 Pszichoszociális részlegre helyezett fogvatartottak

A pszichoszociális részlegre elhelyezhető az az elítélt:

- aki személyi körülményei, vagy mentális állapota miatt különleges gondozást igényel,
- valamint az általa elkövetett bűncselekmény jellege vagy egyéb veszélyeztetettsége okán,
- vagy elítélttársai által kiemelt veszélyeztetettsége okán védett környezetben elhelyezése indokolt.

6

A pszichoszociális részlegre helyezés vagy az onnan való kihelyezés történhet az elítélt kérelmére, továbbá a reintegrációs tiszt és/vagy a pszichológus kezdeményezheti hivatalból.

A BFB a bizottsági ülésen dönt a pszichoszociális részlegre helyezésről vagy az onnan történő kihelyezésről. A döntést az elítéltnak kihirdetik.

A BFB a pszichoszociális részlegre történő behelyezés során dönt a behelyezés időtartamáról, mely lehet **végleges vagy határozott időtartamú**. Amennyiben a behelyezés határozott időre szól, a határidő vége előtt, indokolt esetben, a pszichoszociális részleg reintegrációs tisztje hivatalból indít előterjesztést, melyben javaslatot tesz az elítélt pszichoszociális részlegre történő további elhelyezésével kapcsolatban. A BFB a rendelkezésre álló szakterületi vélemények alapján dönt az elítélt további elhelyezésével kapcsolatban.

Az elítéltek reintegrációs heti programtervét a pszichoszociális részleg reintegrációs tisztje készíti el, melyet a büntetés-végrehajtási osztályvezető hagy jóvá. **A komplex terápiás program** megvalósítása érdekében csoportos foglalkozások lebonyolítása szükséges legalább havi rendszerességgel.

A pszichoszociális részlegre helyezett elítéltek foglalkoztatása során törekedni kell meglévő képességeik lehetőség szerinti maximális kihasználására, fejlesztésére.

A pszichoszociális részlegre az elítéltek a foglalkozásokon keresztül kellő ösztönzést és tudást szerezhetnek a lehetőségeket felismerő és használni tudó, egészséges, a társadalom által elfogadott életvitelt folytató személyiség kialakításához.

A pszichoszociális részlegre alkalmazott reintegrációs módszerek az alábbi területekre fókuszálnak:

- önismeret, illetve a valóságos egészségi állapot ismerete;
- értékek ismerete;

---

⁶ 24/2017. (II.14)OP. szakutasítás

- személyes krízishelyzetek felismerése és a kezelési stratégiák ismerete,
- a rizikóvállalás határai;
- szenvedélybetegségek elkerülése;
- zárka és lakókörnyezet megfelelő kialakítása.

Mindezek megvalósítása érdekében általános és speciális programok megvalósítása történik.

Általános programokhoz tartoznak a többi részleghez hasonlóan:

- az általános iskolai tanulmányok folytatása, szaktanfolyamok elvégzése,
- egyházi- és kulturális programokon való részvétel,
- könyvtárlátogatás, kulturális - és sportfoglalkozásokon való részvétel lehetősége.

A speciális programok közé soroljuk:

- az itt elhelyezett elítéltek személyiségét, elkövetett bűncselekményeit figyelembe vevő csoportos, illetve egyéni reintegrációs tiszti és pszichológusi foglalkozásokat,
- személyiségfejlesztő, konfliktuskezelő, szabálykövetés támogatására irányuló foglalkozásokat, tréningeket,
- továbbá munkaterápiás foglalkoztatás biztosítása is szükséges lehet.

Az esetleges konfliktusok kezelésében mediációs elemek alkalmazása is indokolt.

Kihelyezés feltételei:

Ha az elítélt:

- a reintegrációs programtervben leírtakat nem tartja be,
- súlyos fegyelemsértést követ el,
- a behelyezés feltételei nem állnak fenn.

A kihelyezéssel kapcsolatos döntés során figyelembe kell venni az elítélt személyiségét, a részlegre behelyezés okát, illetve mérlegelni szükséges, hogy az elítélt pszichoszociális részlegen tartása vagy kihelyezése a továbbiakban milyen biztonsági kockázati tényezőt jelent.

Ki kell helyezni a pszichoszociális részlegről azt az elítéltet, aki a BFB döntése alapján más részlegre kerül, vagy a pszichoszociális részlegen való elhelyezése már nem indokolt.

2.9 Átmeneti részlegbe helyezett elítéltek

Azt az elítéltet, aki büntetését fegyház vagy börtön fokozatban tölti és szabadságvesztésből legalább öt évet kitöltött, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében, a várható szabadulása előtt legfeljebb két évvel átmeneti csoportba lehet helyezni.

Az elítélt átmeneti részlegbe helyezésének **célja:**

- hogy csökkentse a hosszú tartamú szabadságvesztésből fakadó börtönártalmakat,
- segítséget nyújtson a szabadulást követően is a családi életbe, a munka világába, összességében a társadalomba történő beilleszkedéshez.

Külön rendelkezés alapján a kijelölt bv. intézetekben átmeneti részleget kell létrehozni és működtetni.

Az átmeneti részlegre helyezésre jogosult, de tartósan betegszobai, kórházi kezelésre szoruló, vagy a Krónikus Utókezelő Részlegben elhelyezett elítéltek nem helyezhetők el az átmeneti részleg elhelyezési körletén, de a Bv. tv. által megfogalmazott enyhítéseket esetükben is alkalmazni kell. Az egészségi állapotjavulás esetén azonnal intézkedni kell az átmeneti részlegben történő elhelyezésről.

Az átmeneti részlegre helyezett elítéltekkel szemben kiemelt elvárás, hogy a részlegben a fogvatartás törvényes végrehajtásához szükséges rend és fegyelem érvényesüljön.

Az átmeneti részlegben elhelyezett elítéltek részére külön napirendet kell készíteni, ami a Házi rend mellékletét kell, hogy képezze.

A sikeres reintegráció érdekében szükséges, hogy az elítélt aktívan és együttműködően vegyen részt a felkínált reintegrációs programokban, munkáltatásban, képzésben.

Az átmeneti részleg reintegrációs tisztjének feladatai:

- a zárkaközösségek kialakításánál figyelembe kell vennie - függetlenül a nyitott körlet sajátosságaitól - a személyiségi, pszichológiai és pedagógiai szempontokat is;
- a behelyezés napján, de legkésőbb a következő munkanapon az elítéltet be kell fogadnia, mely során az elítéltet részletesen tájékoztatnia kell az átmeneti részleg működési rendjéről, a nyitott körlet sajátosságairól, a Házi rend ide vonatkozó speciális részéről, az átmeneti részlegből történő kihelyezés jogszabályi lehetőségéről, a külső munkahelyen történő foglalkoztatás és az ideiglenes intézetelhagyás lehetőségeiről;
- legalább háromhavonta - szükség szerint esedékesség alkalmával - dokumentáltan csoportfoglalkozást kell tartania, melyen az eltelt időszakot kell értékelni;
- figyelemmel kell kísérnie az átmeneti részlegre helyezett elítéltek kapcsolattartását, támogatni, segíteni ezek alakulását, fejlődését;

---

⁷ 24/2017. (II.14)OP. szakutasítás

- a bv. pártfogóval és a lelkésszel együttműködve elő kell segítenie, hogy az elítéltek szabadulásukat követő életükhöz a szükséges szociális feltételeket megteremtsék, lakhatásuk és megélhetésük biztosításához kellő információval rendelkezzenek;
- a bv. pártfogó közreműködésével az elítélt egészségi állapotára figyelemmel intézkednie kell a szociális gondoskodás keretében otthonban történő elhelyezésére, amennyiben az elítélt külső kapcsolatokkal nem rendelkezik és rendelkezésre álló adatokból, információkból arra lehet következtetni, hogy az elítélt szabadulását követően lakhatása nem biztosított;
- elektronikus úton meg kell keresni az illetékes rendőrkapitányságot és megkérni annak véleményét az intézetelhagyással kapcsolatos döntéshez szükséges információk beszerzése érdekében;
- előzetesen tájékozódni kell az intézetelhagyásra előterjesztendő elítéltek felhasználható letéti pénze, intézetelhagyásra alkalmas civil ruházata iránt, továbbá dolgozók esetében a munkáltatást végzőktől tájékoztatást kérni, az elítélt munkahelyi magaviselete és munkavégzése tekintetében.

Ha az átmeneti részlegre tartozó elítélt fegyelemsértést követ el, a fegyelmi kivizsgálással lehetőség szerint az átmeneti részleg reintegrációs tisztjét kell megbízni.

Az átmeneti részlegben elhelyezett elítéltek részére a bv. intézet, illetve a bv. gazdasági társaságai foglalkoztatást biztosíthatnak. Megváltozott munkaképességű - fizikálisan, vagy mentálisan sérült - elítéltek részére munkaterápiás foglalkoztatás szervezhető.

A bv. intézeten kívüli munkavégzést az átmeneti részlegbe helyezetteknel a lehetőségek szerint, egyéni biztonsági kockázat elemzése alapján minél szélesebb körben alkalmazni kell.

A reintegrációs célok elérése érdekében az átmeneti részleg vonatkozásában nagy motivációs lehetőség az ideiglenes intézetelhagyással járó jutalmak kihasználása.

Átmeneti részlegre helyezést követően **kettő hónapon belül** kimaradás, eltávozás és látogató bv. intézeten kívüli fogadása csak kivételes esetben tervezhető.

Látogató bv. intézeten kívüli fogadása, kimaradás és eltávozás **nem** tervezhető olyan elítélt esetében, akinek a **biztonsági kockázati besorolása magas**.

A **közepes** biztonsági kockázati szintre sorolt elítéltek esetében **csak csoportos** kimaradás tervezhető.

Jutalom eltávozás és **egyéni kimaradás** kizárólag **alacsony** biztonsági kockázati szintű elítélt esetében tervezhető.

Az intézet elhagyási időpontok, valamint a távollét időtartamának meghatározása az átmeneti részleg reintegrációs tisztjének feladata, amelynek véglegesítését a büntetés-végrehajtási osztályvezető hagyja jóvá.

Az időpontok meghatározásánál törekedni kell arra, hogy ezen alkalmakkor az érintettek részére rendelkezésre álljon havi keresményük.

A távollét időtartamának meghatározásakor lehetőség szerint a fokozatosság elve a mérvadó.

Az első két intézetelhagyást csoportosan - kimaradás formájában - célszerű megszervezni. A csoportos kimaradásra, egy időpontra legalább 3 fő elítélt terjeszthető elő.

A csoportos kimaradás kíséretét lehetőség szerint minimum 2 fő személyi állományi tag lássa el. A kíséretet elsősorban a részleg reintegrációs tisztje és a büntetés-végrehajtási osztályvezető által kijelölt személy látja el.

A csoportos kimaradásokat követően, a tapasztaltak feldolgozását figyelembe véve, látogató bv. intézeten kívüli fogadása, egyéni kimaradás tervezhető.

A kimaradásokat követően a Bv. tv. meghatározott feltételek fennállása esetén, az átmeneti részlegre helyezett elítéltek esetén eltávozás tervezhető.

Az elítélt a szabadulását megelőző 1 hónapban engedélyezett ideiglenes intézetelhagyása alkalmával kérelmére a bv. osztályvezető előzetes engedélyével magával viheti saját használati tárgyait, eszközeit, valamint ruházati termékeit.

Fontos a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel történő szoros munkakapcsolat kialakítása, amelynek segítségével a szabadulás előtt álló elítélt különböző problémáit (pl.: lejárt vagy elveszett személyi iratok beszerzése, álláslehetőségek, lakhatási, szociális alapellátási, egészségügyi stb. ügyek) lehet orvosolni.

A hosszú ítéleti idő és bűncselekmények súlyossága (valamint e kettő együttes terhe) megkívánja, hogy az átmeneti részleg ismét foglalkozzunk azzal, hogy az elítélt feldolgozza eddigi életmódját, bűncselekményét, azok mind a saját, mind a környezete életére befolyással bíró következményeit és megfelelően elsajátítsa a társadalmilag elfogadott morális értékrendet. Törekedni kell az önálló véleményalkotás serkentésére, az empátia erősítésére és a rendszeres munkavégzés igényének kialakítására.

Emellett szükséges a visszailleszkedés emberi-érzelmi viszonyaira való felkészülés-felkészítés is (család, gyermekgondozás-nevelés, önérvényesítés, belső feszültségekkel és kapcsolati konfliktusokkal való megküzdés, a társas viselkedés alapszabályainak elsajátítása stb.). Ebben a rendszeres - egyéni és csoportos formában szervezett - pszichológusi, reintegrációs tiszti és büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői foglalkozások jelentenek támogatást. A csoportban olyan programokat, foglalkozásokat kell választani, amelyek iránt a fogvatartottak is érdeklődnek; a szabadulásra felkészítő csoportfoglalkozásokat a szabadulással kapcsolatos kérdéseknek megfelelően szükséges alakítani. Az arra érdemes és megfelelő büntetés-végrehajtási adatokkal rendelkező elítéltek esetében az intézetelhagyás lehetőségét célszerű a fokozatosság elvét betartva megszervezni.

A fogvatartottak kezdetben lehetőség szerint csoportos kimaradáson ismerkedjenek a hosszú évek alatt megváltozott civil környezettel, majd a rövid, egyéni kimaradást követően nyílik lehetőség az egyéni, több napot felölelő eltávozásra is.

Az átmeneti részleg akkor tudja kifejteni pozitív hatását, és akkor éri el a célját, ha elsősorban olyan elítéltek kerülnek behelyezésre, akik aktív normakövetők, rendelkeznek olyan mentális

adottságokkal, amelyek alkalmassá teszik őket a csoportban folyó intenzív munkában való részvételre.

2.10 Előzetes letartóztatásba helyezettek

Az előzetes letartóztatás a legsúlyosabb személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, amelynek alkalmazása a büntetőeljárás törvényben meghatározott esetekben, módon és ideig kerülhet sor, amikor az elkövető bűnösség kérdéséről a bíróság jogerősen még nem döntött.

Az előzetes letartóztatás –mint kényszerintézkedés- alapvető célja a büntetőeljárás eredményes lefolytatásának a biztosítása.

Az előzetes letartóztatás negatív hatásokat okoz az egyén számára, azaz megjelennek a börtönártalmak./kiszolgáltatottság, degradáció, izoláció, stigmatizáció, hospitalizáció, letartóztatási sokk/. A börtönártalmak fő okozója a deprivációs hatás, mely a valami jótól való megfosztásra utal.

A fogva tartottak elsősorban a szabadságtól való megfosztottságot, de a személyes a javaktól, szolgáltatásoktól, az autonómiától, a biztonságtól való megfosztottságot, és nem utolsósorban a heteroszexuális kapcsolatok hiányát viselik el nehezen, s ezek hiánya okoz náluk problémát. Mindezek együttesen a fogva tartottak magatartására, a személyi állománnyal való együttműködésére is hatással vannak, s meghatározzák a velük való speciális végrehajtást és bánásmódot egyaránt.

Az Alaptörvényben biztosított ártatlanság véelme alapelv követelményeként az előzetes letartóztatás nem rendelkezhet előrehozott büntetési karakterrel. ”Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

Ezen alapelv szabja meg az előzetes letartóztatottakkal kapcsolatos szabályozás valamennyi fontosabb rendelkezéseit.

Az előzetesen letartóztatottak az intézeti szabályokkal a befogadásuk során ismerkednek meg, de mivel az információ sok és idegen számukra, ezért többszöri megerősítést igényelnek. A kezdeti időszakban egy részük a szabályok betartását könnyelműen kezeli, bízva abban, hogy nem sokáig kell bent tartózkodniuk.

A másik részük megijed az aktuális helyzettől, a körülményektől: gyakran ilyenkor szembesülnek tetteik következményeivel és emiatt feszültek, esetleg depresszív tüneteket mutatnak. A pszichológusi szakterület ebben az időszakban nagyon fontos szerepet játszik a fogvatartottak életében, hiszen a szakembereknek részletesebben beszámolnak belső problémáikról. Az előzetesen letartóztatott fogvatartottak gyakrabban igénylik a reintegrációs tiszti meghallgatásokat - akár naponta többször is -, mivel még kétségek között és bizonytalan helyzetben vannak a jövőjükkel illetően, továbbá szembesülnek a fentiekkel kívül azzal is, hogy kapcsolattartásuk korlátok közé szorul, a külvilágtól elszakadtnak érzik magukat, sokszor kilátástalannak látják helyzetüket.

A kapcsolattartás bizonyos esetekben a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyéhez kötött, amelyre gyakran több hónapot is várni kell, ez pedig fokozza a feszültséget. Ebben az időszakban a fogvatartottak nagyobb tragédiaként élik meg az otthon történt eseményeket, mint a civil életben.

Az általuk kiadott kérelmek ügyintézésénél türelmetlenebbek, csalódásként élik meg az ügyintézési határidőket, valamint az intézeti szabályok által szabott egyéb korlátokat.

A fogvatartottak egy része előzetes letartóztatásba helyezésekor még első büntényes bűnelkövető, büntetés-végrehajtási intézetben még soha nem tartózkodott. Esetükben gyakran tapasztalható, hogy megriadnak az elhelyezési körülményektől, a fogvatartott társaiktól, magától a börtön jellegétől. Reintegrációs szempontból a dohányzási szokás, illetőleg a - speciális elkülönítési szempontként jelentkező - büntársi elkülönítési szabályok mellett már a zárka kijelölésekor figyelembe kell venni a zárkaközösség jellegét is.

A reintegrációs tisztnek külön figyelmet kell fordítania az első büntényes fogvatartottakra, mivel ők hirtelen veszítették el szabadságukat, korlátok közé kerültek, így nagy valószínűséggel nem tapasztaltak hasonló szabályozottságot.

A külföldi állampolgárságú előzetes fogvatartottak esetében még nagyobb lelki nehézséget okozhatnak a fentiekén túl az idegen nyelv miatti esetleges kommunikációs problémák.

A reintegrációs tisztnek ilyen esetben minél könnyebbé kell tennie a fogvatartottak beilleszkedését, az idegen nyelvet vagy a fogvatartott által ismert közvetítő nyelvet beszélő személyi állománytag, tolmács, illetőleg idegen nyelvű háziarend, valamint - amennyiben erre lehetősége van - azonos nemzetiségű zárkatárs biztosításával.

2.11 Hosszú ítéletet töltő elítéltek

A hosszú ítéletes elítéltek sajátítják el a legnagyobb eséllyel a börtön diszfunkcionális szabályait, így ők azok, akik a leginkább képesek manipulálni a személyzetet.

Ebben a speciális részlegben helyezhető az életfogytig tartó-, vagy legalább tizenöt évi szabadságvesztés büntetését töltő elítélt, akinek magatartása, a szabadságvesztés végrehajtása során tanúsított együttműködési készsége, az intézet rendjéhez és biztonságához való viszonya, illetve egyéni biztonsági kockázatelemzése alapján különleges kezelése és elhelyezése indokolt abból a célból, hogy a közösségbe helyezésre felkészítést, illetve a közösségbe visszahelyezést nyerjen.

Az ebben a körben érintett elítéltek esetében a rövidebb (folyamatosan minimum 10 év) és a hosszantartó, határozott szabadságvesztés büntetésre ítélték kezelésének szétválasztása szükséges. A hosszantartó, határozott szabadságvesztésre ítélték esetében az elsődleges cél nem a társadalomba való integráció előkészítése, hanem a börtönpopulációba történő beilleszkedés megoldása.

A részleg napirendjét a mindenkor érvényben lévő Házirend tartalmazza.

A részlegre helyezésről, illetve az onnan történő kihelyezésről a Befogadási és Fogvatartási Bizottság (a továbbiakban: BFB) - a részleg működtetését végző munkacsoport (a továbbiakban: Team) javaslata alapján - határozattal dönt.

⁸A Team feladatai

- a részlegre történő be - és az onnan való kihelyezés előkészítése,
- a reintegrációs programban foglaltak megvalósulásának elősegítése,
- havonta az elítéltek pszichés állapotának, foglalkoztatásának, a reintegrációs programban foglaltak megvalósulásának, a részlegben tartás vagy az onnan történő kihelyezés lehetőségének felülvizsgálata
- a büntetés-végrehajtás keretei között a tartalmas életfeltételek biztosítása az elítéltek részére,
- a bv. intézet biztonságos működését, a fogva tartás biztonságát sértő cselekmények, rendkívüli események bekövetkezésének megelőzése.

A speciális kezelési szabályokat az érintett elítéltre vonatkozóan részletesen meg kell határozni, és a behelyezés napjáig a biztonsági szakterület által elkészített egyéni kezelési utasításban (a továbbiakban: Utasítás) kell rögzíteni, mely szabályoktól csak alapos indokkal, az intézetparancsnok engedélyével lehet eltérni.

A részlegben elhelyezett valamennyi elítéltnél a speciális kezelést indokolt érvényesíteni. A speciális kezelésre a többi körletből elszigetelten kialakított körletre sor kerülhet abból a célból, hogy az elítélt a közösségbe helyezésre felkészítést, illetve a közösségbe visszahelyezést nyerjen.

A részleget hivatali munkaidőben a reintegrációs tiszt, hivatali időn kívül az objektum körletfőfelügyelője irányítja.

Kezelési, foglalkoztatási, ellátási szabályok:

- A pedagógiai munka értékeinek megtartása érdekében az elítéltek állapotfigyelését a részlegben tovább kell folytatni, hogy a rendkívüli események, valamint a súlyos megítélésű fegyelmi cselekmények megelőzhetőek legyenek.
- Az engedélyezett kapcsolattartó látogatóként történő fogadását, az ügyvéd, jogi képviselő, közjegyző, anyakönyvvezető, konzul stb. látogató fogadását a bv. intézet látogatófogadásra kialakított, vagy egyéb előre meghatározott helyiségében, a Team erre kijelölt tagjának felügyelete mellett, az Utasításban meghatározottak szerint kell végrehajtani. A hozzátartozók látogatásának ütemezését a részleg reintegrációs tisztje készíti el.

---

⁸ 24/2017.(II.14.) OP szakutastás

- Az elítéltek munkaidőben lebonyolított magánjellegű telefonbeszélgetésének ellenőrzését a részleg reintegrációs tisztjének vagy szociális segédelőadójának belehallgatással kell végrehajtania.
- Az elítéltek által írt és részükre a kapcsolattartóiktól érkezett leveleket biztonsági és tartalmi szempontból minden esetben a részleg reintegrációs tisztje ellenőrzi.
- Az elítéltek által írt, illetve a részükre érkezett hivatalos leveleket a részleg reintegrációs tisztje biztonsági szempontból ellenőrzi.
- A részlegben elhelyezett elítéltek részére beérkező, bontatlan állapotú csomagot a kiosztást végző személy köteles fokozott figyelemmel átvizsgálni.
- Vallásgyakorlásra, oktatásra, képzésre, szakköri tevékenységre, könyvcserére, egyéb szabadidős és sport tevékenységre a napirendben meghatározott módon van lehetőség.
- Az elítéltek munkavégzésbe, díjazás nélküli munkavégzésbe az általános szabályok és az Utasítás betartásával vonhatóak be.
- Az elítéltek egészségügyi ellátását elsődlegesen a részlegben belül kell végrehajtani. A vizsgálatot, ellátást lehetőség szerint, a más körleteken elhelyezett elítéltektől elkülönítetten, eltérő időpontban kell végrehajtani. Az érintett körletrészekben, útvonalon, szükség szerint, részleges zárást kell elrendelni.
- Az Utasítást szükség szerint, de legalább 3 havonta felülvizsgálja a BFB, változtatás esetén intézkedik a módosítások végrehajtására, a felülvizsgálat adminisztrálására.

Ezen fogvatartottaknak is meg kell őrizniük szociális készségeiket, személyiségük integritását, ezért a mikroközösségbe történő beilleszkedést segítő készségeket fejleszteni, szükség esetén korrigálni kell

Esetükben a reintegrációs tiszti tevékenység célja a bv. intézetben belüli értelmesek élet kialakítása, a reménytelenség miatti depresszív állapot kezelése, az egyéni törekvések kibontakoztatása, támogatása.

E csoportban a beilleszkedésre és a hétköznapi élet monotonitásának elviselésére tanítja a reintegrációs tiszt az elítélteket. Az egyéni foglalkozások esetükben kiemelt szerepet kapnak. Fontos elvként jelenik meg annak megkövetelése, miszerint helyzetük, kilátásaik alakulásában szerepük van, felelősséggel tartoznak önmagukkal szemben, valamint a zárt körlet többi lakója felé. Amennyiben a másság érzete csökken, a viselkedésük könnyebben szabályozhatóvá válik, megszűnik a kiválasztott szerep mögé bújás.

A hosszantartó, határozott szabadságvesztésre ítélt esetében a reintegrációs módszerek megválasztásánál figyelembe kell venni a fogvatartott életkorát és ítéletét, hiszen ez adja az alapját annak, hogy mely életszakaszra kell felkészíteni. Azon elítélteknél, akik várhatóan nem szabadulnak, a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítéltékhez hasonló kezelési elveket célszerű követni.

A hosszú ítéletes fogvatartottak önállósága a szabadságvesztés büntetés évei, évtizedei alatt jelentős mértékben visszafejlődik a folyamatos intézeti kontroll és irányítás miatt.

Emellett igen nehéz feladat a büntetés-végrehajtás céljának elérése, hiszen ilyen hosszúságú ítélet alatt az elítélt generációkat veszíthet el a hozzátartozói közül. Fontos a mentális képességek megőrzése és fejlesztése, tréningek alkalmazása. A mentális képesség megőrzése érdekében motiválni kell az elítéltet az oktatásban való részvételre.

Ebben a civil szféra bevonása nagyon fontos lehet, hiszen a polgári személyben nem a felügyelőt/reintegrációs tisztet látja az elítélt, így közelebb érezheti magát a külső környezethez. Kiemelt szerepek kell fordítani a munkáltatásra az önellátás, önfenntartás, börtönkomfort szempontjából, mivel a hozzátartozók esetleges elvesztésével életminőségükben további változások várhatóak. Az eredményes társadalmi reintegráció elérése céljából az intézet kiemelt feladata ezen elítéltek részére az oktatás, képzések, szakképzések megszervezése, továbbá a fejlesztendő készségek megszerzéséhez szükséges tréningek, programok végrehajtásában való közreműködés. A szabadulást megelőző időszakot elérő elítéltek esetében az utolsó időszakban nagy hangsúlyt kell fektetni - a szabadulás közeledtével előtörő belső feszültség miatt - a viktimizálódás megelőzésére. Az utolsó időszakban meg kell vizsgálni az esetleges átmeneti részlegbe helyezés lehetőségét.

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők elsődleges feladata a hosszú ítéletet töltő elítéltek esetében a prizonizációs ártalmak kiküszöbölésének elősegítése, a befogadó környezet felkészítése az elítélt családba történő visszafogadására, a gondozás keretében nyújtott támogatási formák biztosítása, a munkaerő-piaci ismeretek átadásában való közreműködés, és a programba vont személyek és szervezetek tevékenységének koordinálása. A fentiekben foglalt feladatok hatékony végrehajtása érdekében a reintegrációs tisztnek és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőnek az elítélt szükségleteihez igazodó egyéni reintegrációs programot kell kidolgoznia a szabadulásra felkészítés keretében, amelyben foglaltak megvalósulását szükség szerint értékelni, indokolt esetben módosítani kell

2.12 Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása alatt álló fogvatartottak

A fogház, illetőleg a börtön végrehajtásának általános szabályainál enyhébb végrehajtási szabályok akkor alkalmazhatók, ha – különösen az elítélt személyiségére, előéletére, életvitelére, családi körülményeire, bűnözői kapcsolataira, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményére, a szabadságvesztés tartamára tekintettel – a szabadságvesztés célja az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásával is elérhető, és az enyhébb büntetés-végrehajtási szabályok alkalmazása a büntetés-végrehajtás biztonságát nem veszélyezteti.

Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását a reintegrációs tiszt, az elítélt, vagy annak az ügyvédje is kezdeményezheti.

A Házirendben szerepelnie kell az EVSZ hatálya alá tartozó elítéltekre vonatkozó speciális szabályoknak, kiemelten az ide vonatkozó elítélti jogoknak és kötelezettségeknek, melyekről az elítéltet írásban is tájékoztatni kell.

Ha az elítélt vagy védője a kérelmet visszavonja, az osztályvezető a bv. ügyet lezárja, ellenkező esetben az eljárást folytatni kell.

Az elítélt rossz szociális helyzete az előterjesztésnek nem akadálya, de mérlegelés tárgyát kell, hogy képezze.

Az elítélt eltávozása alkalmanként, kérelmére engedélyezhető. Minden eltávozást egyedileg kell elbírálni, ennek során figyelembe kell venni különösen:

- az elítélt magatartását, munkavégzését;
- az elítélt aktuális pszichés állapotát;
- az elítélt kapcsolatainak, családi körülményeinek alakulását.

A 24 órát meghaladó, maximum 48 órás eltávozás csak **kivételesen engedélyezhető**. Kivételes eset lehet:

- állami vagy egyházi ünnep;
- jelentős családi esemény;
- ha az elítélt igazolja, hogy személyes ügyeinek viteléhez fontos érdeke fűződik;
- a szabadulás utáni elhelyezkedésével kapcsolatos ügyintézés;
- a bv. intézet és az elítélt eltávozási helye közötti jelentős távolság.

Az elítélt EVSZ hatálya alá helyezését követően az eltávozások engedélyezésekor a fokozatosság elvét kell alkalmazni.

Az elítélt a látogatóját bv. intézeten kívül akkor fogadhatja, ha azt írásban kéri, és ha a látogató a bv. intézetenél a látogatást megelőzően jelentkezett.

A bv. intézetet elhagyó elítélt részére igazolványt kell átadni, amely az elítélt személyazonosságának igazolására szolgál, és amely őt feljogosítja a bv. intézetből való kilépésre, illetve a bv. intézetbe való belépésre. Az eltávozás arra a tartózkodási helyre engedélyezhető, amely a bv. intézet nyilvántartásában rögzítésre került, és amelyről az illetékes rendőrkapitányság az eljárás során korábban véleményt (környezettanulmányt) készített.

Törekedni kell az elítéltek bv. intézeten kívüli foglalkoztatására. Amennyiben ez nem lehetséges, az elítéltet bv. intézeten belül elsősorban olyan munkahelyen kell foglalkoztatni, ahol ellenőrzéssel, ennek akadályoztatása esetén felügyelettel foglalkoztatható.

A bv. intézet területén kívül az elítélt egyénileg nem foglalkoztatható. Ellenőrzéssel, szerződés alapján, a bv. intézeten kívüli munkáltatásnak akkor van helye, ha a foglalkoztatott elítéltek száma legalább két fő, valamint akik azonos munkahelyen és munkarendben dolgoznak.

Felügyelet nélküli munkáltatás esetén, ha az elítéltek a kijelölt munkahelyet önállóan közelítik meg, bv. intézeten kívüli foglalkoztatás csak abban az esetben lehetséges, ha a munkahely a bv. intézet 30 km-es körzetén belül helyezkedik el.

A tanulmányokat folytató, EVSZ hatálya alá tartozó elítélt a bv. intézeten kívül egyedül is részt vehet az oktatásban, illetve leteheti a szükséges vizsgákat.

A munkáltatásra vonatkozó, más gazdálkodó szervezettel kötött szerződés előkészítése során fokozottan mérlegelni kell, hogy az elítéltek adott munkahelyen történő munkavégzése várhatóan milyen reakciót válthat ki a közvéleményből.

Nem köthető szerződés nyilvános helyen végzendő szórakoztató vagy vendéglátó-ipari tevékenységre, valamint családi vállalkozásban üzemeltett kereskedelmi egységre.

Az EVSZ alkalmazása alá helyezett elítéltek esetében a szabadulásra történő felkészítés területén a legjobb eszköz, ha az elítélt munkát végez (lehetőleg külső munkahelyen), továbbá ha megvalósul az intézet időszakos elhagyása.

Az általában viszonylag alacsony elítéltségi létszámmal működő EVSZ csoportokban nagyobb eséllyel realizálódik az egyéniesítés elve. Az egyéni foglalkozások alkalmával elsősorban az aktuális problémák és az eltávazások tapasztalatainak megbeszélése kerül előtérbe.

Az EVSZ alkalmazása során látogatófogadásra nem minden esetben tartanak igényt, mivel engedélyezés esetén havi négy alkalommal is eltávazhatnak az intézetből.

Amennyiben bv. intézeten kívüli látogató fogadás engedélyezésére kerül sor, annak időtartamát oly módon célszerű meghatározni, hogy az alkalmas legyen a családi kapcsolatok erősítésére.

Az itt elhelyezett elítéltségi populációra jellemző, hogy általában első büntényes bűnelkövetők alkotják, akik az intézet szabályait megtartják, és kapcsolattartásuk rendezett.

A szabadságvesztés büntetés végrehajtásának a célja nagyobb eséllyel és hatásfokkal valósul meg a munka, külső munkahely, és az engedélyezett eltávazások eszközeivel. A visszailleszkedést a családi kapcsolatok erősítése, a családtagok bevonása is elősegítheti. A speciális részlegbe helyezett elítéltek vonatkozásában kiemelt jelentőséggel bír a családi kapcsolatok, az eltávazások, intézeten kívüli látogató fogadások során történtek értékelése, közös megbeszélése.

Az újonnan EVSZ hatálya alá került elítélteknél - a fokozatosság elvét betartva - kezdetben kiemelt hangsúlyt kell fektetni a családi kapcsolatok feltérképezésére, az elítélt és a hozzátartozó közötti kapcsolat látogatófogadás alkalmával történő megismerésére. Lehetőség szerint az eltávazást előzze meg az intézeten kívüli látogatófogadás lehetősége, majd ezeknek

a tapasztalatoknak a kiértékelését követően kerüljön sor egyéni eltávozásra. Figyelmet kell fordítani ezen kívül az intézet által biztosított tanfolyamokon és szakképzéseken való részvétel ösztönzésére, amelynek célja a meglévő szaktudás felfrissítése, illetve új, a munkaerő-piacon keresett szakképzettség megszerzése.

A speciális részlegben a progresszív rezsimszabályok meghatározása és érvényesítése során a jogszabályi előírásokon túl, a helyi sajátosságokra is figyelemmel kell lenni.

2.13 Nem magyar állampolgárságú fogvatartottak

„Az egyenlőtlenekkel szembeni egyenlő elbánás maga a legnagyobb egyenlőtlenség.”
/Arisztotelész/

A nem magyar állampolgárságú elítéltek érzékeny csoportját képezik a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartott személyeknek. A külföldi állampolgárságú elítéltekkel való bánásmód, a kezelés lényegi elemét kell, hogy képezze a nem magyar származásból eredő eltérések és beilleszkedési nehézségek folyamatos figyelemmel kísérése.

Az Európai Unió munkavállalási lehetőségeinek következtében, valamint a megkönnyített határátlépések miatt jelentős számban jelennek meg az országban külföldi állampolgárságú személyek, ezzel párhuzamosan pedig nem magyar állampolgárságú elítéltek a büntetés-végrehajtási intézetekben is.

Az elmúlt évek tapasztalatai arra figyelmeztetnek, hogy a külföldi elítélteknek a magyar büntetés-végrehajtásba való beilleszkedése a **kommunikációs nehézségek**, a miénktől gyakran távol eső **szokásaikból adódó feszültségek** és a **külső kapcsolatok megteremthetőségének problémái** miatt jelentősen megnehezedik. Ez alkalmanként az elítélt magatartására is kiható súlyos bizonytalanságot idézhet elő, amely veszélyeztetheti az intézet rendjét, biztonságát, a személyzettel való zavartalan együttműködést. Az új keletű szabályozás célja éppen az, hogy az idegen állampolgárságból fentebb érintett hátrányokat megkísérelje csökkenteni.

A magyar büntetés-végrehajtásban fogva tartott külföldi állampolgárokra is a magyar végrehajtási rendelkezéseket kell alkalmazni. Ebből következően az idegen állampolgárságúakra a Büntetés-végrehajtási Törvényben szabályozott elítélti jogok és kötelezettségek vonatkoznak.

A külföldi elítéltekre vonatkozó speciális végrehajtási szabályok:

A Büntetés-végrehajtási Törvény alapvető rendelkezései közül itt kiemelendő a **hátrányos megkülönböztetés tilalma**, amely, összhangban a Európai Börtön szabályokkal, tilalmazza az elítéltek között a nemzetiségi és etnikai hovatartozásuk, vallási vagy politikai meggyőződésük szerinti hátrányos megkülönböztetést.

A nem magyar állampolgárságú elítélt (a továbbiakban: külföldi elítélt) befogadásáról kérelem nélkül értesíteni kell az állampolgársága szerint illetékes diplomáciai vagy

konzuli képviseletet (a továbbiakban: illetékes külképviselet). Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha a külföldi elítélt az írásbeli nyilatkozatában ezt kifejezetten kéri. Ha a külföldi elítélt többes állampolgár, az általa megjelölt külképviseletet kell értesíteni.

A külföldi elítéltet az általa ismert nyelven tájékoztatni kell arról, ha nemzetközi egyezmény a szabadságvesztés végrehajtásának az átengedését lehetővé teszi.

A külföldi elítélt kérelmére szabadságvesztése alatt biztosítani kell a büntetés-végrehajtási intézet lehetőségeihez mérten a magyar nyelv oktatását, illetve olyan programokat kell biztosítani számára, amelyek megismertetik azokkal a nemzeti, történelmi és erkölcsi értékekkel, amelyek köré a magyar társadalom szerveződik.

A külföldi elítélt elhelyezésénél lehetőség szerint biztosítani kell, hogy a vele együtt elhelyezett elítéltek között legyen az általa használt nyelvet, továbbá a magyar nyelvet ismerő és beszélő személy. Nem lehet együttesen elhelyezni azokat a külföldi elítélteket, akik között nemzeti, nemzetiségi, etnikai vagy vallási ellentét áll fenn.

A szabadságvesztés végrehajtásával kapcsolatban a külföldi elítélt jogainak és kötelezettségeinek a gyakorlásával összefüggő tolmácsolási és fordítási költségek a büntetés-végrehajtási intézetet terhelik.

Ha a külföldi elítélt a szabadságvesztés végrehajtásával nem összefüggő ügyben kéri tolmács közreműködését, az intézet azt a külföldi elítélt költségére biztosítja.

A külföldi elítélt és az illetékes külképviselet tagja a törvényben foglaltak figyelembe vételével tartanak kapcsolatot. A kapcsolat felvétele csak a külföldi elítélt beleegyezésével történhet.

Ha a külföldi elítélt vagy a képviselője a szabadságvesztés végrehajtásának más állam részére történő átengedését kéri, a kérelmet a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság útján az igazságügyért felelős miniszterhez kell felterjeszteni.

A szabadságvesztés végrehajtásának más állam részére történő átengedésekor a büntetés-végrehajtási intézet a kiutasítás szabályainak megfelelő alkalmazásával jár el.

A büntetés-végrehajtási intézet az illetékes külképviseletet haladéktalanul értesíti arról, ha a külföldi elítélt részére gyámot vagy gondnokot kell kirendelni.

A büntetés-végrehajtási intézet az illetékes külképviseletet haladéktalanul értesíti a külföldi elítélt haláláról.

A külföldi állampolgárságú elítéltek jogainak érvényesítésében, kötelezettségeik teljesítésében jelentős szereppel bír a külföldiek **anyanyelv-használati joga**.

A Büntetés-végrehajtási Törvény kimondja, hogy az elítélt jogosult az **"anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven megismerni a jogaira és a kötelezettségeire vonatkozó rendelkezéseket, a magyar nyelv nem tudása miatt nem érheti hátrány"**, valamint, hogy **jogosult "a büntetés végrehajtása során anyanyelvének használatára"**.

A külföldi állampolgárt is megilleti a **vallásgyakorláshoz, a lelkiismereti szabadsághoz való jog**. Ezért tiszteletben kell tartani az elítélt vallási szokásait (például muzulmán vallásúak esetében a sertéshús fogyasztásának tilalmát). Arra is van mód, hogy a külföldi elítélt kérhesse találkozását a vallása szerinti egyházzal erre feljogosított papjával vagy képviselőjével.

Külföldi elítéltek szabadítása:

A külföldi elítélt szabadítására az általánostól eltérő szabályok vonatkoznak. Ha az elítéltet a bíróság kiutasította, azaz az ország területének elhagyására kötelezte, az intézet az ítéletkiadványt és a kiutasításról szóló bírósági értesítést is megküldi az első fokú bíróság székhelye szerint illetékes idegenrendészeti hatóságnak, és közli, hogy a külföldi elítéltet mely időben és hol veheti át.

1. A büntetés-végrehajtási intézet a külföldi elítélt várható szabadulása előtt **harminc nappal**, ha a szabadságvesztés hátralévő tartama kevesebb harminc napnál, akkor legkésőbb a jogerős bírósági ítéletről szóló bírói értesítés kézhezvételét követő munkanapon, illetve ha a szabadulás időpontja indokolja, haladéktalanul értesíti a határozatot hozó első fokú bíróság székhelye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóságot az elítélt szabadulásáról.
2. A külföldi elítélt szabadításáról, vagy a más államnak történő átadásáról a büntetés-végrehajtási intézet értesíti az illetékes külképviseletet és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát szabadítás esetén – a szabadulás előtt legalább három nappal – az útlevelet őrző szervet. Az illetékes külképviseletet a büntetés-végrehajtási intézet nem értesíti, ha azt a külföldi elítélt az írásbeli nyilatkozatában kifejezetten kérte.
3. Amennyiben nem történik kiutasítás, és a fogvatartott letéti pénzzel nem rendelkezik, utazási utalvánnyal lehet ellátni az országhatárig. Előzetes letartóztatottaknál mindkét esetben célszerű engedélyezni soron kívül, hogy a hozzátartozóit telefonon, vagy levélben értesíteni tudja.
Abban az esetben, ha a külföldi elítélt szabadítása kiutasítás nélkül történik, közölni kell vele, hogy okmányait, útlevelet melyik rendőri szervnél veheti át.

Külföldi elítéltek kapcsolattartása:

Kapcsolattartási joguk gyakorlásában is számos nehézséggel kell szembenézni. Ezt nem csupán az országhatárokon túl élő hozzátartozókkal való kontaktusfelvétel bonyolultsága, hanem főképpen annak költségterhei okozzák. E elítéltek többsége ugyanis szociálisan többszörösen hátrányos helyzetűnek tekinthető, akik nem rendelkeznek megfelelő pénztartalékokkal. Erre tekintettel a legújabb szabályozás alapján a büntetés-végrehajtás a kapcsolattartás minimumához anyagi támogatást nyújt.

Levelezés:

A kapcsolattartási lehetőségek közül a **levelezéssel** élnek a legtöbben. A levelek biztonsági ellenőrzése gyakran ütközik nyelvi akadályokba, és késedelmet okoz a továbbítása vagy kézbesítése.

Ezért az intézetet előírás kötelezi arra, hogy ezt **négy napon** belül kell elvégeznie. Nem ellenőrizhető és azonnal továbbítani kell az illetékes külképviseleti szervhez írott vagy onnan érkező levelezést. A hozzátartozóknak írt havi egy levél költségét az intézet biztosítja, ha az elítélt nem rendelkezik pénzzel. A külföldi elítélt és az illetékes külképviselet közötti kapcsolatfelvétel az elítélt beleegyezésével történhet.

Látogatás, csomag:

Ha az elítélt kéri, hogy a külképviselet tagja az intézetben meglátogassa, számára csomagot vagy pénzt küldjön, kérelmét az intézetnek haladéktalanul továbbítani kell. E látogatások, illetve a csomagküldések száma nem korlátozható, ha az nem az általános látogatási időben történik - az illetékes külképviseletnek a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokával előzetesen egyeztetnie kell. A külföldi elítélthez külföldről érkezett személy látogatása soron kívül is engedélyezhető. Sajátos előírás érvényesül, ha külföldről kapnak csomagot.

Annak vám- és postaköltségeit ugyanis az elítéltnak kell viselnie, de e költségeket az illetékes külképviseleti szerv is vállalhatja. Ezek elmaradása esetén az intézet a csomag költségeit megelőlegezheti, ha a tartozás megfizetését a külföldi elítélt vállalja, és annak fedezetét igazolja.

2.14 Női fogvatartottak

A jogszabályok rendelkeznek a női elítélteknek a férfiaktól elkülönített végrehajtásáról, elhelyezésük, egészségügyi és ruházati ellátásuk, a velük szemben alkalmazható biztonsági intézkedések és munkavégzésük sajátos, fiziológiai, pszichikai adottságaikat figyelembe vevő normáiról.

Kezelésük során tekintettel kell lenni a férfi elítéltektől eltérő igényeikre. A női szerep kulturálisan erősen meghatározott, különösen a társadalom peremén élők körében, így velük szemben sokszor elvárt a társtól való függés, alárendelődés, a korai gyermekvállalás, és az egyéni ambíciók (tanulás, karrier) feladása. Sokan maguk is áldozatok - élettörténetükben gyakori a családon belüli erőszak, korábbi fizikai vagy szexuális bántalmazás -, a traumák következményeként pedig a mentális problémák előfordulása is nagyobb arányú.

Ezek kezelését gyakran nyugtatók, kedélyjavítók szedésével igyekeznek megoldani, aminek következtében a nők körében a gyógyszerfüggőség (nyugtatók) gyakoribb.

A női fogvatartottakkal való tevékenység többnyire jóval nagyobb empátiát, együttérzést kíván, mint a férfi fogvatartottakkal történő munka. A reintegrációs tiszteknek, felügyelőknek nyitottabbaknak, érzékenyebbeknek kell lenniük. A nők gyakori hangulatváltozásának hátterében általában a család, a gyermekek hiánya, a családi kapcsolatok megromlása áll. Egy-egy személyes beszélgetés sokat javíthat az állapotukon, a legtöbb esetben ezt igénylik is. A változásokat nehezen viselik. Pszichológus segítségét gyakrabban kérik, mint a férfiak. Sok esetben problémájuk megoldódik azzal, ha valaki meghallgatja őket, különösebb intézkedés nélkül.

Fokozottan nagy szerepe van a kapcsolattartásnak. A női börtönök alacsony száma, illetve ezek elhelyezkedése miatt a női elítéltek jóval távolabb tölthetik ítéletüket az otthonuktól. Sokuk kiskorú gyermekeket hagy otthon, illetve hozzátartozóknál, rosszabb esetben nevelőotthonokban, átmeneti gondozásban. Jó kapcsolatot, együttműködést kell kialakítani a nevelőotthonokkal, hogy a gyerekeket látogatásra vihessék édesanyjukhoz. Az első büntényes női elítéltekre fokozott figyelmet kell fordítani. Őket lehet a legjobban motiválni, illetve általában nagyon fontos nekik a családi kötelek megtartása. Igyekeznek a lehető legjobb színben feltüntetni magukat, szinte minden elítélti rendezvényen részt vesznek, ők a legaktívabbak. Esetükben az elhelyezésükkor is ügyelni kell arra, hogy olyan zárközösségbe kerüljenek, ahol nem használják ki „rutintalanságukat”. A vallásgyakorlás, a hitélet általában nagyobb szerepet tölt be női elítélteknél, mint a férfiaknál. Ezeken a foglalkozásokon is inkább annak tulajdonítanak nagyobb hangsúlyt, amikor beszélgethetnek, „kibeszélhetik a feszültséget”.

Anya-gyermek részlegesen elhelyezett fogvatartottak ¹⁰

---

¹⁰ 8/2015. (I.20) OP s z a k u t a s í t á s a várandós fogvatartottakkal, és az anya és fogva tartása alatt született gyermeke együttes elhelyezésének eljárási szabályairól, a fogva tartás időtartama alatt született gyermek és hozzátartozói kapcsolattartásának biztosításáról és a 149/1997. (IX.10.) Korm.r.

A törvény különös védelemben részesíti a terhes és kisgyermekes elítélt, vagy előzetes letartóztatásba helyezett nőket:

Ha a gyermek a büntetés végrehajtásának megkezdése előtt született:

- A fogva tartott anyák gyermekei a büntetés-végrehajtási intézet anya-gyermek részlegén vagy a javítóintézet fiatalkorú és gyermeke együttes elhelyezését biztosító részlegén egy éves korukig elhelyezhetőek legyenek abban az esetben is, ha a büntetés végrehajtásának megkezdése előtt születtek.

- A törvényi rendelkezéseknek megfelelően a bíróság az előzetes letartóztatás elrendelésével egyidejűleg a szülő gondozásában lévő egy év alatti gyermeket fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható határozatával, ideiglenesen, az anya fogva tartásának helye szerinti büntetés-végrehajtási intézet anya-gyermek részlegén vagy a javítóintézet fiatalkorú és gyermeke együttes elhelyezését biztosító részlegén helyezi el. Ez esetben elsődlegesen a gyermeknek azon érdeke érvényesül, hogy az anyja gondozza, és hogy a szoptatás ne szakadjon meg. A gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséről a büntető ügyben eljáró bíróság rendelkezik.

A gyámhatóság a bíróság határozata alapján utólag vizsgálja meg – környezettanulmány révén és a gyermekre vonatkozó gyermekvédelmi, gyámügyi és egészségügyi előzményi adatok beszerzése alapján –, hogy mi szolgálja inkább a gyermek érdekét: a szülővel történő együttes elhelyezés vagy a családi környezetben való nevelkedése. Ha a gyámhatóság az együttes elhelyezéshez nem járul hozzá, a gyermeket a gyámhatóság által megjelölt felelős személy részére kell kiadnia a büntetés-végrehajtási intézetnek vagy a javítóintézetnek.

- Ha az anya szabadságvesztésének végrehajtását kell foganatosítani, akkor abban az esetben a büntetés letöltésére való felhívásban tájékoztatják az elítéltet az anya-gyermek együttes elhelyezés lehetőségéről, és ha az elítélt benyújt ilyen kérelmet, számára újabb felhívást adnak ki, attól függően, hogy az együttes elhelyezést engedélyezték-e a kijelölt büntetés-végrehajtási intézetbe vagy az anya-gyermek részlegre. A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka a döntés érdekében megkeresi a gyámhatóságot, hogy tegyen javaslatot az együttes elhelyezésre vagy annak mellőzésére. A gyámhatóság ez esetben – a környezettanulmány és az előzményi adatok vizsgálata alapján – előzetesen teszi meg a javaslatát, és támogató javaslat esetén a parancsnok, az igazgató az együttes elhelyezésről dönt, ellenkező esetben a kérelmet elutasítja. A Bv. tv. 128. § (3) bekezdése rendelkezik az együttes elhelyezést kizáró okokról. A gyámhatóságnak a véleményében arról is nyilatkoznia kell, hogy ezek közül valamelyik fennáll-e. Az együttes elhelyezés biztosítása esetén a gyermek beszállításáról az anya gondoskodik, és vinnie kell magával a gyermek egészségi állapotára vonatkozó egészségügyi dokumentációt (egészségügyi kiskönyv, kórházi zárójelentés).

Szabadságvesztést töltő fogvatartott esetén:

Az elítélt nőt a szülést megelőzően tájékoztatni kell, hogy a gyermek egyéves koráig kérheti a gyermekével való együttes elhelyezést az anya-gyermek részlegén.

Az anya és a gyermek együttes elhelyezését a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet területén az erre a célra kijelölt részlegén (a továbbiakban: anya-gyermek részleg) kell biztosítani. Az anya és gyermeke csak célszállítással szállítható.

Az anya-gyermek részlegén az anyákon kívül más fogvatartott nem helyezhető el.

A bv. intézet az anya-gyermek részlegre helyezésről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot. Ha a szülő fiatalkorú fogvatartott, törvényes képviselőjét, valamint gyermeke törvényes képviselőjét is értesíteni kell.

Az anya-gyermek részlegén a kezelési elvek, a szervezett büntetés-végrehajtási, civil és egyházi szervezetek programjai azt szolgálják, hogy az anya és gyermeke közötti kapcsolat erősödjön, a gyermek jelenlétének kapcsán az anya felelősségvállalása kialakuljon, fokozódjon.

Az anya és a gyermek együttesen nem helyezhető el, ha:

- az anya a gyermek gondozását nem vállalja,
- a bíróság a szülői felügyeletet az anya valamennyi gyermekével kapcsolatosan megszüntette,
- az anya ellen a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt eljárás indult, vagy
- az anya egészségi állapota miatt a gyermek gondozását, nevelését nem tudja ellátni.

Az anya-gyermek részlegen biztosítani kell:

- az állandó felügyeletet,
- a folyamatos csecsemőgondozói szolgálatot,
- a rendszeres gyermekorvosi és védőnői ellátást,
- pszichológus közreműködését.

Együttes elhelyezése esetén az anya a gyermek felett a gondozás és a nevelés jogát gyakorolja.

Együttes elhelyezés esetén a bv. intézet a gyermek részére teljes körű ellátást biztosít. A bv. intézet az anya-gyermek részlegen elhelyezett gyermekre tekintettel járó családi pótlék felhasználható részét a gyermek teljes körű ellátására vagy teljes körű ellátásának kiegészítésére fordíthatja, így különösen tápszerrel, ruházattal, gyógyszerrel, pelenkával, játékhoz szükséges eszközökkel való ellátására, valamint a gyermek fejlesztésére.

A látogatás a bv. intézet parancsnokának engedélyével történik.

A gyermek felett szülői felügyeletet gyakorló vagy a gyermekkel kapcsolattartásra jogosult másik szülő, valamint a gyám részére **heti egy** alkalommal a kapcsolattartást és a gyermek fejlődéséről a megfelelő tájékoztatást biztosítani kell. A gyermekek egészséges fejlődésének érdekében lehetőség van a soros látogatófogadáson kívüli, hivatali időn történő, korlátlan babaláthatásra, amelynek során lehetőség nyílik az apákkal és közeli családtagokkal való találkozásra, ismerkedésre is. Amennyiben az apa bv. intézetben van elhelyezve, akkor azt az intézet - engedélyezését követően.

Az anya és gyermeke együttes elhelyezése esetében a gyermek elhelyezése iránt indított eljárás elbírálására a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerint illetékes bíróság jogosult. Az együttes elhelyezés lehetőségén kívül az elítélt a gyermekével kapcsolatot tarthat, kivéve, ha a kapcsolattartásra bíróság vagy gyámhatóság határozata alapján nem jogosult, és a büntetés-végrehajtási jogviszony keretei között részt vehet a gyermek nevelésében, valamint a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések eldöntésében, kivéve, ha a bíróság a szülő e jogát korlátozta.

A fogvatartottak számára olyan foglalkoztatási programokat, szakköröket, képzéseket kell szervezni, amelyek elősegítik a szabadulás utáni családi életben való szerepvállalásukat. Az anyáknak és gyermekeiknek közös, a hospitalizációt csökkentő programokat, csecsemőtornát

kell szervezni. Törekedni kell az anyák és gyermekek számára együttműködő partnerek segítségével megvalósuló programok biztosítására

Ha az együttes elhelyezés megszűnése esedékes, az anya és gyermekének elválásának előkészítésére különös gondot kell fordítani.

A várható szabadulásról a gyámhatóságot a szabadulás előtt **60 nappal**, vagy soron kívül értesíteni kell. Ha a törvényes képviselő, vagy a kirendelt gyám a gyermek átadását az anyával együttes elhelyezés időtartamának letelte előtt kéri, a gyámhatóságot soron kívül értesíteni kell.

Amennyiben a gyermek lakhatása a szabadulás után nem biztosított, a büntetés-végrehajtási pártfogó nyújt segítséget annak feltételeinek megteremtésében, hogy a befogadó körülmény alkalmas legyen a gyermek fogadására.

Ha a törvényi feltételek fennállnak, a szabadságvesztését töltő nő is jogosult tb.-juttatásokra, családi pótlékra vagy egyéb támogatásra, abból levonás nem foganatosítható.

Kizárt a magánelzárás fegyelmi büntetésként alkalmazása **terhes és kisgyermekes nővel szemben**. Kisgyermekes nőnek azt kell tekinteni, aki gyermekével együtt van a büntetés-végrehajtási intézetben.

Az anya-gyermek részlegesen elhelyezett gyermek gyógyszerrel, tápszerrel, gyógyászati segédeszközzel való térítésmentes ellátását-az orvos utasítása alapján a büntetés-végrehajtási intézet biztosítja.

Az anya-gyermek részlegesen biztosítani kell a befogadóképességnek megfelelő gyermekmegőrző helyet az anya távollétének idejére. Ilyenkor a gyermek felügyeletét, gondozását csak a csecsemőgondozó láthatja el.

A fogvatartott és a gyermek szabad levegőn tartózkodását naponta legalább két alkalommal lehetővé kell tenni. Az időjárás függvényében törekedni kell arra, hogy az időtartam összességében meghaladja az egy órát.

A részlegesen elhelyezett elítéltek esetében szinte minden a gyermekekhez és azok igényeihez igazodik, fejlődésük elősegítése érdekében. A befogadást követően a fogvatartott anya büntetési és családi helyzetét fel kell térképezni. Ennek célja az, hogy kiderüljön, „közös szabadulásra” - mivel a gyermek nem fogvatartott - van-e esély egyáltalán. Amennyiben nincs, akkor a gyermek „kihelyezését” is elő kell készíteni.

Az illetékes gyámhivataltól a környezettanulmány bekérése megtörténik, amely alapján eldönthető, hogy a közös elhelyezés megszűnését követően a gyermek családban maradhat-e, esetleg nevelőszülőnél történő elhelyezésére kerül-e majd sor. A gyermekvédelmi szakszolgálatral való folyamatos kapcsolattartás elválaszthatatlan része a reintegrációnak.

A fogvatartottak korábban kialakult értékrendjének, erkölcsi normáinak meghatározása, pozitív irányba terelése pszichológusi segítséggel történik. A foglalkozások, terápiás ülések célja a család fontosságának tudatosítása. A foglalkozások vezetéséhez civil szervezetek, külső szakemberek bevonására is szükség van. A napirend szerves részét képezi a gyermek ellátása, a környezet tisztán tartása, mosás, vasalás, étkeztetés, amelyek a személyi állomány irányításával történnek.

Ha az elítélt a vele együttesen elhelyezett gyermekét elhanyagolja, bántalmazza vagy fejlődését egyéb módon veszélyezteti, a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt az anya és gyermeke együttes elhelyezésének megszüntetéséről, és erről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot. A bv. intézet intézkedik a gyermeknek az anyától való elkülönítése iránt, és a

gyámhatóság intézkedéséig biztosítja a gyermek teljes körű ellátását az anya-gyermek részlegen.

2.15 Az alacsony biztonsági kockázatú részleg

Ezen a részlegben gondatlan bűncselekmény miatt kiszabott, egyévi vagy annál rövidebb tartamú szabadságvesztését töltő elítélt helyezhető el, akinek biztonsági csoportba sorolása alapján a fogvatartása nem igényli magas szintű biztonsági védelmi eszközök alkalmazását.

Az alacsony biztonsági kockázatú részleg törvényi szinten történő szabályozásával közelítünk az európai büntetés-végrehajtási gyakorlatban elfogadott nyitott intézmények koncepciójához, illetve jelentősen csökkenthető a szabadságvesztés végrehajtásának költsége.

Az egyéniesítés megteremtésével az alacsony biztonsági kockázatot jelentő elítéltek esetében a biztonsági rendszer elemei is igazodnak az elítéltek kockázatához. Azok a bűnelkövetők, akik rövidebb tartamú szabadságvesztést töltenek vagy gondatlan bűncselekmény miatt kerültek elítélésre, jellemzően nem a „tipikus” szubkulturális bűnözők.

Esetükben a **reintegráció legfontosabb célja**, hogy a rövid ítéleti időre tekintettel az elítélt ne szakadjon ki abból a családi, szociális és munkahelyi környezetből, melyben elítélését megelőzően élt.

A részlegen:

- csökkenthető az életrend meghatározottsága,
- az elítélt a reintegrációs programokon kívüli szabad idejét belátása szerint használhatja fel és a
- büntetés-végrehajtási intézet kijelölt területén szabadon mozoghat.

Az alacsony biztonsági kockázatú részlegre helyezés megszüntethető, ha az elítélt a büntetés-végrehajtás rendjét súlyosan megsérti.

Az alacsony biztonsági kockázatú részlegen elhelyezett elítéltet a végrehajtási fokozata szerinti enyhébb rezsimbe kell sorolni azzal, hogy az abban meghatározottak az irányadóak, figyelembe véve, hogy:

- az alacsony biztonsági kockázatú részlegen csökkenthető az életrend meghatározottsága,
- az elítélt a reintegrációs programokon kívüli szabad idejét belátása szerint használhatja fel és
- a büntetés-végrehajtási intézet kijelölt területén szabadon mozoghat,
- valamint, hogy részt vehet olyan reintegrációs programokban és azok megvalósításában, mely segíti a családi kapcsolatok helyreállítását.

Az alacsony biztonsági kockázatú részlegen elhelyezett, gondatlan bűncselekmény miatt kiszabott, egyévi vagy annál rövidebb tartamú szabadságvesztését töltő elítélt esetén a pártfogó felügyelő legkésőbb a büntetés-végrehajtási intézetből való szabadulás várható időpontja előtt két hónappal, az elítélt társadalmi kapcsolatainak megerősítése érdekében megkezdi a gondozását.

A gondozás körében a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelő a büntetés-végrehajtási intézetben felkeresheti az elítélteket és egyéni vagy csoportos tájékoztatást ad a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében, szükség esetén segíti a családi kapcsolatok helyreállítását, az elítélt társadalmi kapcsolatainak megerősítése érdekében a helyi önkormányzatokkal, a munkáltatókkal, az egyházi jogi személyekkel, a civil szervezetekkel és egyéb karitatív szervezetekkel, illetve egyéb önkéntes közreműködőkkel együttműködik.

3.A reintegrációs őrizet fogalma, feladatai

A társadalmi visszailleszkedést elősegítő, a börtön falain kívül érvényesülő intézmény.

Célja, hogy az elítélt úgy illeszkedjen vissza a társadalomba, hogy a mindennapi élettel együtt járó helyzetekkel együtt éljen.

Ha a szabadságvesztés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt, aki azt vállalja és gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy ha szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, akkor:

- nem személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el,
- első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, és
- öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt.

A reintegrációs őrizet időtartama:

- legfeljebb egy év, ha az elítéltet gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre,
- a szándékos bűncselekmény elkövetése esetén legfeljebb tíz hónap.

A reintegrációs őrizet az elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazása mellett biztosítható.

A reintegrációs őrizetben töltött tartam a szabadságvesztésbe beleszámít.

A reintegrációs őrizet az elítélt szabadságának teljes elvonását megszünteti, de mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozza.

Kérelemre indul a szabadságvesztés végrehajtása alatt egy alkalommal, elítélt vagy védője kezdeményezheti, a kérelmet a bv. intézet - értékelő véleményével és javaslatával - 15 napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

Előterjesztése:

- Előzetes vizsgálat: esedékessége előtt 3 hónappal, feltételek teljesülnek-e, és nem áll-e fenn kizáró ok.

- Feltételek és szabályokról a reintegrációs tiszt tájékoztatja az elítéltet és írásban nyilatkoztatja, hogy vállalja-e a reintegrációs őrizet feltételeit.
- BFB meghallgatja az elítéltet és felhívja, hogy 5 napon belül jelölje meg a végrehajtásra szolgáló lakást és a kapcsolattartásra jogosult személyt.
- Tájékoztatni kell arról is, ha a megjelölt ingatlan nem a saját tulajdonában vagy használatában van, a befogadó nyilatkozatot 30 napon belül mutassa be.
- Megkeresés a lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőhöz.
- A bv. pártfogó felügyelő felméri az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságát és a lakás körülményeit. Előbbiről 8 napon belül jegyzőkönyvet, utóbbiról pedig 30 napon belül környezettanulmányt készít. Az elítélt által meghatározott személlyel (a továbbiakban: kontaktszemély) köteles felvenni a kapcsolatot. Amennyiben az előzetesen egyeztetett időpontban a kontaktszemély nem jelenik meg, azonban utólag távollétét igazolja, a bv. pártfogó felügyelő újabb időpontot köteles megjelölni a felmérés végrehajtása céljából. Ha az ingatlan megtekintése és a felmérés elvégzése a kontaktszemély távolléte miatt ismételen akadályba ütközik, a bv. pártfogó felügyelő a továbbiakban a vizsgálatot nem köteles lefolytatni.
- Az ingatlan alkalmasságáról készült jegyzőkönyv tartalmát, annak írásba foglalását követő három munkanapon belül az elítélttel ismertetni kell. Ha az ingatlan alkalmatlan a reintegrációs őrizet végrehajtására, az elítélt egy alkalommal megjelölhet egy másik lakást. Ha az elítélt által megjelölt második ingatlanban végzett felmérés eredménye ismételen alkalmatlan minősítésű, a bv. intézet az előterjesztést mellőzheti.
- A felmérés alapján nem alkalmas az ingatlan, vagy a távfelügyeleti eszköz alkalmazhatósága kizárt, ha:
  - az ingatlanban nem áll rendelkezésre elektromos hálózat és emiatt a távfelügyeleti eszköz feltöltése nem biztosítható;
  - nem áll rendelkezésre a távfelügyeleti eszköz adatforgalmazásához szükséges hálózati lefedettség és jelerősség az ingatlan valamennyi helyiségében;
  - az elítélt által megjelölt kontaktszemély vagy az ingatlanban életvitelszerűen tartózkodók bármelyike kriminológiai szempontból veszélyezteti a reintegrációs őrizetbe helyezendő elítélt eredményes reintegrációját.

Az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe, ha:

- az elítélttel szemben további szabadságvesztést kell végrehajtani,
- az elítélttel szemben folyamatban lévő büntetőügyben elrendelt előzetes letartóztatását a szabadságvesztés végrehajtásának idejére megszakították,
- a fogvatartása során engedélyezett reintegrációs őrizetet az elítéltnak felróható okból megszüntették,
- az egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésből legalább három, egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztésből legalább hat hónapot nem töltött le,
- a megjelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlan.

Előkészítése:

- A környezettanulmányt a megkeresés megérkezésétől számított 30 napon belül kell a bv. intézetnek megküldenie.

- Ha a lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz működtetésére alkalmatlan, vagy a befogadó nyilatkozatot tevő a nyilatkozatát visszavonja, az elítélt egy alkalommal megjelölhet egy másik lakást is.
- Jegyzőkönyv felvétele: a meghallgatásról, a befogadó nyilatkozat beszerzésének elmulasztásának a következményeiről.

Bv. bíró feladatai a reintegrációs őrizet során:

- Kijelöli az elítélt tartózkodási helyéül szolgáló lakást.
- Meghatározza, hogy a kijelölt lakás és a hozzá tartozó bekerített hely milyen célból és milyen időtartamban hagyható el.
- Előterjesztés esetében az iratok alapján dönt, az elítélt vagy a védő által benyújtott kérelem tárgyában meghallgatást tart.
- Kérelemnél, érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján utasítja el, ha elrendelését a törvény kizárja.
- A határozatot hoz a lakás kijelölésére, valamint a kijelölt lakás és az ahhoz tartozó bekerített hely elhagyásának feltételeire vonatkozó részét megváltoztathatja vagy eseti jelleggel engedélyezheti az elítélt meghatározott célból történő eltávozását.
- **5 napon belül, sürgős esetben soron kívül - az iratok alapján - határoz. Ezt az eljárást a** kijelölt lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le.

A büntetés-végrehajtási bíró által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet az elítélt csak az elrendelő határozatában meghatározott célból, különösen

- a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása,
- munkavégzés,
- oktatásban, képzésben való részvétel vagy
- gyógykezelés céljából, az ott meghatározott időben és az úti cél meghatározása mellett hagyhatja el.

A reintegrációs őrizet elrendelését követően a bv. intézet feladatai:

- Az elítélt szabadon bocsátásának előkészítése,
- Az elítélt átszállítása a kijelölt lakás helye szerint illetékes megyei (fővárosi) bv. intézetbe.
- Az érintett elítéltet a reintegrációs őrizetbe történő szabadon bocsátást megelőzően legkevesebb egy munkanappal - dokumentáltan - oktatásban kell részesíteni a büntetés-végrehajtási bíró végzésében foglalt, továbbá az általánosan követendő viselkedési és az előírt magatartási szabályokról, a távfelügyeleti eszköz működtetéséről, működéséről, amit számára meg kell mutatni. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az eszköz lehetséges jelzéseinek értelmezésére és az ezek alapján elvárt tevékenységekre. Az oktatást a bv. intézet parancsnoka által kijelölt személyek kötelesek végrehajtani.
- A szabadon bocsátás során az elítélt okmány-, érték- és tárgyletétjét részére át kell adni. Tájékoztatni kell arról, hogy az esetlegesen érvényességi idejét vesztő személyi okmányok pótlása csak a bv. bíró - kijelölt terület e célból történő elhagyására vonatkozó - előzetes engedélyével lehetséges.
- Az elektronikus távfelügyeleti eszközök beüzemelése.
- A bv. intézeten kívüli jogszerű tartózkodásról szóló igazolás kiállítása és átadása.

- Az elrendeléséről szóló határozat továbbítása a szabadon bocsátó bv. intézetnek, ha az elítéltet már átszállították, továbbá a kijelölt lakás helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnak.
- A bv. intézet kijelölt bv. pártfogó felügyelője a reintegrációs őrizetbe helyezés engedélyezéséről szóló bv. bírói határozat kézhezvételét követően, a szabadítást megelőzően tájékoztatja az elítéltet:
  - az ellenőrzési feladatairól;
  - személyéről és elérhetőségéről;
  - a kapcsolatfelvétel módjáról;
  - az általa nyújtott, az elítélt eredményes reintegrációját elősegítő támogatás formáiról.

A tájékoztatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek egy példányát a reintegrációs őrizetbe helyezett elítélt részére kell átadni.

Ellenőrzése:

1. bv. szervezet,
2. az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, és
3. a kijelölt lakás szerint illetékes bv. pártfogó felügyelő végzi.

A bv. pártfogó 3 havonta, de ha azt tapasztalja, hogy az elítélt a reintegrációs őrizet egyes szabályait megszegi, azonban az még nem teszi indokolttá a reintegrációs őrizet megszüntetésének kezdeményezését; vagy az elítélt élethelyzetében olyan változás áll be, amely miatt fokozott reintegrációs célú támogatásra szorul, úgy az ellenőrzések gyakoriságát fokoznia kell.

Az ellenőrzés tapasztalatairól a bv. pártfogó felügyelő öt munkanapon belül készíti el a jelentést.

Abban az esetben, ha az ellenőrzés során megállapításra kerül, hogy az elítélt a reintegrációs őrizet végrehajtása alól szándékosan kivonja magát, vagy a távfelügyeleti eszközt szándékosan megrongálta vagy eltávolította, vagy a bv. bíró által előírt magatartási szabályokat súlyosan megszegte, a bv. pártfogó felügyelő a jelentését soron kívül köteles elkészíteni és a bv. intézet parancsnoka útján haladéktalanul továbbítani a bv. bírónak.

A nem szabotázs jellegű jelzések kivizsgálása elsődlegesen a bv. intézet intézeti ügyelet feladata. Ennek keretében köteles telefon útján az elítélttel felvenni a kapcsolatot és tájékoztatást kérni a jelzés okáról. Ha többszöri próbálkozás ellenére nem sikerül telefon útján az elítélttel való kapcsolatfelvétel, hivatali munkaidőben értesíti a bv. pártfogó felügyelőt, aki személyesen ellenőrzi az elítéltet. A személyes ellenőrzés végrehajtására kizárólag a bv. pártfogó felügyelő hivatali munkaidejében kerülhet sor. Az ellenőrzés eredményéről annak végrehajtását követően a bv. pártfogó felügyelő soron kívül köteles értesíteni az intézeti ügyeletet. Ha az ellenőrzés során megállapítást nyer, hogy az elítélt a magatartási szabályokat súlyosan megszegte, vagy a távfelügyeleti eszközt szándékosan megrongálta, vagy eltávolította és kivonta magát a végrehajtás alól, a bv. pártfogó felügyelő a bv. intézet parancsnoka útján haladéktalanul kezdeményezi a bv. bíró intézkedését.

Hivatali munkaidőn kívül, ha nem sikerül telefon útján az elítélttel való kapcsolatfelvétel, és a távfelügyeleti eszköz nem rendeltetésszerű működésére és a meghatározott magatartási szabályok megszegésére vonatkozó jelzések értékelése alapján további intézkedések foganatosítása indokolt, vagy ha a szabotázs jellegű cselekmény elkövetése egyértelműen megállapítható, az intézeti ügyelet haladéktalanul értesíti az ingatlan területi elhelyezkedése

szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság tevékenység-irányítási központját. A megtett intézkedésekről az intézeti ügyelet a következő munkanapon hivatali munkakezdekskor köteles tájékoztatni a bv. pártfogó felügyelőt.

Megszüntetése:

- ha, végrehajtandó szabadságvesztésről, új büntető ügyről érkezik értesítés,
- ha, az elítélt a magatartási, illetve az elektronikus távfelügyeleti eszköz vállalt alkalmazási szabályait megszegi, az elektronikus távfelügyeleti eszközt megrongálja vagy használhatatlanná teszi.
- ha a befogadó nyilatkozatot tevő személy a nyilatkozatát visszavonja,
- ha a lakás alkalmatlanná válik az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságához.

Megszüntetéséről a bv. bíró a bv. intézet előterjesztésére soron kívül, iratok alapján határoz. Az előterjesztéshez csatolni kell a rendőri, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői jelentést. Az előterjesztésben meg kell jelölni azt az időpontot, amikortól a távfelügyeleti eszköz jelzése alapján az elítélt a reintegrációs őrizet alól kivonta magát, továbbá ha az elítélt nem lelhető fel, kezdeményezni kell elfogatóparancs kibocsátását. Ha az elítélt ismeretlen helyre távozik, a büntetés-végrehajtási bíró a reintegrációs őrizet megszüntetéséről szóló határozat meghozatalával egyidejűleg elfogatóparancsot bocsát ki.

4. Az utógondozás és a pártfogó felügyelő tevékenység célja, feladatai, a társadalmi kötődési program

4.1 Utógondozás:

A Bv. tv.-ben a szabadulásra való felkészítés vonatkozásában bevezetett új típusú jogintézmények az elítélt eredményes reintegrációja hatékonyságának növelését célozzák, elősegítve az utógondozás keretében biztosított után követés lehetőségét is, amely által a szabadult személy részére további támogatási lehetőségek biztosíthatók. A szabadult elítélt életvitelének nyomon követése, az indokolt támogató jellegű beavatkozások megtétele hozzájárulnak a visszaesési kockázatok csökkentéséhez.

Az utógondozás nem büntetőjogi intézkedés. Jellege szerint a bv. pártfogó felügyelő által nyújtott segítő tevékenység, amelynek megkezdését az utógondozott önkéntes kérelme alapozza meg, és az, a részéről bármikor megszakítható.

Az utógondozás célja az, hogy a szabadságvesztésből szabadulónak, a segítséget nyújtson a reintegrációhoz, a társadalomba történő beilleszkedéshez és az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez.

Főbb jellemzői:

- kizárólagos tartalmi eleme a segítségnyújtás, amelynek végrehajtásához hátrányos jogkövetkezmény nem kapcsolódik, annak során magatartási szabály nem érvényesíthető;
- az utógondozott által hozott, és a pártfogó felügyelővel közösen megfogalmazott probléma kezelésére, megoldására irányul;
- a segítő folyamat célja az egészségügyi, mentális, szociális, és életvezetési nehézségek megoldásában való közreműködés, segítségnyújtás;
- a segítő folyamatban a pártfogó felügyelő által meghatározott feladatok vállalásához és teljesítéséhez az utógondozott együttműködése szükséges;
- a segítő folyamat módszerei között meghatározó az egyéni tanácsadás keretében nyújtott tájékoztatás, az egyéni esetkezelés, az ügyintézés, a csoportos foglalkozás, és a Családi Döntéshozó Csoportkonferencia módszerének alkalmazása;
- a támogatás teljes időtartama jogszabályban rendeleti szinten meghatározott, ugyanakkor azon belül kezdő- és záró időpontja jellemzően az elítélt vagy szabadult elítélt szükségleteihez igazodik.

Alkalmazhatóságának feltételei

Az utógondozás keretében bv. pártfogó felügyelői segítséget kérhet:

- a szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátott elítélt, ha a pártfogó felügyeletét a bv. bíró nem rendelte el;
- a szabadságvesztés tartamának kitöltésével szabadult személy;
- a külföldi székhelyű bv. szervtől feltételes szabadságra bocsátott vagy kitöltve szabadult magyar állampolgár, amennyiben magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkezik;
- a magyarországi lakó-vagy tartózkodási hellyel rendelkező külföldi állampolgár, ha szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátotta a bíróság, és nem rendelte el a pártfogó felügyeletét, vagy a szabadságvesztésből kitöltve szabadult.

Az utógondozás keretében bv. pártfogó felügyelői segítségre nem jogosult:

- a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztésből szabadult elítélt;
- az elzárásból szabadult elítélt, elkövető;
- az a feltételes szabadságra bocsátott vagy kitöltve szabadult külföldi állampolgár, aki magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel nem rendelkezik, vagy a bíróság mellékbüntetésként a kiutasításáról határozott.

Az utógondozás tartama

Az utógondozás keretében a bv. pártfogó felügyelő társadalmi beilleszkedését segítő támogatást nyújt az elítéltnak, ha azt a szabadulása után egy éven belül kéri. Utóbbi esetben, tehát a támogatás időtartama legfeljebb a tényleges szabadulás után megkezdett utógondozásnak kezdő napjától számított egy évig tarthat.

Az utógondozás végrehajtásának befejezése

Az utógondozás keretében nyújtott szolgáltatásoktól az utógondozott bármikor elállhat, az együttműködést megszakíthatja. A bv. pártfogó felügyelőnek törekednie kell arra, hogy a megkezdett reintegrációs folyamatot fenntartsa, az elítélt motivációját erősítse és fejlessze. Befejezettnek kell tekinteni az utógondozási ügy iratát, amennyiben az utógondozott:

- az utógondozás keretében nyújtott támogatásokat a továbbiakban nem kéri és erről szóban vagy írásban nyilatkozik;
- az utolsó személyes meghallgatása óta három hónap eltelt és együttműködést nem tanúsít;
- az utógondozás megkezdésétől számított egy év eltelt;
- elhunyt.

Az utógondozás végrehajtásának befejezésekor a bv. pártfogó felügyelő az általa megtett intézkedésekről, azok eredményeiről és tapasztalatairól összefoglaló értékelést készít.

4.2 Pártfogó Felügyelői tevékenység

Pártfogó Felügyelői Szolgálat célja,

- **hogy a pártfogó felügyelő a büntetőeljárás és a végrehajtás folyamatában kellő súllyal legyen jelen,**
- **közvetítő szerepet lásson el az elkövető, valamint az áldozat és a társadalom között, ezáltal csökkentve a bűnisméltés veszélyét és fokozva az elkövető társadalmi reintegrációjának esélyét,**
- **és segítséget nyújtson a társadalomba való beilleszkedéshez, az ahhoz szükséges szociális feltételek megteremtéséhez.**

2011.január 1. óta a Pártfogó felügyelői Szolgálat szakmai felügyeletét országos hatáskörben a Közigazgatási és Igazságügyi minisztérium Igazságügyi Szolgálatára látja el, a pártfogó felügyelői feladatokat pedig a megyei kormányhivatalokba integrált Igazságügyi Szolgálatok végzik, a pártfogó felügyelők tevékenységén keresztül.

Az országgyűlés elfogadta a 2014.évi XXX. törvényt, mely eredményeként a megyei (fővárosi) Kormányhivatalok Igazságügyi Szolgálatára Pártfogó Felügyelői Szolgálatok által ellátott egyes, a büntetés-végrehajtással összefüggő pártfogó felügyelői tevékenységek a Belügyminisztérium irányításába kerültek.

A 2014.évi XXX. törvény, valamint a 2013.évi CCXL. törvény, és a Pártfogó felügyelő Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013.(VI.29.) KIM. rendelet együttesen meghatározzák a büntetés-végrehajtással összefüggő **büntetés-végrehajtási pártfogók pártfogó tevékenységei köreit, melyek a következők:**

- 1. a feltételes szabadságra bocsátással összefüggésben elrendelt pártfogó felügyelői vélemény készítése;**
- 2. környezettanulmányok készítése:**

- a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása elbírálásához;
- a szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából;
- a reintegrációs őrizetbe helyezést megelőzően;
- a fiatalkorú befogadó részlegbe helyezését megelőzően.

3. a gondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység;

4. az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység;

5. a feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtása.

A feltételes szabadságra bocsátással összefüggésben elrendelt pártfogó felügyelői vélemény készítése:

A feltételes szabadságra bocsátás tárgyában indult eljárás során a határozat meghozatala előtt a büntetés-végrehajtási bíróságnak feltéve, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetséges időpontjáig rendelkezésre álló idő legalább **kettő hónap** – elrendelheti a vélemény beszerzését.

A véleményt a büntetés-végrehajtási szerv vezetője által kijelölt büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő készíti el.

A vélemény kiterjed az elítélt családi állapotára, iskolai végzettségére, szakképzettségére, foglalkozására, munkahelyére vagy tanulói jogviszonyának adataira, egészségügyi adataira, esetleges káros szenvedélyeire, szociális helyzetére, így különösen családi-, lakás-, valamint jövedelmi és vagyoni körülményeire.

Környezettanulmányok készítése:

- a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása elbírálásához;
- a szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából.
- a reintegrációs őrizetbe helyezést megelőzően
- a fiatalkorú befogadó részlegbe helyezését megelőzően.

A környezettanulmány elkészítésére **legalább 8, legfeljebb 30 nap** áll rendelkezésre.

A gondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység:

A reintegrációs gondozást az elítéltet fogva tartó büntetés-végrehajtási szerv büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelője hajtja végre, a reintegrációs tiszttel való szoros együttműködésben.

A reintegrációs gondozás büntetés-végrehajtási jogi intézmény, és – szemben a feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtásával – nem büntetőjogi intézkedés. Jellege szerint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő által nyújtott segítő tevékenység.

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a gondozási tevékenységét legkésőbb a bv. intézetből való szabadulás - ideértve a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét is - várható időpontja előtt

- két hónappal,
- az átmeneti részlegre helyezett vagy a 186. § (1) bekezdés szerinti hosszabb tartamú szabadságvesztést töltő elítélt esetén hat hónappal, vagy

- a társadalmi kötődés programba bevont elítélt esetén a behelyezést követő nyolc napon belül kezdi meg.

A reintegrációs gondozás kiterjed:

A büntetés-végrehajtási szervnél szabadságvesztés büntetését töltő magyar és külföldi állampolgárságú elítéltre.

A reintegrációs gondozás nem alkalmazható:

- a büntetés-végrehajtási szervnél előzetesen letartóztatott fogvatartottra;
- a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést töltő elítéltre;
- az elzárást, a szabálysértési elzárást és a pénzbírság, illetve a közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárást (a továbbiakban: elzárás) töltő elítéltre, elkövetőre.

A bv. pártfogó felügyelőnek törekednie kell arra, hogy a megkezdett reintegrációs folyamatot fenntartsa, az elítélt motivációját erősítse és fejlessze. Fentiekén túlmenően, a bv. pártfogó felügyelőnek kötelessége a reintegrációs gondozásban résztvevő elítélt ösztönzése abban, hogy a szabadulását követő, önkéntes utógondozásra is jelentkezzen, a társadalomba való visszailleszkedése további támogatása, figyelemmel kísérése és ezáltal, a visszaesési kockázata csökkentése érdekében.

Az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység:

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő jellemzően azokat a módszereket és technikákat alkalmazza az utógondozás végrehajtása során, amelyeket a reintegrációs gondozás keretében biztosít az elítélt részére.

A feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtása:

A feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtásának célja, hogy a pártfogolt ismételten bűncselekményt kövessen el, továbbá segítséget nyújt a társadalmi beilleszkedéséhez, az ehhez szükséges szociális készségek kialakításához és feltételek megteremtéséhez, közreműködik a sértettek érdekeinek érvényesülésében.

A pártfogó felügyelet alkalmazása nem mellőzhető:

- életfogytig tartó szabadságvesztésből szabaduló, feltételes szabadságra bocsátott elítélt esetében;
- visszaeső terhelt esetében;
- fiatalkorú terhelt esetében.

A pártfogó felügyelet a szabadságvesztésből történő tényleges elbocsátás napjával kezdődik. A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén pedig legalább tizenöt év.

4.3 Társadalmi kötődés program

Azt az elítéltet, akit első alkalommal ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre és a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés tartama az egy évet nem haladja meg, kérelmére társadalmi kötődés programba kell bevonni. A bv. intézet ennek lehetőségéről a befogadástól számított tizenöt napon belül írásban tájékoztatja az elítéltet, és egyidejűleg az elítéltet írásban nyilatkoztatja arról, hogy kérelmezi-e a bevonását. A kérelem alapján az elítélt társadalmi kötődés programba történő bevonásáról külön döntést hozni nem kell, a kérelem elutasításáról a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt.

Azt az elítéltet, akit első alkalommal ítétek végrehajtandó szabadságvesztésre, és annak tartama a két évet nem haladja meg, a bv. intézet bevonhatja a társadalmi kötődés programba. A társadalmi kötődés programba helyezést az elítélt és a védője is kérelmezheti. Ez esetben a döntés megalapozása érdekében a bv. intézet megkeresésére az elítélt által megjelölt letelepedés helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő környezettanulmányt készít.

Nem vonható be a társadalmi kötődés programba az az elítélt, akivel szemben

- újabb szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, vagy
- újabb büntetőeljárás indult.

A társadalmi kötődés program feladata

- a befogadó környezet erősítése, illetve szükség esetén segítség a családi kapcsolatok helyreállításához,
- a korábbi munkahelyre történő visszahelyezés elősegítése, ha ez nem lehetséges új munkahely keresése, ezek hiányában a közfoglalkoztatás megteremtése,
- további társadalmi kapcsolatok lehetőségének a feltárása,
- a lakhatás megteremtésének elősegítése.

A társadalmi kötődés programba bevont elítélt részére a bv. intézet egyéni reintegrációs programot készít, amely alapján végrehajtja az elítélt gondozását. A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő az egyéni reintegrációs program kidolgozásában és megvalósításában közreműködik. A programelemek megvalósításának eredményességét a bv. intézet a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő bevonásával értékeli, és szükség szerint módosíthatja azokat. Az értékelés keretében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő háromhavonta jelentést készít a befogadó környezettel történő együttműködés eredményeiről.

A társadalmi kötődés megtartása érdekében az elítélt jogosult:

- havonta legalább öt, de legfeljebb tíz nap eltávozásra azokon a napokon, amelyeken nem végez munkát,
- felügyelet nélkül külső munkahelyen dolgozni,
- tanulmányok és képzések bv. intézeten kívüli folytatására.

A társadalmi kötődés programba bevont elítélt köteles:

- a reintegrációs programban számára meghatározott szabályokat megtartani, és
- a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel együttműködni.

Az elítélt társadalmi kötődés programba történő bevonását meg kell szüntetni, ha

- a bv. intézet elhagyásával, a bv. intézeten kívüli munkáltatással vagy tanulmányok folytatásával kapcsolatos magatartási szabályokat megszegi,
- súlyos vagy ismételt fegyelmi vétséget követ el, vagy
- kizáró ok következnek be.

A társadalmi kötődés programba történő bevonás megszüntetéséről a BFB az általános szabályok szerint hozza meg a döntést.

5. A végrehajtás progresszív elemei, értékelő vélemény

Az ösztönző rendszer érvényesítésében kiemelt jelentőséggel bír a végrehajtás progresszív jellege, a törvényesség és a végrehajtás egyéniesítése. A végrehajtás progresszív jellegének elve szerint az elítélt a szabadulása közeledtével fokozatosan enyhébb, a szabad élethez közelítő körülmények közé kerülhet.

A progresszív intézmények közé soroljuk az EVSZ alkalmazását, az átmeneti részlegre helyezést, a végrehajtási fokozat enyhítését, az enyhébb rezsimkategóriába helyezést, a társadalmi kötődési programban való részvételt, illetve a jutalmazási formák közül az eltávozás és kimaradás jutalmakat, valamint a látogató bv. intézeten kívüli fogadása soron kívül jutalmazási formát is.

Az elítéltről értékelő véleményt kell készíteni a hatóságok indokolt megkeresésére, továbbá az ösztönző rendszer alkalmazásán belül:

- a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatására;
- az EVSZ alkalmazásának, illetve megszüntetésének az elrendelésére;
- társadalmi kötődési programban való részvétel esetén;
- jutalom eltávozás, jutalom kimaradás, látogató bv. intézeten kívüli fogadása soron kívül jutalomban részesítés előterjesztése során;
- rezsimkategória megváltoztatásának javaslata esetén.

Ezen progresszív elemek alkalmazásával kapcsolatban a törvényi előírások ismerete mellett fontos az alábbi szempontok figyelembe vétele az előterjesztések során.

Az értékelő véleményt az elítélt reintegrációs tisztje készíti el az informatikai rendszer megfelelő menüpontjában indítva. A véleményen fel kell tüntetni, hogy milyen okból készült.

Az értékelő vélemény általános szempontrendszere

Az előterjesztés kiterjed:

- az elítélt személyi és büntetés-végrehajtási adataira;
- a végrehajtás során a vele kapcsolatos fontosabb eseményekre;

¹¹ 6/2015. (I.20) OP szakutasítás

- a viselkedésére;
- tanulására, munkavégzésére;
- a jutalmazási és fegyelmi adatokra;
- a szabadidő eltöltésének módjára;
- a kapcsolattartásra;
- a szabadulásra való felkészítés érdekében tett intézkedésekre.

Az értékelő vélemény csak a törvényben meghatározott, a bv. szervezet által nyilvántartható adatokat tartalmazhatja.

Az intézetből történő eltávozások (EVSZ eltávozás, jutalom eltávozás, jutalom kimaradás, látogató bv. intézeten kívüli fogadása soron kívül) véleményezésének kiemelt szempontjai az értékelő vélemények általános szempontrendszerén kívül:

- a bűncselekmény megnevezése, annak említésre méltó körülményei;
- a fogvatartás alapjául szolgáló, bírói ítéletben meghatározott szabadságvesztés időtartama;
- a szabadságvesztésből még hátralévő idő mértéke;
- az elítélt első alkalommal tölt-e szabadságvesztést vagy visszaeső, többszörös visszaeső;
- a biztonsági kockázati besorolása, rezsimkategória megnevezése;
- az esetleges bűnisméltés veszélye, a fogvatartott társadalmi veszélyessége;
- szabadságvesztés büntetés megkezdésére történt felhívás teljesítése;
- amennyiben a fogvatartott korábban már elhagyta az intézetet jogszerűen, a szabályoknak megfelelően tért-e vissza;
- eltávozása esetén lakhatása, megélhetése milyen módon lesz biztosított;
- rendelkezik-e az eltávozáshoz és a visszaúthoz elegendő pénzüsszeggel;
- rendelkezik-e az évszaknak megfelelő ruházattal;
- a lakó-, illetve a tartózkodási hely szerint illetékes rendőrkapitányságtól, a bv. intézet operatív tisztjétől, valamint - amennyiben rendelkezésre áll - a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőktől beszerzett információk, amelyek kitérnek arra a körülményre is, hogy az elítélt szervezett bűnözői körbe tartozik-e, illetve a szabadságvesztés megkezdése előtt milyen volt az életmódja, különös tekintettel az alkohol- és a kábítószer-fogyasztásra, illetve az elítélt külső kapcsolatainak személyi, életmódbeli, anyagi körülményeire;
- fontos azon információ is, hogy a lakókörnyezet mennyire tudja elfogadni az elítélt eltávozását (pl. közfelháborodást keltő bűncselekmény esetében);
- amennyiben az elítéltről van többletinformáció, annak tartalmára is ki kell térni.

A szabadságvesztés fokozatának megváltoztatására, az EVSZ alkalmazására, a társadalmi kötődési programban való részvételre, valamint a rezsimkategória megváltoztatására tett javaslat esetén az előterjesztésben kiemelt figyelmet kell fordítani:

- az elítélt intézetben tanúsított magaviseletére; a jutalmak és a fenyítések tételes felsorolása kronológiai sorrendben történjen;
- a jutalmak és fenyítések körét az előterjesztésre, illetve a kérelemre vonatkozó ítélet során tanúsított magatartásra vonatkozóan kell értékelni.

Magasabb szintű jutalmazásra tett javaslat esetén a előterjesztés kiemelten értékelje az elítélt intézeti magatartását, térjen ki:

- szerzett jutalmainak kronológiai sorrendjére;
- a jutalmazások okára;
- a jutalmazások módjára.

Időszakos vélemények

Az egy évet meghaladó szabadságvesztés esetén a **szabadulást hat hónappal** megelőző foglalkozást **minimum kéthavonta** egyéni foglalkozásoknak célszerű követnie, egy év alatti ítélet esetén ezt **három hónappal** előtte kell elvégezni, és havonta megismételni. Ennek célja, hogy a foglalkozás során figyelemmel lehessen kísérni a kitűzött célok megvalósulását, és előrehaladását.

A fogvatartottat várható szabadulását megelőzően legalább hat hónappal - figyelembe véve az elítélt reintegrációs tevékenységében való közreműködését, szabadulás utáni elképzeléseit, családi kapcsolatainak minőségét - a Bv. tv.-ben meghatározott esetekben záró kockázatelemzési vizsgálatnak kell alávetni.

Az értékelő/időszakos vélemények szakszerű elkészítése kiemelt jelentőségű a fogvatartottakkal kapcsolatos megalapozott döntések érdekében, illetve rendkívüli események elkerülése végett. Erre a BV.OP. Ellenőrzési Főosztálya kis több alkalommal felhívta a figyelmet az ellenőrzései során feltárt hiányosságokkal kapcsolatosan.

6. Felkészülési kérdések

Fiatalkorú elítéltek

1. Mi a bv. intézet célja a fiatalkorú bűnelkövetők kezelésében?
2. Mire kell kiemelt figyelmet fordítani, annak érdekében, hogy a fiatalkorú elítélt reintegrációja sikeres legyen?
3. Mi a célja a családi konzultációnak és a családterápiás foglalkoztatásnak?
4. Milyen rezsimeket különböztetünk meg végrehajtási fokozatonként a fiatalkorú elítéltek esetében?

Nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők speciális részlege

1. Hogyan és hol kell kijelölni a részleget?
2. Mi a célja ennek a speciális részlegnek?
3. Kik a TEAM tagjai és mi a feladatuk?
4. Mikor kell soron kívül intézkedni részlegről történő kihelyezéséről?

APAC részleg

1. Ismertesse az APAC részlegre behelyezés célját és szempontrendszerét!
2. Ismertesse a Regula főbb részeit, alapvetéseit!
3. Ismertesse alkalmazott módszereket a részlegen!

Gyógyító-terápiás részleg:

1. Mi a részlegre helyezés célja, feltétele?
2. Kik a tagjai a TEAM-nak és mi a feladatuk a részlegen?
3. Hogyan valósul meg a reintegrációs tevékenység a részlegen?

Drog-prevenációs részleg:

1. Mi a célja ennek a speciális részlegnek?
2. Elsősorban mely fogvatartottaknak lehet engedélyezni a részlegen történő elhelyezését?
3. Sorolja fel a szakutasítás által megvalósítandó foglalkozásokat!

Időskorú fogvatartottak:

1. Mik az időskorú fogvatartottak jellemzői?
2. Mi a célja az idős elítéltekkel való egyéni foglalkozások, csoportosan megtartott programoknak elsődlegesen?
3. Mit segít elő a közös elhelyezés ebben a speciális fogvatartotti rétegben!

Első büntényesek:

1. Mik az első büntényesek kezelésének fő elemeit?
2. Mi érdemel kiemelt figyelmet a közösségbe helyezéskor?

Pszicho-szociális részlegre helyezett fogvatartottak:

1. Mely fogvatartottak helyezhetők el pszicho-szociális részlegen?

2. A pszichoszociális részlegben alkalmazott reintegrációs módszerek mely területekre fókuszálnak?

Átmeneti részlegbe helyezett elítéltek:

1. Mi az átmeneti részlegre helyezés célja?
2. Milyen programokat, foglalkozásokat célszerű választani ebben a speciális csoportban?
3. Mikor tudja pozitív hatását megvalósítani az átmeneti részleg?

Előzetes letartóztatásba helyezett:

1. M az előzetes letartóztatás alapvető célját?
2. Mi jellemző az előzetes letartóztatott – különösen az első büntényes gyanúsított – magatartására, és mi a helyes kezelési megoldás?

Hosszú ítéletet töltő elítéltek:

1. A hosszú ítéletet töltő elítéltek esetében, mi a reintegrációs tiszti tevékenység célja?
2. Mi az eredményes társadalmi reintegráció elérése céljából az intézet kiemelt feladata?
3. Mi a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők elsődleges feladata a hosszú ítéletet töltő elítéltek esetében?

Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása alatt álló fogvatartottak:

1. Mi jellemző az EVSZ alá helyezett elítélte populációra általában?
2. Mi az EVSZ alkalmazásának reintegrációs jelentősége?

Nem magyar állampolgárságú fogvatartottak:

1. Milyen elhelyezési megoldásokat célszerű választaniuk a reintegrációs tiszteknek a külföldi állampolgárságú, nem magyar nyelvet beszélő fogvatartottak esetében?
2. Miért kiemelt feladat - az elítélt hozzájárulása mellett - az adott ország nagykövetségével vagy konzulátusával történő kapcsolatfelvétel?
3. Melyek a kapcsolattartásukra és a szabadításukra vonatkozó főbb szabályok?

Női fogvatartottak:

1. Miért kell eltérően kezelni a női fogvatartottakat a férfi elítéltektől?
2. Miért van különösen nagy szerepe a női elítéltek esetében a kapcsolattartásnak?
3. Melyek az anya-gyermek részleg működésének főbb jellemzői, valamint a reintegrációs jelentősége?

Alacsony biztonsági kockázatú részleg:

1. Az alacsony biztonsági kockázatú részlegen mi a reintegráció legfontosabb célja?

Reintegrációs őrizet:

1. Hogyan valósul meg a reintegrációs őrizet alkalmazása esetén a fogvatartottak társadalomba való visszailleszkedésének az elősegítése?
2. Melyek a reintegrációs őrizet elrendelését követően a bv. intézet feladatai?

Társadalmi kötődés program:

1. Hogyan és kiknek a segítségével valósul meg a reintegráció a társadalmi kötődés programban részt vevő elítéltek esetében?

Utógondozás:

1. Mi az utógondozás célja és miben mutatkozik meg a konkrét megvalósulási tevékenység?

Pártfogó felügyelői tevékenység:

1. Milyen konkrét tevékenységet lát el a pártfogó felügyelő?

7. Irodalomjegyzék

1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R/87/3 ajánlása a tagállamoknak az Európai Börtön szabályokról. Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár. 1990/5.sz.
2. Balogh László-Pál László(1975): Kriminálpedagógia, Tanárképző főiskolai jegyzet. Kézirat 1975.
3. Boros János – Csetneky László (2000): Börtönpszichológia. Bp. Rejtjel Kiadó. 2000.
4. Csetneky László (1995): Rabnevelés, Budapest, Büntetés-végrehajtás Op. Börtönügyi szemle1995/4.

5. Fejes Imre (1994): Foglalkoztatás, Budapest, Büntetés-végrehajtás Op. Börtönügyi szemle 1994/4.
6. Fejes Imre-Garami Lajos (1993): Rabok szabadon, Budapest, Büntetés-végrehajtás Op. Börtönügyi szemle 1993/4.
7. Forgács Judit (2000): Segítő vagy végrehajtó? A börtönnevelő szerepkonfliktusai PTE. Szakdolgozat 2000.
8. Garami Lajos (1991): A szociális munka helye és szerepe a büntetés-végrehajtásban. Budapest, Büntetés-végrehajtás Op. Börtönügyi szemle 1991/1.
9. Huszár László (1995): Alkalmazkodás. Hosszúidős elítéltek börtönadaptációja. Börtönügyi Szemle 1995/2.
10. Huszár László/b. (1997): A treatment/reintegráció, mint büntetés-végrehajtási funkció. (történeti áttekintés). Bp. Büntetés-végrehajtás OP. Börtönügyi szemle. 1999/4. szám.
11. Kabódi Csaba-Lőrincz József-Mezey Barna (2005): Büntetéstan alapfogalmak. Bp. Rejtjel Kiadó. 2005.
12. Kántor Gáspár (1999): Reintegrációi ismeretek (a bánásmód alapjai) Oktatási segédanyag a Büntetés-végrehajtás. Szervezet Oktatási Központjának hallgatói számára. 1999.
13. Lőrincz József (1998): A fiatalok büntetés-végrehajtása. Vác. CITOYEN. 1998.
14. Lőrincz József- Nagy F. (1997): Börtönügy Magyarországon. Bp. Büntetés-végrehajtás OP. 1997.
15. Bíró Mónika: A szolgálati viselkedés lélektana. Oktatási segédanyag a Büntetés-végrehajtás. Szervezet Oktatási Központjának hallgatói számára. 2016.
16. Módos Tamás (1998): Büntetés-végrehajtási nevelés Bp. Rejtjel Kiadó. 1998.
17. Módos Tamás (2003): A reszocializáció módszertana. Nevelés – módszertani tansegédlet. Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár. 2003/3.sz.
18. Ruzsonyi Péter (1999): Javíthatatlanok? (A büntetés-végrehajtási korrekciós nevelés fejlődési trendje). Bp. Büntetés-végrehajtás OP. Börtönügyi szemle. 1999/4. szám.
19. A 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
20. 16/2014. (XII. 19.) IM Rendelet - a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírás helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól
21. Hatályos törvények, jogszabályok és Országos Parancsnoki szakutasítások, utasítások
22. WWW. mrszki.hu/imaget/docs/kerettanterv,
23. Kántor Gáspár- Forgács Judit büntetés-végrehajtási nevelés jegyzet 2006.
24. Büntetés-végrehajtási igazgatás jegyzet 2012
25. Dr. Csordás Sándor- Dr. habil. Vókó György : A fogvatartottakkal való bánásmód elvei és gyakorlata Börtönügyi Szemle 2004/4. szám.
26. 2013. évi CCXL. törvény magyarázata HBG-ORAC 2014 BP.